

โมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิต ของนักเรียนอาชีวศึกษา

นางสาวจตุพร เจ้าทรัพย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2555

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR) are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

A CAUSE AND EFFECT MODEL OF LIFE SKILLS OF VOCATIONAL EDUCATION
STUDENTS

Miss Jatuporn Chaosub

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Educational Research Methodology

Department of Educational Research and Psychology

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2012

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	โมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา
โดย	นางสาวจตุพร เจ้าทรัพย์
สาขาวิชา	วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณี แกมเกตุ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รักษ์พลเมือง)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อวยพร เรืองตระกูล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณี แกมเกตุ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร.วันทยา วงศ์ศิลปภิมย์)

จตุพร เจ้าทรัพย์ : โมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา.
(A CAUSE AND EFFECT MODEL OF LIFE SKILLS OF VOCATIONAL
EDUCATION STUDENTS) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ. ดร.วรรณิ์ แกมเกตุ, 162
หน้า.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิตนักเรียนอาชีวศึกษา
(2) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิต ของนักเรียนอาชีวศึกษากับข้อมูล
เชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ปีที่ 2 และ ปีที่ 3 ปีการศึกษา
2555 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนใน 7 ภูมิภาคของประเทศ
ไทย ประกอบด้วย กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาค
ตะวันออก และภาคตะวันตก ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วยตัวแปรแฝง จำนวน 7 ตัวแปร
คือ ทักษะชีวิต คุณภาพนักเรียน รูปแบบการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติต่อตนเองและการเรียน พื้นฐาน
ครอบครัว และสัมพันธภาพทางสังคม ซึ่งตัวแปรแฝงดังกล่าววัดจากตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 22 ตัวแปร
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ที่มีค่าความเที่ยง .810 ถึง .952 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การ
วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์โมเดลริสเรล

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ (1) โมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา
ประกอบด้วยปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อทักษะชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตัวแปรที่มีขนาด
อิทธิพลสูงสุด คือ สัมพันธภาพทางสังคม มีขนาดอิทธิพล 0.30 รองลงมา คือ เจตคติต่อตนเองและการเรียน
มีขนาดอิทธิพล 0.24 พื้นฐานครอบครัว มีขนาดอิทธิพล 0.21 และรูปแบบการเรียน มีขนาดอิทธิพล 0.17
ทักษะชีวิตมีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีขนาดอิทธิพล
เท่ากับ 0.94 (2) การวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิตของนักเรียน
อาชีวศึกษา พบว่า โมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษาสอดคล้องกับข้อมูลเชิง
ประจักษ์ โดยมีค่า ไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 12.63 องศาอิสระ เท่ากับ 7 ที่ระดับความน่าจะเป็น (P) เท่ากับ .082
ค่า GFI = .99 ค่า AGFI=.98 และค่า RMR = .00 ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของทักษะ
ชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา ได้ร้อยละ 59 และตัวแปรทักษะชีวิตสามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพ
นักเรียนอาชีวศึกษา ได้ร้อยละ 27

ภาควิชา.....วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา.....ลายมือชื่อ.....
สาขาวิชา.....วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
ปีการศึกษา.....2555.....

5283813127 : MAJOR EDUCATIONAL RESEARCH METHODOLOGY

KEYWORDS : LIFE SKILLS / CAUSE AND EFFECT MODEL / VOCATIONAL STUDENT

JATUPORN CHAOSUB: A CAUSE AND EFFECT MODEL OF LIFE SKILLS OF VOCATIONAL EDUCATION STUDENTS. ADVISOR: ASSOC. PROF. WANNEE KAEMKATE, Ph.D., 162 pp.

The aims of this research were: (1) to develop a causal model and results of life skills of vocational education students; (2) to test model corresponds of the causal model and results of vocational education students' life skills with empirical data. The applied samples were first; second; and third year vocational students who were studied in academic year 2011 of schools under the Vocational Education Commission from seven regions of Thailand. They were included the Bangkok metropolitan region, northern region, central region, northeastern region, southern region, eastern region, and western region. The used variables of this research were composed of 7 latent variables - life skills, student quality, learning patterns, motive achievement, attitudes toward self and learning, family background, and social relationships. These latent variables were measured from 22 observed variables. The research tool was questionnaire where reliability coefficient had ranged from .810 to .952. Data were analyzed by descriptive statistics, Pearson's correlation coefficient, and LISREL.

The results were concluded as follows: (1) the causal model and results of life skills consisted of the direct factors affecting life skills, significant at 0.05. The highest direct effect was social relationship factors effect size is 0.30, attitude toward self and learning effect size is 0.24, family background effect size is 0.21, and learning patterns effect size is 0.17. The life skills directly affected student quality which had sized effecting 0.94, significant at 0.05 ; (2) the analysis results of the causal model and results of life skills were found that the model corresponded with empirical data where the chi-square (χ^2) was 12.63, degrees of freedom (df) was 7, adjusted possibility (P) was .082. The GFI was .99, adjusted goodness of fit index (AGFI) was .98, and the root mean residual (RMR) was .00. The variables in the model can explain variations of vocational education students' life skill as 59 per cent, and the life skill variables can explain variations of vocational student quality as 27 per cent.

Department : Educational Research and Psychology Student's Signature

Field of Study : Educational Research Methodology Advisor's Signature

Academic Year : 2012

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์จากอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ์ แกมเกตุ ที่คอยให้คำแนะนำ ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ และให้โอกาสผู้วิจัยเสมอตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องในการทำวิทยานิพนธ์ด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.อวยพร เรื่องตระกูล ประธานกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ และ ดร.วันทยา วงศ์ศิลปกรรม กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์สุวิมล ว่องวานิช ที่เมตตาและให้ความอนุเคราะห์ ช่วยเหลือ และขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ณรัตน์ ศิริภาพ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการ วิเคราะห์ข้อมูล ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ในภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่านที่ได้อบรม สั่งสอน ถ่ายทอดความรู้แก่ผู้วิจัย จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.สกล วรเจริญศรี ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในการ ทำแบบสอบถาม และขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ชัยวัชร พรหมจิตติพงศ์ ที่ช่วยเหลือในทุกด้าน ขอขอบคุณ อาจารย์อดิเทพ ณ พัทลุง ที่เป็นแรงผลักดันในการทำวิจัย และขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่าง ทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย

ท้ายที่สุด ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และทุกคนในครอบครัวที่ให้การสนับสนุน และเป็นกำลังใจให้ตลอดมา รวมถึงคุณครูมณีนรัตน์ ปานจันทร์ และคุณครูกุลรตี พันธุ์แฉล้ม มา ณ โอกาสนี้ด้วย และขอขอบคุณอีกหลายๆ ท่านที่มีได้กล่าวนามมา ณ ที่นี้ ที่มีส่วนช่วยในการทำ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามวิจัย.....	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
ตอนที่ 1 มโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับทักษะชีวิต.....	7
ตอนที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพของนักเรียน	26
ตอนที่ 3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต.....	33
ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	49
ตอนที่ 5 การวิเคราะห์โมเดลริสเรล.....	61
ตอนที่ 6 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	67
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	69
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	69
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	75
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	96
การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	97

บทที่	หน้า
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	98
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	100
ตอนที่ 2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิต ของนักเรียนอาชีวศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	107
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	115
สรุปผลการวิจัย.....	116
อภิปรายผล.....	117
ข้อเสนอแนะ.....	120
รายการอ้างอิง.....	122
ภาคผนวก.....	125
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	126
ภาคผนวก ข แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย.....	128
ภาคผนวก ค ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ (IOC).....	137
ภาคผนวก ง ผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา ด้วยโปรแกรมลิสเรล.....	146
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	163

สารบัญญัตราจ

ตารางที่		หน้า
2.1	การสังเคราะห์ตัวแปรที่ส่งผลและมีอิทธิพลต่อทักษะชีวิตและคุณภาพผู้เรียน.....	59
3.1	โรงเรียนที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามภูมิภาค.....	70
3.2	ความหมายและเกณฑ์การให้คะแนน.....	75
3.3	โครงสร้างเนื้อหาและจำนวนข้อของแบบสอบถาม.....	76
3.4	รายการข้อคำถามที่ใช้วัดตัวแปรสังเกตได้.....	77
3.5	รายละเอียดการปรับแก้เครื่องมือวิจัย ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ.....	87
3.6	ค่าความเที่ยงของแบบวัดตัวแปรในการวิจัย.....	95
3.7	สรุปอัตราการตอบกลับแบบสอบถามจำแนกตามภูมิภาค.....	96
4.1	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	102
4.2	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้	105
4.3	ระดับทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา.....	107
4.4	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้และกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด.....	109
4.5	ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของโมเดลเชิงสาเหตุของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา.....	112

สารบัญญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	องค์ประกอบของทักษะชีวิต.....	22
2.2	โมเดลการวัดทักษะชีวิต.....	26
2.3	ปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในตัวบุคคล ปัจจัยพฤติกรรม และปัจจัย สภาพแวดล้อม.....	31
2.4	โมเดลการวัดคุณภาพผู้เรียน.....	33
2.5	โมเดลการวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	39
2.6	โมเดลการวัดรูปแบบการเรียนรู้.....	42
2.7	โมเดลการวัดเจตคติต่อตนเองและการเรียน.....	45
2.8	โมเดลการวัดพื้นฐานครอบครัว.....	46
2.9	โมเดลการวัดสัมพันธภาพทางสังคม.....	49
2.10	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	68
4.1	ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิต ของนักเรียนอาชีวศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์.....	114

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาการศึกษา คือ การพัฒนามนุษย์ และการพัฒนามนุษย์คือการพัฒนาชีวิต ซึ่งการพัฒนาชีวิตของเยาวชนนั้นถือเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2542) ได้กำหนดคุณลักษณะเป้าหมายของเด็กไทยในการพัฒนา ได้แก่ คุณลักษณะด้านเก่ง คุณลักษณะด้านดี และคุณลักษณะด้านมีความสุข โดยแนวคิดของการปฏิรูปการศึกษาได้มีแนวทางในการพัฒนาเด็กให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข เพื่อเป็นพลังในการสร้างสรรค์โลก การศึกษาจึงถือเป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาประเทศ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 22 และมาตรา 24 ได้กำหนดการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญ ระบบการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ซึ่งการที่ผู้เรียนจะพัฒนาได้อย่างมีมาตรฐาน มีคุณภาพชีวิตที่ดี ต้องอาศัยการศึกษาเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนา (วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี, 2546) คุณภาพของผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนานั้นจะต้องพัฒนาในรูปองค์รวมของชีวิต คือ องค์ความรู้และทักษะชีวิต

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านคุณภาพของผู้เรียนที่ครอบคลุมถึงความสามารถและทักษะ ตลอดจนคุณลักษณะที่จะช่วยเสริมให้ผู้เรียนมีคุณภาพ บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร โดยการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2551-2561) ได้มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ ครูยุคใหม่ สถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ใหม่ และระบบบริหารจัดการใหม่ มุ่งให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความสามารถ ทักษะและคุณลักษณะ ซึ่งทักษะชีวิตเป็นจุดเน้นด้านความสามารถและทักษะที่เด็กและเยาวชนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิตอย่างรอบด้าน เป็นภูมิคุ้มกันพื้นฐานที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับปัญหาและความท้าทายในการดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข เป็นผู้ที่มีความสามารถ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ก้าวไกลสู่สากล และมีความเป็นพลเมืองที่สมบูรณ์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดทักษะชีวิต เป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนพึงได้รับการพัฒนา ทั้งด้านความรู้ ความคิด การสร้างสัมพันธอันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการ

เปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม รู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น ป้องกันตัวเองในภาวะคับขัน และจัดการกับชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและสังคม ดังนั้นเพื่อให้ครูและผู้เกี่ยวข้องมีแนวทางในการเสริมสร้างทักษะชีวิตให้นักเรียนที่สอดคล้องกับหลักสูตรและองค์ประกอบทักษะชีวิตที่องค์การอนามัยโลกกำหนด ทักษะชีวิตจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียนทุกระดับ เนื่องจากเป็นความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นในการใช้เผชิญกับปัญหาใกล้ตัว เช่น ปัญหาการเรียน การทำงาน สุขภาพ การปรับตัว ความเครียด ปัญหาครอบครัว ฯลฯ และยังเป็นความสามารถที่มีความจำเป็นสำหรับการเผชิญปัญหาเฉพาะ เช่น ปัญหายาเสพติด การพัฒนาทักษะชีวิตจึงถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้ปกครองครูอาจารย์จะต้องคำนึงถึงในการปลูกฝังและฝึกฝนให้นักเรียนมีพื้นฐานของทักษะชีวิตที่ดีงามครบถ้วนเพื่อให้นักเรียนมีพื้นฐานของชีวิตในลักษณะมนุษย์ที่ดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี เก่ง รู้จักใช้ความคิด ใช้สติปัญญา ในทางที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการปฏิรูปการศึกษาที่มีแนวทางในการพัฒนาเด็กให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข (กรมสุขภาพจิต, 2543)

การเปลี่ยนแปลงในสังคมยุคปัจจุบันที่เป็นสังคมอุตสาหกรรม สังคมของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมที่เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานของคนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของเด็กวัยรุ่น (กรมสุขภาพจิต, 2547) ซึ่งเป็นกลุ่มที่เข้าถึงและรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (2548) ที่ได้สำรวจปัญหาของเยาวชนไทยในปัจจุบัน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนวัยรุ่นในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ถึงระดับปริญญาตรี พบว่า ปัญหาอันดับหนึ่งของเยาวชนไทย คือ การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ รองลงมาได้แก่ การทะเลาะวิวาท การใช้ยาอย่างฟุ่มเฟือย การเที่ยวสถานบันเทิง การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน การพนัน การสูบบุหรี่ การคิดสั้น การใช้สารเสพติด ตามลำดับ โดยนักวิชาการให้ความเห็นว่า ปัญหาดังกล่าวนั้นเป็นผลมาจากครอบครัวและการที่เยาวชนไทยยังขาดทักษะในการดำเนินชีวิตที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ที่ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ (2545) ได้กล่าวถึงเด็กและเยาวชนไว้ว่า ทักษะชีวิตเป็นทักษะที่สำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งกับเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน เพราะช่วยให้สามารถเผชิญหน้าและรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้

การพัฒนาทักษะชีวิตเป็นกระบวนการสร้างให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าประสงค์ของระบบการศึกษา การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีกระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตให้กับผู้เรียนในด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ และบรรลุตามเป้าประสงค์ของระบบการศึกษา

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (2552) โดยสำนักระบาดวิทยา ได้ดำเนินการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพในนักเรียนทางคอมพิวเตอร์ในปี 2552 จำนวน 51,110 คน ในกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย จากโรงเรียนใน 24 จังหวัดทั่วประเทศ โดย

จำแนกรายพฤติกรรม พบว่า ประสบการณ์ใช้สารเสพติดของนักเรียนอาชีวศึกษาใช้กัญชามากที่สุดถึงร้อยละ 23.6 ใช้ยาบ้าร้อยละ 12.9 ซึ่งสูงกว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ส่วนการสูบบุหรี่ นักเรียนอาชีวศึกษา สูบทุกวัน และมากที่สุดถึงร้อยละ 57.2 โดยส่วนใหญ่ได้บุหรี่ยากร้านขายของชำ ขอจากเพื่อนและร้านสะดวกซื้อ ด้านการป้องกันอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ มีการดื่มแอลกอฮอล์ก่อนขึ้นรถจักรยานยนต์ ของนักเรียนอาชีวศึกษาร้อยละ 32 รองลงมาคือนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 22 ประเด็นการแสดงความคิดเห็น พบว่า ในรอบ 12 เดือน นักเรียนอาชีวศึกษาเคยพกอาวุธถึงร้อยละ 32.9 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 24 และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 23.7 ตามลำดับ

การจัดการศึกษาเกิดขึ้นในหลายสถาบัน สถาบันอาชีวศึกษาเป็นสถาบันที่จัดการศึกษาวิชาชีพโดยตรง เพื่อพัฒนากำลังคนระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือและระดับผู้ชำนาญการเฉพาะสาขาวิชาชีพ (ระดับเทคนิค) ให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการแก้ปัญหา สร้างองค์ความรู้ในอาชีพ มีบุคลิกภาพ คุณธรรมและเจตคติที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2542) แต่จากประเด็นปัญหาดังกล่าวข้างต้น พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษามีโอกาสที่จะเป็นกลุ่มเสี่ยงที่มีแนวโน้มที่จะเกิดปัญหาต่าง ๆ กลุ่มหนึ่ง ดังที่อุมารภรณ์ ภักธวานิชย์ (2537) ได้ศึกษานักเรียนวัยรุ่นชายหญิงในระดับอาชีวศึกษา ที่มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและเป็นกลุ่มเสี่ยงมากกว่ากลุ่มมัธยมศึกษา และกลุ่มอุดมศึกษา ซึ่งขัดแย้งกับหลักสูตรของอาชีวศึกษาที่ต้องการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ โดยเน้นการแก้ปัญหา มีคุณธรรมและเป็นผู้มีเจตคติที่ดี

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้น พบว่านักเรียนอาชีวศึกษาจัดเป็นกลุ่มที่มีบทบาทในสาขาวิชาชีพ และมีความสำคัญในตลาดแรงงาน กลุ่มหนึ่ง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต และผลของทักษะชีวิตที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อจะได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับอาชีวศึกษาต่อไป

คำถามวิจัย

1. โมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิต ของนักเรียนอาชีวศึกษา มีลักษณะอย่างไร
2. โมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิต ของนักเรียนอาชีวศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิต ของนักเรียนอาชีวศึกษา

2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิต ของนักเรียน อาชีวศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิต ของนักเรียน อาชีวศึกษา โดยผู้วิจัยเลือกศึกษานักเรียนอาชีวศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนใน 7 ภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก

ตัวแปรที่ใช้ศึกษาในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 7 ตัวแปร และตัวแปร สังเกตได้ 22 ตัวแปร

ตัวแปรแฝง ประกอบด้วย

1. ทักษะชีวิต ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ ทักษะทางสังคม (Social Skill) ทักษะทางความคิด (Cognitive Skill) และทักษะการเผชิญปัญหาอารมณ์ (Emotional Coping Skill)

2. คุณภาพนักเรียน ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ คุณลักษณะด้านเก่ง คุณลักษณะด้านดี และคุณลักษณะด้านมีความสุข

3. รูปแบบการเรียนรู้ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัวแปร ดังนี้ 1) การเรียนแบบ แข่งขัน 2) การเรียนแบบอิสระ 3) การเรียนแบบหลีกเลี่ยง 4) การเรียนแบบพึ่งพา 5) การเรียนแบบ ร่วมมือ และ 6) การเรียนแบบมีส่วนร่วม

4. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ คือ พฤติกรรมที่แสดงออกในความ ต้องการประสบผลสำเร็จ

5. เจตคติต่อตนเองและการเรียน ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัวแปร คือ เจตคติต่อ ตนเองและเจตคติต่อการเรียน

6. พื้นฐานครอบครัว ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ ความอบอุ่นใน ครอบครัว แรงสนับสนุนในครอบครัว และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

7. สัมพันธภาพทางสังคม ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร คือ สัมพันธภาพ ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับรุ่นพี่ และ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับสถาบัน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ทักษะชีวิต หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการเผชิญ แก้ไขปัญหา และปรับตัวให้เหมาะสมของบุคคลภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง สามารถจัดการปัญหาที่อยู่รอบตัวได้ในภาวะปัจจุบันและมีความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต โดยอาศัยประสบการณ์และการถ่ายทอดฝึกฝน ซึ่งสามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปรคือ ทักษะทางสังคม (Social Skill) ทักษะทางความคิด (Cognitive Skill) และทักษะการเผชิญปัญหาทางอารมณ์ (Emotional Coping Skill)

2. คุณภาพนักเรียน หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งสามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ คุณลักษณะด้านดี คุณลักษณะด้านเก่ง และคุณลักษณะด้านมีความสุข

3. รูปแบบการเรียน หมายถึง ลักษณะทางกายภาพ ความคิด และความรู้สึกที่นักเรียนใช้ในการรับรู้ ตอบสนอง และมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางการเรียนอย่างค่อนข้างคงที่ เป็นบุคลิกของนักเรียนที่อธิบายว่า นักเรียนมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้เข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนได้ดี ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัวแปร ดังนี้ การเรียนแบบแข่งขัน การเรียนแบบอิสระ การเรียนแบบหลีกเลี่ยง การเรียนแบบพึ่งพา การเรียนแบบร่วมมือ และการเรียนแบบมีส่วนร่วม

4. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง แรงจูงใจที่เป็นแรงขับให้นักเรียนพยายามที่จะประกอบพฤติกรรมที่จะประสบสัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐานความเป็นเลิศ (Standard of Excellence) ที่ตนตั้งไว้ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ คือ พฤติกรรมที่แสดงออกในความต้องการประสบผลสำเร็จ

5. เจตคติต่อตนเองและการเรียน หมายถึง สภาพความรู้สึกทางด้านจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของนักเรียน ที่เป็นผลทำให้เกิดมีท่าทีหรือมีความคิดเห็น ความรู้สึกต่อตนเองและการเรียนในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ เห็นหรือไม่เห็นด้วย ซึ่งสามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัวแปร คือ เจตคติต่อตนเองและเจตคติต่อการเรียน

6. พื้นฐานครอบครัว หมายถึง สภาพทางครอบครัวของนักเรียน ซึ่งสามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ ความอบอุ่นในครอบครัว แรงสนับสนุนในครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดู

7. สัมพันธภาพทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องต่อเนื่องของนักเรียนที่มีต่อกลุ่มคนในสังคม ซึ่งสามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับรุ่นพี่ และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับสถาบัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ทางวิชาการ

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตและผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา
2. ได้เครื่องมือในการวัดตัวแปรทักษะชีวิตของนักเรียนระดับอาชีวศึกษา เพื่อเป็นตัวอย่างและเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

ประโยชน์ทางปฏิบัติ

1. ครูผู้สอน เข้าใจทักษะชีวิตของนักเรียน ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการช่วยเหลือวางแผนและพัฒนาให้นักเรียน ได้สอดคล้องและตรงความต้องการของนักเรียน
2. ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ทำให้โรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษาระดับอาชีวศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน และเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษาต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง โมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งการนำเสนอเนื้อหาออกเป็น 6 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 มโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับทักษะชีวิต ตอนที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา ตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตอนที่ 5 การวิเคราะห์โมเดลลิสม์ และตอนที่ 6 กรอบแนวคิดการวิจัย

ตอนที่ 1 มโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับทักษะชีวิต

1. ความหมายของทักษะชีวิต

องค์การอนามัยโลก (WHO, 1994) ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่าเป็นความสามารถ ของบุคคลด้านสังคมและจิตวิทยา คือความสามารถของบุคคลในการจัดการกับความต้อการและสิ่งท้าทาย ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน สามารถที่จะรักษาสุขภาพจิตใจที่สมบูรณ์ แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมเมื่อมี ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือในสภาพแวดล้อมต่างๆ ของวัฒนธรรมนั้นๆ

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ (2540) ให้ความหมายทักษะชีวิตเป็นความสามารถอัน ประกอบด้วย ความรู้ เจตคติและทักษะในอันที่จะจัดการกับปัญหารอบๆ ตัว ในสภาพสังคมปัจจุบันและ เตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตไม่ว่าจะเป็นเรื่องเพศ สารเสพติด ชีวิตครอบครัว สุขภาพ บทบาทชายหญิง จริยธรรมและปัญหาสังคม

ขวัญทิพย์ สุขมาก (2541) ให้ความหมายของทักษะชีวิต ไว้ว่าเป็นความสามารถอัน ประกอบด้วยความรู้ เจตคติและทักษะในอันที่จะจัดการกับปัญหารอบๆ ตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและ เตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต

กัลยา ศรีสมบัติ (2544) ให้ความหมายทักษะชีวิตหมายถึง ความสามารถของบุคคลในการ ประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อตัดสินใจจัดการกับปัญหารอบๆ ตัวเลือกการดำเนินชีวิตที่ เหมาะสมกับตนเองในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับอนาคต

เทพ สงวนกิตติพันธ์ (2545) ให้ความหมายทักษะชีวิตหมายถึง ความรู้ความสามารถ ความ เชี่ยวชาญที่จะช่วยให้ความเป็นอยู่หรือการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับร่างกาย สังคมและจิตใจ ของบุคคลให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จในชีวิต

วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี (2546) ให้ความหมายของทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถ ของมนุษย์ที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ความสามารถของที่เรียนรู้จากตนเองและผู้อื่น รวมทั้งสภาพแวดล้อมทั้ง ทางธรรมชาติและทางสังคมที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น ความสามารถที่ประกอบด้วยความรู้ เจตคติและ

ทักษะการจัดการกับชีวิตของตนเองกับปัญหาสภาพแวดล้อมต่างๆ และความสามารถที่มนุษย์พัฒนาได้สูงสุดในชีวิตคือ ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

สุวรรณมา ไชยะธน (2548) ให้ความหมายทักษะชีวิต หมายถึง ความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญที่จะช่วยให้ความเป็นอยู่หรือการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับร่างกาย สังคมและจิตใจของบุคคลให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จในชีวิต

จากความหมายของทักษะชีวิตที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าทักษะชีวิต หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการเผชิญ แก้ไขปัญหาและปรับตัวให้เหมาะสมของบุคคลภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง สามารถจัดการปัญหาที่อยู่รอบตัวได้ในภาวะปัจจุบันและมีความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต โดยอาศัยประสบการณ์และการถ่ายทอดฝึกฝน

2. ทฤษฎีและแนวคิดของทักษะชีวิต

ทักษะชีวิต (Life-Skill) เป็นความสามารถของบุคคลด้านสังคมและจิตวิทยาในการเผชิญปัญหาและปรับสภาพตัวเองกับความต้องการ และสิ่งที่ท้าทายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้สุขภาพจิตดีและสามารถปรับตัวและมีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ถูกต้อง ในขณะที่ต้องเผชิญกับแรงกดดันหรือแรงกระทบจากสภาวะแวดล้อมต่างๆ รอบตัว

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการเจริญเติบโตของเด็กและวัยรุ่น การเรียนรู้ และการแสดงพฤติกรรม ล้วนเกี่ยวข้องกับวิธีการของการพัฒนาทักษะชีวิต ทฤษฎีเหล่านี้ไม่ได้แยกออกเป็นส่วนตัวส่วนใดส่วนหนึ่งแต่ทฤษฎีทั้งหมดจะมีส่วนร่วมสนับสนุนต่อวิธีที่จะพัฒนาทักษะชีวิต ซึ่งแบ่งออกได้ดังนี้

2.1 ทฤษฎีพัฒนาการเด็กและวัยรุ่น (Child and Adolescent Development Theory)

การเข้าใจความซับซ้อนของการเปลี่ยนแปลงในด้านความคิด สังคม และร่างกายที่เกิดขึ้นจากระยะเด็กสู่ระยะวัยรุ่นเป็นสิ่งสำคัญและเป็นแกนหลักของทฤษฎีพัฒนาการมนุษย์โดยแบ่งออกเป็นด้าน ๆ ดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย (Biological Changes) การเปลี่ยนแปลงจากความเป็นเด็กสู่วัยรุ่นตอนต้นเป็นจุดเริ่มต้นของการเจริญเติบโตเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์เมื่อฮอร์โมนที่ควบคุมพัฒนาการทางด้านร่างกายเริ่มทำงาน เด็กส่วนใหญ่จะมีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วจะมีพัฒนาการลักษณะทางเพศขั้นปฐมภูมิและทุติยภูมิก่อให้เกิดฮอร์โมนที่พร้อมจะสืบพันธุ์และการเพิ่มขึ้นของแรงขับทางเพศ วัยรุ่นบางคนอาจจะไม่ได้เตรียมตัวสำหรับการเปลี่ยนแปลงในด้านร่างกายที่เกิดขึ้นทำให้เกิดความวิตกกังวลในบางครั้งและนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ (Eccles, 1999)

2. พัฒนาการด้านความคิดทางสังคม (Development of Social Cognition) กระบวนการ การเข้าใจตนเอง บุคคลอื่น และสัมพันธภาพเป็นสิ่งสำคัญของการเจริญเติบโตจากวัยรุ่นไปสู่วัยผู้ใหญ่ ในช่วง 2 ปีแรกของเด็กนั้น เด็กจะรับรู้ในจินตนาการของตนเอง และประมาณ 8 ปีเด็กจะเริ่มสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถ และสิ่งที่เขาชอบและไม่ชอบ การตระหนักรู้ทางสังคมจะเปลี่ยนมุมมองจากการสนใจตนเองไปสู่ความสามารถต่อการเข้าใจ การทำนาย และการตอบสนองต่อมุมมองและความรู้สึกของบุคคลอื่นในช่วงวัยรุ่นตอนต้น (Mangrulkar, 1995) ดังนั้นในระยาะนี้ของชีวิตจึงเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับการพัฒนาความเห็นใจและการมีมุมมองต่าง ๆ ต่อบุคคลอื่น ๆ

การเรียนรู้ในการประเมินตนเองและความสามารถของตนเองอย่างแท้จริงเป็นอีก กระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญในวัยเด็ก เด็กส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะมองตนเองเกี่ยวกับ ความสามารถของตนในแง่บวกมากเกินไป ในระยะวัยเด็กตอนกลาง (7-10 ปี) จะเริ่มสะท้อนให้เห็นถึง ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของตนเอง และความเหมาะสมระหว่างความสำเร็จของตนเองต่อ เป้าหมายภายในและมาตรฐานภายนอก ความกดดันเกี่ยวกับการแข่งขัน และความต้องการสำเร็จ

3. พัฒนาการด้านอารมณ์ (Emotional Development) เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่ รวดเร็วของพัฒนาการทางร่างกาย ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ของวัยรุ่นด้วยวัยรุ่น จะมีอารมณ์ไม่คงที่ รุนแรง และเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การปรับตัวทางอารมณ์ของวัยรุ่นนับเป็น เรื่องยาก ซึ่งในบางครั้งการควบคุมอารมณ์ถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับช่วงวัยรุ่น

4. พัฒนาการทางความคิด (Cognitive Development) ความคิดสามารถนิยามได้ว่าเป็น กระบวนการของการจัดการและสร้างความหมายของประสบการณ์ โดยในวัยทารกจะเรียนรู้เกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมโดยผ่านประสาทสัมผัสโดยตรง (Direct Sensory) ต่อมาในวัย 5-6 ปี เด็ก ๆ จะพัฒนา ความซับซ้อนมากขึ้นสำหรับความเข้าใจในโลกโดยผ่านภาษา (language) การเลียนแบบ (Imitation) การจินตนาการ (Imagery) และการใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ (Symbolic Play) ตลอดจนการวาดรูป (Drawing) การเริ่มเปลี่ยนมาสู่วัยรุ่นตอนต้นจะเริ่มเพิ่มความเข้าใจในด้านของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ และเหตุผล (Mangrulkar, 1998)

5. พัฒนาการทางสังคมและบริบทครอบครัว (Social Development and Family Context) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจะกลายเป็นการเพิ่มความซับซ้อนของวัยเด็กที่กำลังจะเข้าสู่ช่วง วัยรุ่น เวลาส่วนใหญ่ของเด็กวัยรุ่นใช้เวลาพร้อมกับกลุ่มเพื่อน และจะมีปฏิกริยากับเพศตรงข้ามเพิ่มขึ้น เด็กในช่วงวัย 7-11 ปี เป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ ซึ่งจะเริ่มห่างเหินจากบ้านหรือครอบครัวและจะใช้เวลา มากขึ้นกับกลุ่มเพื่อน โรงเรียน และกลุ่มชุมชน ในช่วงวัยนี้เป็นช่วงสำคัญช่วงหนึ่งของชีวิต เนื่องจาก เด็ก ๆ จะเรียนรู้เกี่ยวกับความสามารถหรือสร้างสรรค์ และรู้สึกด้อยได้ ตลอดจนผลที่จะเกิดขึ้นตามมา ของพัฒนาการทั้งทางสังคม อารมณ์ และสติปัญญา (Hansen, 1998) ในขณะที่กลุ่มเพื่อน (Peer

Group) ถือเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญ และครอบครัวก็จะเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญต่อเด็กและวัยรุ่น เช่นเดียวกันด้วย

6. เพศและพัฒนาการ (Gender and Development) จากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่ศึกษาถึงความแตกต่างของกระบวนการพัฒนาของทั้งเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายยังเป็นสิ่งที่ยังไม่สมส่วน กล่าวได้ว่าเด็กผู้ชายจะมีความเสี่ยงทางด้านจิตใจมากกว่าเด็กผู้หญิงในช่วงตลอดเวลาของวัยเด็ก และเด็กผู้หญิงก็จะมี ความเข้มแข็งและการฟื้นฟูทางด้านจิตใจมากกว่าเด็กผู้ชายในช่วงวัยเด็ก ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นความเสี่ยงอย่างมากในพัฒนาการของวัยรุ่นต่อมาเด็กผู้ชายจะมีการเผชิญกับความเข้มเศร้า การพัฒนาการเรียนรู้ที่ผิดปกติ และการขาดการควบคุมตนเองมากกว่าเด็กผู้หญิง (Mangrulkar, 1993)

7. พัฒนาการด้านศีลธรรม (Moral Development) พัฒนาการด้านศีลธรรมเป็นมิติสำคัญของพัฒนาการมนุษย์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า คุณค่าของพัฒนาการด้านศีลธรรมและกฎระเบียบของบุคคลจะใช้สำหรับการสร้างความสมดุลและการวินิจฉัย ตัดสินเกี่ยวกับความขัดแย้งของตนเองและบุคคลอื่น อย่างไรก็ตามมีมุมมองเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านศีลธรรมที่หลากหลาย เช่น จากมุมมองของนักพฤติกรรมนิยมมีความเชื่อว่าพฤติกรรมด้านศีลธรรมนั้นก็มีความเหมือนกับพฤติกรรมอื่น ๆ ที่เกิดจากการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการของการวางเงื่อนไขและตัวแบบ (Conditioning and Modeling) ส่วนนักทฤษฎีด้านความคิดกลับมองอีกทางหนึ่งว่า การพัฒนาด้านศีลธรรมจะเป็นไปตามกระบวนการหรือขั้นตอนของการพัฒนาด้านความคิดของเด็ก

สิ่งที่เด่นชัดมากขึ้นในการพัฒนาด้านศีลธรรมของผู้หญิงและผู้ชายต่อมุมมองของความมีเหตุผลในศีลธรรม กล่าวได้ว่าแนวความคิดในด้านศีลธรรมของผู้หญิงจะมุ่งประเด็นปัญหาสำคัญในเรื่องความรับผิดชอบและการดูแลเอาใจใส่ ในขณะที่ผู้ชายจะมุ่งประเด็นสำคัญในเรื่องของความถูกต้องและความยุติธรรม ดังนั้นอาจกล่าวสรุปได้ว่าทั้งเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายจะมีการพัฒนาในเหตุผลและศีลธรรมภายใต้บริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน (Eccles, 1999)

พัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงระหว่างวัยเด็กสู่ช่วงวัยรุ่น มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพกับกลุ่มเพื่อนและครอบครัว ตลอดจนความสามารถในการคิด ดังนั้นการที่เข้าใจถึงพัฒนาการเหล่านี้จะช่วยให้สามารถจัดทักษะชีวิตที่จำเป็นที่จะช่วยในการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีที่สุดที่เหมาะสมในวัยผู้ใหญ่ต่อไป

2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

ผู้พัฒนาทฤษฎีนี้ คือ อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) โดยเน้นที่รูปแบบการเรียนรู้ทางสังคมและความคิด (Cognition-Social Learning Theory) จากการศึกษาและวิจัยของแบนดูรา มีความเชื่อว่าเด็กเรียนรู้ในการแสดงพฤติกรรมโดยผ่านการสังเกตและจากการสังเกตอาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมจะถูกเสริมแรงหรือปรับเปลี่ยนโดยผลของการกระทำหรือการตอบสนองของบุคคลอื่น ๆ ต่อพฤติกรรมของตนเอง เด็กมีการเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมโดยผ่านการสังเกตและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่าแค่ผ่านการพูดหรือการสั่งสอน ดังนั้นเด็กควรจะได้รับการสอนเกี่ยวกับทักษะต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการของการสั่งสอน (Instruction) การฝึกซ้อม (Rehearsal) และการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) มากกว่าที่จะเพียงแค่อ่านคำสั่งสอนเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้แบนดูรายังเน้นเกี่ยวกับความเชื่อในความสามารถแห่งตน (Self-Efficacy) โดยได้ให้ความหมายของความเชื่อในความสามารถแห่งตนไว้ว่าความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่จะแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม ความเชื่อในความสามารถแห่งตนนี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะใช้ในการเรียนรู้และรักษาพฤติกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเผชิญกับความกดดันทางสังคม

หลักการทั่วไปของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม มี 4 ข้อ ดังนี้

1. มนุษย์สามารถเรียนรู้โดยการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น และผลที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมดังกล่าว

2. การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดของนักพฤติกรรมนิยม (Behaviorist) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จะต้องมีการถูกทดแทนด้วยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร แต่นักทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยสังคมมีความเชื่อว่า มนุษย์สามารถเรียนรู้ได้ด้วยการสังเกตเพียงอย่างเดียว ไม่จำเป็นต้องแสดงออกด้วยการกระทำ และการเรียนรู้สามารถที่จะส่งผลหรือไม่ส่งผล ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมก็ได้

3. ความรู้ความเข้าใจ (Cognition) มีบทบาทต่อการเรียนรู้ ความตระหนัก (Awareness) และความคาดหวังต่อผลได้หรือผลเสียในอนาคต สามารถเป็นปัจจัยหลักในการแสดงออกของมนุษย์

4. ปัญญา (Intelligence) มีบทบาทต่อการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยสังคมสามารถถูกพิจารณาว่าเป็นสะพานเชื่อมระหว่างทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorist Learning Theories) กับทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม (Cognitive Learning Theories)

การใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยสังคม จะทำให้ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ได้ การสังเกต การนำเสนอหรือพรรณนาผลของพฤติกรรมต่างๆ ที่ได้เกิดขึ้นแล้ว สามารถที่จะเพิ่มส่วนที่เหมาะสมและลดส่วนที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนได้ การแสดงแบบ (Model) หรือตัวอย่าง สามารถถูกใช้เป็นทางเลือกในการสอนพฤติกรรมใหม่ๆ รูปแบบหรือตัวอย่างที่หลากหลายจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้น

ในขณะที่เดียวกันจะต้องระมัดระวังในการแสดงรูปแบบหรือตัวอย่างที่ไม่เหมาะสมให้กับผู้เรียนด้วย จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ไม่เหมาะสมจากรูปแบบและตัวอย่างที่ไม่ดีเหล่านั้น การสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เรียนว่าพวกเขาสามารถที่จะเรียนรู้ได้และตระหนักในผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ด้วยสภาพแวดล้อม (Environment) จะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการจำลองแบบพฤติกรรมของผู้อื่น

จากทฤษฎีของแบนดูราจะเห็นได้ว่า การสอนโดยผ่านกระบวนการของการสั่งสอน ผูกข้อม ตลอดจนการเชื่อในความสามารถของตนเอง จะทำให้เด็กมีทักษะชีวิตที่ดี สามารถเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้

2.3 ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (Problem-Behavior theory)

ผู้พัฒนาทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาคือ เจสเซอร์ โดโนแวน และโคสตา (Jesser Donovan; & Costa, 1991) โดยทฤษฎีนี้รับรู้และเข้าใจในพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่างๆ ของวัยรุ่น และพฤติกรรมเสี่ยง จากหลักการพื้นฐานของทฤษฎี อาจกล่าวได้ว่าการลดหรือการช่วยเหลือในพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่าง ๆ ไม่สามารถใช้ตัวแปรเพียงตัวเดียวในการช่วยเหลือหรือเข้าใจพฤติกรรม แต่เป็นผลผลิตของการปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาจะให้ความสนใจกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านจิตสังคม (Psychosocial Variables) 3 ประเภท ได้แก่

1. ระบบบุคลิกภาพ (Personality System) ได้แก่ ค่านิยม ความคาดหวังความเชื่อ เจตคติ และทิศทางเกี่ยวกับตนเองและสังคม
2. การรับรู้ระบบของสิ่งแวดล้อม (Perceived Environment System) ได้แก่ การรับรู้ในเจตคติและพฤติกรรมของพ่อแม่และเพื่อน
3. ระบบพฤติกรรม (Behavior System) พฤติกรรมต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาได้แก่ การใช้แอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ และการใช้ยาอื่น ๆ ซึ่งรวมไปถึงพฤติกรรมทางเพศของบุคคล ระบบทางด้านจิตสังคมเหล่านี้จะเป็นตัวแปรที่จะกระตุ้นหรือควบคุมต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ถ้าตัวแปรกระตุ้นมีความเข้มแข็งก็จะมีแนวโน้มหรืออาจเป็นไปได้ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาขึ้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าตัวแปรกระตุ้นไม่เข้มแข็ง และตัวแปรควบคุมเข้มแข็งก็จะทำให้ช่วยลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้

จากทฤษฎีจะเห็นได้ว่า พฤติกรรมที่เป็นปัญหาไม่สามารถใช้เพียงตัวแปรเดียวในการวัดได้ จึงให้ความสนใจกับความสัมพันธ์หรือปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม

2.4 ทฤษฎีอิทธิพลทางสังคม (Social Influence Theory)

ทฤษฎีอิทธิพลทางสังคมนี้ได้รับอิทธิพลมาจากแบนดูรา เปรียบทฤษฎีนี้ได้กับว่าเป็นการเพาะเชื้อทางด้านจิตใจ (Psychological Inoculation) ของมนุษย์ อิทธิพลทางสังคมเป็นที่ยอมรับว่าเด็กและวัยรุ่นอยู่ภายใต้ความกดดันที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ โดยความกดดันทางสังคมนี้รวมถึง ความกดดันจากกลุ่มเพื่อน ตัวแบบของพ่อแม่ สื่อ เช่น การสูบบุหรี่ การหนีเรียนการดื่มสุรา และการมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม

อิทธิพลทางสังคม (Social Influence) หมายถึง การทำพฤติกรรมของบุคคลหนึ่งๆ ที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่น โดยมีทั้งอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อและความรู้สึกต่างๆแบ่งได้ 3 รูปแบบดังนี้ (วิไลวรรณ ศรีสงคราม, 2549)

รูปแบบที่ 1 การบังคับ (Sanction) เพื่อให้ทำหน้าที่หรือพฤติกรรมตามที่สังคมกำหนด การบังคับมีทั้งการลงโทษ การให้รางวัล การชมเชยหรือการตำหนิ

รูปแบบที่ 2 บรรทัดฐาน (Norm) ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีและกฎหมาย บุคคลเมื่ออยู่ในสังคมจำเป็นต้องพยายามประพฤติปฏิบัติตนเพื่อให้สังคมยอมรับ เช่น การปฏิบัติตามกฎหมาย การแสดงพฤติกรรมตามหลักมารยาททางสังคม การประพฤติตนตามจารีตประเพณี ฯลฯ

รูปแบบที่ 3 การชี้คุณค่า (Value Orientation) การที่คนยอมรับและปฏิบัติสิ่งใดด้วยความเต็มใจ ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นเพราะความเต็มใจและเห็นคุณค่าของสิ่งนั้น โดยสิ่งเร้าทางสังคมจะมีอิทธิพลทางตรงหรือทางอ้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลในสังคม ทำให้เกิดการปฏิบัติตามหรือเลียนแบบ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายใต้กรอบ กฎเกณฑ์ บรรทัดฐาน การชี้คุณค่า ความเสี่ยง และความกดดัน ทั้งจาก เพื่อน ผู้ปกครอง หรือสื่อ ล้วนส่งผลต่อการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของเด็ก

2.5 ทฤษฎีการแก้ปัญหาทางด้านความคิด (Cognitive – Problem Solving Theory)

รูปแบบของการสร้างสมรรถนะของทฤษฎีการป้องกันขั้นปฐมภูมิ คือ การสอนทักษะการแก้ปัญหาทางความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (ICPS = Interpersonal Cognitive Problem Solving) กับเด็กและวัยรุ่น ซึ่งทักษะนี้จะช่วยลดและป้องกันพฤติกรรมทางลบและพฤติกรรมที่หุนหันพลันแล่นของวัยรุ่น โดยทักษะนี้จะมุ่งประเด็นสำคัญต่อความสามารถในการสร้างทางเลือกที่จะแก้ปัญหาต่อปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และยังมุ่งประเด็นสำคัญต่อความสามารถที่จะทำให้เกิดแนวความคิดของผลที่จะตามมาของพฤติกรรมที่เกิดความแตกต่างกันของทางเลือก

การเรียนรู้ที่จะคิดพิจารณาผลที่จะเกิดขึ้นตามมาและวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ จะช่วยให้เด็กและวัยรุ่นสามารถที่จะเผชิญกับสถานการณ์ของความคับข้องใจได้ดีขึ้นสามารถที่จะรู้จักการอดทนเกี่ยวกับการรอคอย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรู้จักประยุกต์ใช้ต่อสถานการณ์ทางสังคมหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Shure; & Spivack. 1980)

ทฤษฎีการแก้ปัญหาโดยส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากผลงานเรื่องนักแก้ปัญหาทั่วไป (general problem solver) ของ Ernest & Newell (1969) และ Newell & Simon (1972) ซึ่งเป็นทฤษฎีการแก้ปัญหาของมนุษย์ (human problem solving) ในรูปแบบของโปรแกรมที่เป็นสถานการณ์จำลอง ช่วยวางรากฐานกระบวนการทัศน์เกี่ยวกับการประมวลสารสนเทศสำหรับศึกษาเรื่อง การแก้ปัญหา หลักการของทฤษฎีนี้คือ พฤติกรรมการแก้ปัญหาประกอบด้วย “วิธีการ-ปลายทาง-วิเคราะห์” ซึ่งเป็นการนำปัญหามาแตกออกเป็นองค์ประกอบหรือเป้าหมายย่อยๆ แล้วจึงจัดการแก้ไขเป้าหมายย่อยๆ เหล่านั้นทีละเรื่อง แนวคิดนี้ตรงกันข้ามกับ Wertheimer (1959) นักจิตวิทยาในกลุ่มทฤษฎีเกสโตลต์ ซึ่งทำการวิจัยเรื่องการแก้ปัญหาและให้ความสำคัญด้านความเข้าใจเรื่องโครงสร้างของปัญหา โดยเชื่อว่าพฤติกรรมการแก้ปัญหาที่ประสบผลสำเร็จเป็นเพราะบุคคลผู้นั้นสามารถมองเห็นโครงสร้างโดยรวมทั้งหมดของปัญหา หลักการของทฤษฎีนี้คือ ผู้เรียนจะต้องได้รับการสนับสนุนให้เกิดการค้นพบธรรมชาติของปัญหาหรือประเด็นหัวข้อที่ต้องการแก้ไข สิ่งที่เป็นช่องว่าง ความไม่ลงรอยกัน หรือสิ่งรบกวนต่างๆ เป็นสิ่งเร้าที่สำคัญต่อการเรียนรู้ การเรียนการสอนจะต้องอยู่บนพื้นฐานของกฎองค์ประกอบด้วยความใกล้เคียง การปกปิด ความคล้ายคลึง และความเรียบง่าย

DeBono (1971 และ 1991) เสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาโดยประยุกต์ใช้วิธีการคิดแบบนอกกรอบ โดยเชื่อว่าปัญหาส่วนใหญ่ต้องการมุมมองที่แตกต่างจึงจะแก้ไขได้สำเร็จ วิธีการที่จะทำให้ได้มุมมองที่แตกต่างเกี่ยวกับปัญหาคือ การแยกปัญหาเป็นส่วนๆ แล้วนำกลับมารวมกลุ่มเข้าด้วยกัน ในลักษณะที่แตกต่างไปจากเดิมหรือสุมบางส่วนมารวมกัน หลักการนี้เสนอองค์ประกอบ ในการแก้ปัญหา 4 ประการคือ 1) ค้นหาความคิดเด่นๆ ที่เป็นหลักในทำความเข้าใจกับปัญหา 2) ค้นหาวิธีการที่แตกต่างออกไปในการมองปัญหา 3) ปลดปล่อยการคิดแบบยึดติด และ 4) ให้โอกาสตนเองในการเปิดรับความคิดอื่นๆ

จากทฤษฎีดังกล่าวทำให้เห็นว่าประเด็นหลักของการแก้ปัญหาทางความคิดคือการเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ คิดพิจารณา และการประยุกต์ใช้วิธีการต่างๆ ในการแก้ปัญหา

2.6 ทฤษฎีพหุปัญญา: ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ (Multiple Intelligence Theory: Including Emotional Intelligence)

เฮอวาร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) เป็นผู้ริเริ่มศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายทางสติปัญญาได้เสนอแนวคิดที่ว่า สติปัญญาของมนุษย์มีหลายด้านที่มีความสำคัญเท่าเทียมกัน ขึ้นอยู่กับว่าใครจะโดดเด่นในด้านไหนบ้าง แล้วแต่ละด้านผสมผสานกัน แสดงออกมาเป็นความสามารถในเรื่องใด เป็นลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละคนไป

พหุปัญญา ตามแนวคิดของการ์ดเนอร์ ในปัจจุบันมีปัญญาอยู่อย่างน้อย 8 ด้าน ได้แก่ ความสามารถด้านภาษา (Linguistic Intelligence) ความสามารถด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical-Mathematical Intelligence) ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial Intelligence) ความสามารถด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily / Kinesthetic Intelligence) ความสามารถด้านดนตรี (Musical Intelligence) ความสามารถด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Intelligence) และความสามารถด้านการเข้าใจในตนเอง (Intrapersonal Intelligence) โดยทั้ง 8 ด้านนี้ การ์ดเนอร์ ถือว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนมีและติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด แต่อาจมีระดับความสามารถที่ไม่เท่ากันเนื่องจากบุคคลนั้น ๆ อาจถูกพัฒนาความสามารถโดยวิธีที่แตกต่างกันไปของแต่ละบุคคล ซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

1. ปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence) คือ ความสามารถในการใช้ภาษารูปแบบต่างๆ ตั้งแต่ภาษาพื้นเมือง จนถึงภาษาอื่นๆ ด้วย สามารถรับรู้ เข้าใจภาษา และสามารถสื่อสารภาษาให้ผู้อื่นเข้าใจได้ตามที่ต้องการ ผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น ก็มักเป็น กวี นักเขียน นักพูด นักหนังสือพิมพ์ ครู หนายความ หรือนักการเมือง

2. ปัญญาด้านตรรกศาสตร์และคณิตศาสตร์ (Logical-Mathematical Intelligence) คือ ความสามารถในการคิดแบบมีเหตุและผล การคิดเชิงนามธรรม การคิดคาดการณ์ และการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ ผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น ก็มักเป็น นักบัญชี นักสถิติ นักคณิตศาสตร์ นักวิจัย นักวิทยาศาสตร์ นักเขียนโปรแกรม หรือวิศวกร

3. ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (Visual-Spatial Intelligence) คือ ความสามารถในการรับรู้ทางสายตาได้ดี สามารถมองเห็นพื้นที่ รูปทรง ระยะทาง และตำแหน่ง อย่างสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน แล้วถ่ายทอดแสดงออกอย่างกลมกลืน มีความไวต่อการรับรู้ในเรื่องทิศทาง สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่นจะมีทั้งสายวิทย์และสายศิลป์ สายวิทย์ส่วนมากเป็นนักประดิษฐ์ วิศวกร ส่วนสายศิลป์มักจะเป็นศิลปินในแขนงต่างๆ เช่น จิตรกร วาดรูป ระบายสี เขียนการ์ตูน นักปั้น นักออกแบบ ช่างภาพ หรือสถาปนิก เป็นต้น

4. ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily Kinesthetic Intelligence) คือ ความสามารถในการควบคุมและแสดงออกซึ่งความคิด ความรู้สึก โดยใช้อวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย รวมถึงความสามารถในการใช้มือประดิษฐ์ ความคล่องแคล่ว ความแข็งแรง ความรวดเร็ว ความยืดหยุ่น ความประณีต และความไวทางประสาทสัมผัส สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น มักจะเป็นนักกีฬา หรือไม้กอล์ฟป็นในแขนง นักแสดง นักฟ้อน นักเต้น นักบัลเล่ย์ หรือนักแสดงกายกรรม

5. ปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence) คือ ความสามารถในการซึมซับ และเข้าถึงสุนทรียะทางดนตรี ทั้งการได้ยิน การรับรู้ การจดจำ และการแต่งเพลง สามารถจดจำจังหวะ ทำนอง และโครงสร้างทางดนตรีได้ดี และถ่ายทอดออกมาโดยการฮัมเพลง เคาะจังหวะ เล่นดนตรี และร้องเพลง สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น มักจะเป็นนักดนตรี นักประพันธ์เพลง หรือนักร้อง

6. ปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Intelligence) คือ ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น ทั้งด้านความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ และเจตนาที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใน มีความไวในการสังเกต สีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง สามารถตอบสนองได้อย่างเหมาะสม สร้างมิตรภาพได้ง่าย เจรจาต่อรอง ลดความขัดแย้ง สามารถจูงใจผู้อื่นได้ดี เป็นปัญญาด้านที่จำเป็นต้องมีอยู่ในทุกคน แต่สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น มักจะเป็นครู อาจารย์ ผู้ให้คำปรึกษา นักการทูต เซลแมน พนักงานขายตรง พนักงานต้อนรับ ประชาสัมพันธ์ นักการเมือง หรือนักธุรกิจ

7. ปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) คือ ความสามารถในการรู้จัก ตระหนักรู้ในตนเอง สามารถเท่าทันตนเอง ควบคุมการแสดงออกอย่างเหมาะสมตามกาลเทศะ และสถานการณ์ รู้ว่าเมื่อไหร่ควรเผชิญหน้า เมื่อไหร่ควรหลีกเลี่ยง เมื่อไหร่ต้องขอความช่วยเหลือ มองภาพตนเองตามความเป็นจริง รู้ถึงจุดอ่อน หรือข้อบกพร่องของตนเอง ในขณะที่เดียวกันก็รู้ว่าตนมีจุดแข็ง หรือความสามารถในเรื่องใด มีความรู้เท่าทันอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความคาดหวัง ความปรารถนา และตัวตนของตนเองอย่างแท้จริง เป็นปัญญาด้านที่จำเป็นต้องมีอยู่ในทุกคนเช่นกัน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า และมีความสุข สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น มักจะเป็นนักคิด นักปรัชญา หรือนักวิจัย

8. ปัญญาด้านธรรมชาติวิทยา (Naturalist Intelligence) คือ ความสามารถในการรู้จัก และเข้าใจธรรมชาติอย่างลึกซึ้ง เข้าใจกฎเกณฑ์ ปรัชญาการณ และการรังสรรค์ต่างๆ ของธรรมชาติ มีความไวในการสังเกต เพื่อคาดการณ์ความเป็นไปของธรรมชาติ มีความสามารถในการจัดจำแนก แยกแยะประเภทของสิ่งมีชีวิต ทั้งพืชและสัตว์ สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น มักจะเป็นนักธรรมชาติวิทยา นักวิทยาศาสตร์ นักวิจัย หรือนักสำรวจธรรมชาติ

ทฤษฎีนี้ได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลายในกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยเน้นความสำคัญใน 3 เรื่องหลัก ดังนี้

1. แต่ละคนควรได้รับการส่งเสริมให้ใช้ปัญญาด้านที่ถนัด เป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้
2. ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ควรมีรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับปัญญาที่มีอยู่หลายด้าน
3. ในการประเมินการเรียนรู้ ควรวัดจากเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถครอบคลุมปัญญาในแต่ละด้าน

ทฤษฎีพหุปัญญา ของการ์ดเนอร์ ชี้ให้เห็นถึงความหลากหลายทางปัญญาของมนุษย์ ซึ่งมีหลายด้าน หลายมุม ซึ่งแต่ละด้านมีความอิสระในการพัฒนาตัวของมันเองให้เจริญงอกงาม ในขณะเดียวกันก็มีการบูรณาการเข้าด้วยกัน เติบโตซึ่งกันและกัน แสดงออกเป็นเอกลักษณ์ทางปัญญาของมนุษย์แต่ละคน (ทวิศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, 2555) คนเราอาจเก่งเพียงด้านเดียวหรือเก่งหลายด้าน หรืออาจไม่เก่งเลยสักด้าน แต่ในความเป็นจริงนั้นแต่ละคนมักมีปัญญาด้านใดด้านหนึ่งโดดเด่นกว่าเสมอ ไม่มีใครที่มีปัญญาทุกด้านเท่ากันหมดหรือไม่มีเลยสักด้านเดียว

ทฤษฎีพหุปัญญาดูเหมือนจะเป็นทฤษฎีที่ช่วยเปิดกระบวนทัศน์ใหม่ในการศึกษาด้านสติปัญญาของมนุษย์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ทั้งในกลุ่มเด็กปกติ เด็กที่มีความบกพร่อง และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ แนวคิดและหลักการของทฤษฎีดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการนำไปประยุกต์ใช้กับระบบการศึกษา และวิธีการพัฒนาทักษะชีวิตทั้งในด้านการส่งเสริมและการป้องกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการพัฒนาความสามารถสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และความสามารถในการเข้าใจตนเอง (Mangrulkar, 1998)

2.7 ทฤษฎีความเสี่ยงและการฟื้นฟู (Resilience and Risk Theory)

ทฤษฎีความเสี่ยงและการฟื้นฟูเป็นทฤษฎีที่พยายามที่จะอธิบายว่าทำไมบางคนจึงสามารถตอบสนองต่อความเครียด และความยากลำบากได้ดีกว่าบุคคลอื่น ๆ ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่ช่วยในการต่อต้านและป้องกันสิ่งที่เป็นความเครียดทางสังคม ความวิตกกังวล หรือการได้รับการคุกคามต่าง ๆ จากความกดดันทางสังคม อาจกล่าวได้ว่าเมื่อเด็กและวัยรุ่นในสังคมมีปัจจัยป้องกันที่เข้มแข็ง เด็กและเยาวชนก็จะสามารถต่อต้านพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ ได้ ในด้านปัจจัยป้องกันภายในนี้รวมถึงความภาคภูมิใจในตนเอง(Self-Esteem) และการควบคุมตนเองภายใน(Internal Locus of Control) ส่วนปัจจัยป้องกันภายนอก ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนทางสังคมขั้นปฐมภูมิ(primarily social supports) อาทิเช่น กลุ่มเพื่อน ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน เป็นต้นนอกจากนี้ปัจจัยที่สำคัญอื่น ๆ ได้แก่ การดูแลเอาใจใส่ และสัมพันธภาพของการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ความคาดหวัง และโอกาสสำหรับวัยรุ่นให้มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องกับกิจกรรม

ต่างๆ ด้วย (Luthar; & Zigler, 1991) ดังนั้นทฤษฎีความเสี่ยงและการฟื้นฟูจึงเป็นส่วนสำคัญพื้นฐานส่วนหนึ่งสำหรับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและวัยรุ่น

ทฤษฎีแต่ละทฤษฎีล้วนเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน ซึ่งจะต้องนำมาบูรณาการให้เหมาะสม ทั้งทฤษฎีพัฒนาการเด็กและวัยรุ่น (Child and Adolescent Development Theory) ที่ทำให้เข้าใจเข้าใจถึงความซับซ้อนของการเปลี่ยนแปลงในด้านความคิด อารมณ์ สังคม ร่างกาย เพศ พัฒนาการทางสังคมและบริบทครอบครัว รวมทั้งพัฒนาการด้านศีลธรรมของวัยรุ่นซึ่งการที่เข้าใจถึงพัฒนาการเหล่านี้จะช่วยให้สามารถจัดทักษะชีวิตที่จำเป็นที่จะช่วยในการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีที่เหมาะสมในวัยผู้ใหญ่ต่อไป

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ที่เน้นรูปแบบการเรียนรู้ทางสังคมและความคิดและความเชื่อในความสามารถแห่งตน ทำให้เด็กมีการเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมผ่านการสังเกตและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งเชื่อว่าจะทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม มีทักษะชีวิตที่ดี และสามารถเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้

ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (Problem-Behavior theory) ทำให้เห็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในภาพรวม ทั้ง ค่านิยม ความคาดหวัง ความเชื่อ เจตคติ และทิศทางเกี่ยวกับตนเองและสังคม เจตคติและพฤติกรรมของพ่อแม่และเพื่อน รวมถึงการใช้แอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ และการใช้ยาอื่น ๆ ซึ่งรวมไปถึงพฤติกรรมทางเพศของบุคคล ซึ่งถ้าเข้าใจในประเด็นพฤติกรรมเหล่านี้จะสามารถลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้

ทฤษฎีอิทธิพลทางสังคม (Social Influence Theory) เชื่อว่าอิทธิพลทางสังคมมีผลต่อการแสดงออกถึงพฤติกรรมของเด็ก คือ ถ้าต้องการให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ผู้ปกครอง เพื่อน หรือสื่อ ควรเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม

ทฤษฎีการแก้ปัญหาทางด้านความคิด (Cognitive – Problem Solving Theory) เป็นการสอนทักษะการแก้ปัญหาทางความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ของเด็กและวัยรุ่น ช่วยลดและป้องกันพฤติกรรมทางลบและพฤติกรรมที่หุนหันพลันแล่น ช่วยแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ช่วยในการเผชิญกับสถานการณ์ของความคับข้องใจ

นอกจากนี้ ทฤษฎีพหุปัญญา: ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ (Multiple Intelligence Theory: Including Emotional Intelligence) มีส่วนสำคัญในการนำไปประยุกต์ใช้กับระบบการศึกษาและวิธีการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนทั้งในด้านการส่งเสริมและการป้องกัน การพัฒนาความสามารถสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ความสามารถในการเข้าใจตนเอง ทฤษฎีความเสี่ยงและการฟื้นฟู (Resilience and Risk Theory) ที่ให้ความสำคัญกับปัจจัยทั้งภายในและภายนอก ซึ่งจะช่วยช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถคิดแก้ปัญหา สร้างการตัดสินใจ และการจัดการอารมณ์ของตนเอง

โดยผ่านกระบวนการต่างๆ กลายเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนต่อไป

จากทฤษฎีในข้างต้นที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าทักษะชีวิตของนักเรียนที่เกิดขึ้น ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในด้านความคิด อารมณ์ สังคม ร่างกาย ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พัฒนาการทางสังคมและบริบทครอบครัว พัฒนาการด้านศีลธรรม ค่านิยม ความคาดหวัง ความเชื่อ เจตคติ ฯลฯ ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต ในหลายๆด้านโดยศึกษาด้านสังคม จากตัวแปรสัมพันธ์ภาพทางสังคม ด้านบริบทครอบครัว จากตัวแปรพื้นฐานครอบครัว ด้านเจตคติจากตัวแปรเจตคติต่อตนเองและครอบครัว ด้านแรงจูงใจจากตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านการเรียนรู้จากตัวแปรรูปแบบการเรียนรู้

3. องค์ประกอบของทักษะชีวิต

3.1 องค์ประกอบของทักษะชีวิตตามแนวคิดขององค์การอนามัยโลก (WHO)

องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 10 องค์ประกอบ (วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี, 2546) ดังนี้

1. การตัดสินใจ (Decision making)
2. การแก้ปัญหา (Problem solving)
3. ความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking)
4. ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking)
5. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective communication)
6. ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal relationship skills)
7. ความตระหนักในตนเอง (Self-awareness)
8. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy)
9. การจัดการกับอารมณ์ (Coping with emotions)
10. การจัดการกับความเครียด (Coping with Stress)

จากองค์ประกอบของทักษะชีวิตทั้ง 10 องค์ประกอบ สามารถแบ่งตามพฤติกรรมการเรียนรู้ได้ 3 ด้าน ดังนี้

1. องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านพุทธิพิสัย (ความคิด) ประกอบด้วย

1.1 ความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) เป็นความสามารถในการคิดอย่างกว้างขวาง โดยไม่ยึดติดในสิ่งที่เป็นกรอบหรือสิ่งที่คิดต่อเนื่องกันมาจนกลายเป็นความเคยชิน เป็นความคิดที่แปลกใหม่ที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้มีส่วนช่วยในการสนับสนุนในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา

ในการค้นหาทางเลือกต่างๆ และผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก ถึงแม้ว่ายังไม่มี การตัดสินใจและ แก้ไขปัญหาก็ตาม ความคิดสร้างสรรค์ยังช่วยให้บุคคลสามารถนำประสบการณ์ที่ผ่านมา มาใช้ ในการ ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

1.2 ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical thinking) เป็นความสามารถ ที่จะ วิเคราะห์ แยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหา เหตุการณ์ และสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองและ สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ ธรรมชาติ เทคโนโลยี และประเมินปัจจัย ที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติ และพฤติกรรม เช่น ค่านิยม แรงกดดันจากกลุ่มเพื่อน อิทธิพลจากสื่อ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต

2. องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านจิตพิสัย หรือเจตคติ (จิตใจ) ประกอบด้วย

2.1 ความตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) เป็นความสามารถ ในการค้นหา และเข้าใจจุดดี จุดด้อยของตนเอง อะไรที่ตนเองปรารถนาและไม่พึงปรารถนาและเข้าใจในความ แตกต่างจากบุคคลอื่นไม่ว่าจะในแง่ความสามารถ เพศ วัย ระดับ การศึกษา ศาสนา สีผิว สุขภาพ ฯลฯ

2.2 ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) เป็นความสามารถในการเข้าใจความรู้สึก และความเห็นใจบุคคลที่แตกต่างจากเรา ถึงแม้ว่าเราจะไม่คุ้นเคย ซึ่งจะช่วยให้เราเข้าใจและยอมรับ ความแตกต่างของบุคคลอื่น ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีทางสังคม เช่น ความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม โดยเฉพาะบุคคลที่ต้องการได้รับการช่วยเหลือและดูแล เช่น ผู้ป่วยโรคเอดส์ ผู้มีภาวะ บกพร่องทางจิตใจ หรือบุคคลที่ไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคม

3. องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัย(การกระทำ) มี 3 คู่ ประกอบด้วย

3.1 การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร

3.1.1 ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal relationship skills) ด้วยให้บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน สามารถที่จะรักษาและดำรงไว้ซึ่งสัมพันธ ันดี ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข รวมถึงการมีสัมพันธภาพที่ดีของ สมาชิกในครอบครัวที่เป็นแหล่งสำคัญของแรงสนับสนุนทางสังคม

3.1.2 การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ(Effective communication) เป็น ความสามารถในการใช้คำพูด และภาษาท่าทาง เพื่อแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเองอย่างเหมาะสม กับสภาพวัฒนธรรมและสถานการณ์ โดยสามารถที่จะแสดงความคิดเห็น ความปรารถนา ความ ต้องการ การขอร้อง การเตือน การปฏิเสธ และการขอความช่วยเหลือ

3.1.3 ทักษะการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร เป็นความสามารถ ใน การใช้คำพูดและภาษาท่าทางเพื่อสื่อสารให้เกิดประสิทธิภาพ สามารถถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ของตนไปยังผู้อื่นรวมถึงความสามารถในการรับรู้ความคิด ความรู้สึกของผู้อื่นที่สื่อสารมายังตนเอง

3.2 การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา

3.2.1 การตัดสินใจ (Decision making) เป็นสิ่งนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ในชีวิต ซึ่งถ้าบุคคลมีการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพในการกระทำที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ โดยมีการประเมินทางเลือก และผลจากการตัดสินใจเลือกทางเลือกนั้น จะมีผลต่อสุขภาพอนามัยของบุคคล

3.2.2 การแก้ปัญหา (Problem solving) เมื่อบุคคลมีปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ทำให้เกิดภาวะตึงเครียดทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ทักษะการแก้ปัญหาจะช่วยให้บุคคลสามารถแก้ปัญหาในชีวิตของเขาได้

3.2.3 ทักษะการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาเป็นความสามารถในการรับรู้ปัญหาโดยรู้สาเหตุของปัญหา รู้จักวิเคราะห์ สังเคราะห์จนเกิดความรู้ความเข้าใจและตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมในการแก้ปัญหา

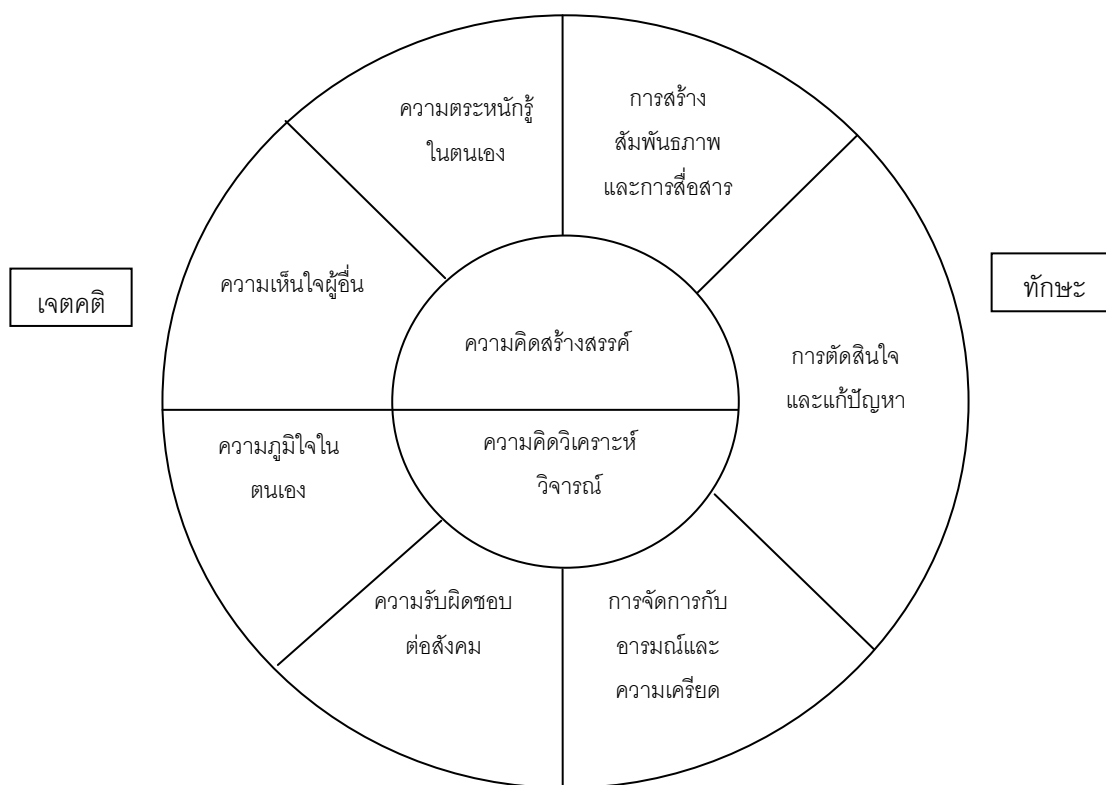
3.3 การจัดการกับอารมณ์และความเครียด

3.3.1 การจัดการกับอารมณ์ (Coping with emotions) เป็นการรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ซึ่งจะทำให้สามารถตอบสนองและแสดงออก ได้อย่างเหมาะสม เช่น อารมณ์รุนแรงหรือความเศร้าโศกที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพ

3.3.2 การจัดการกับความเครียด (Coping with Stress) เป็นความสามารถในการรู้ถึงสาเหตุของความเครียดและรู้ถึงแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด เช่น การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในชีวิต การเรียนรู้วิธีผ่อนคลายเมื่ออยู่ในภาวะความตึงเครียดได้อย่างเหมาะสม เพื่อจะช่วยลดปัญหาทางด้านสุขภาพ

3.2 องค์ประกอบของทักษะชีวิตตามแนวคิดของกรมสุขภาพจิต

ในประเทศไทย มีการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบของทักษะชีวิต โดยจัดความคิดสร้างสรรค์และความคิดวิจารณ์ญาณเป็นองค์ประกอบร่วมและเป็นพื้นฐานของทุกองค์ประกอบ เพิ่มองค์ประกอบด้านจิตพิสัยอีก 2 องค์ประกอบ ได้แก่ ความภูมิใจในตนเอง (Self Esteem) และความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) โดยแบ่งองค์ประกอบ 10 องค์ประกอบออกเป็นทักษะชีวิตด้านเจตคติ 4 องค์ประกอบ และทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัยอีก 6 องค์ประกอบ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย โดยแสดงเป็นแผนภาพได้ดังแผนภาพที่ 2.1 (กัลยา ศรีสมบัติ, 2544)

แผนภาพที่ 2.1 องค์ประกอบของทักษะชีวิต

ที่มา: กัลยา ศรีสมบัติ, 2544

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ (2540) ได้กำหนดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทักษะชีวิตไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านพุทธิพิสัย เป็นองค์ประกอบร่วม ประกอบด้วย

1.1 ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical Thinking) ความสามารถในการวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูล ข่าวสาร ปัญหา และสถานการณ์ต่างๆ รอบตัว

1.2 ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ความสามารถในการคิดอย่างกว้างขวางโดยไม่ยึดติดอยู่ในกรอบ

2. องค์ประกอบด้านจิตพิสัย หรือเจตคติ ประกอบด้วย

2.1 ความตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness) ความสามารถค้นหาและเข้าใจ จุดดี จุดด้อยของตนเองและความแตกต่างจากบุคคลอื่น

2.2 ความเห็นใจผู้อื่น (Empathy) ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกและ เห็นอกเห็นใจบุคคลที่แตกต่างจากเรา

2.3 ความภูมิใจในตนเอง (Self Esteem) ความรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่า ค้นพบและภูมิใจในความสามารถด้านต่างๆ ของตน โดยไม่มุ่งสนใจแต่เรื่องความโก้เก๋ รูปร่างหน้าตา เสน่ห์หรือความสามารถทางเพศ

2.4 ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) ความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อความเจริญหรือเสื่อมของสังคม

3. องค์ประกอบด้านทักษะพิสัย หรือทักษะ ประกอบด้วย

3.1 การสร้างสัมพันธภาพและสื่อสาร (Interpersonal Communication) ความสามารถในการใช้คำพูด ภาษาท่าทางเพื่อการสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตน และรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของอีกฝ่าย

3.2 การตัดสินใจและการแก้ปัญหา (Decision Making and Problem Solving) ความสามารถในการรับรู้ปัญหา สาเหตุหาทางเลือก วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียประเมินทางเลือก ตัดสินใจเลือกและลงมือแก้ปัญหาอย่างถูกต้องเหมาะสม

3.3 การจัดการกับอารมณ์และความเครียด (Coping with Emotion and Stress) ความสามารถในการประเมินและรู้เท่าทันอารมณ์หรือความเครียดว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคน เลือกใช้วิธีการจัดการกับอารมณ์และความเครียด มีวิธีป้องกันการเกิดอารมณ์และความเครียดที่เหมาะสม

3.3 องค์ประกอบของทักษะชีวิตตามแนวคิดของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากองค์ประกอบของทักษะชีวิตตามแนวคิดขององค์การอนามัยโลกและกรมสุขภาพจิตของไทยดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้พัฒนาทักษะชีวิตพื้นฐานที่เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับเยาวชนไทย โดยศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิตในแง่ของทักษะในการจัดการตนเอง ทักษะทางสังคม ทักษะในการจัดการจัดการงานอาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) ประกอบด้วยทักษะในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการจัดการดูแลช่วยเหลือตนเอง ได้แก่

1.1 ทักษะการรู้จักตนเอง หมายถึง การรู้สถานภาพของตนเอง ได้แก่ เพศ วัย บทบาทหน้าที่ ฐานะ ความเป็นอยู่ ความถนัด ความสามารถ ความสนใจต้องการ จุดเด่น-จุดด้อย รวมไปถึงลักษณะนิสัย เจตคติ ค่านิยม ยอมรับ รู้คุณค่าและควบคุมตนเองได้ ช่วยให้บุคคลเข้าใจและยอมรับตนเอง สามารถตัดสินใจและปรับตัวอย่างเหมาะสมทั้งในด้านการเรียน การงานและการดำเนินชีวิต

1.2 ทักษะการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และสามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม ทั้ง ในสถานการณ์เฉพาะหน้าและสถานการณ์ทั่วไป ป้องกันการถูกหลอกหลวง ช่วยในการตัดสินใจ แก้ปัญหาอย่างฉลาดรอบคอบ

2. ด้านการเรียนรู้ได้แก่

2.1 ทักษะการแสวงหาข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ หมายถึง ความสามารถในการใช้ เครื่องมือและเทคโนโลยีในการเข้าถึงข้อมูลแหล่งการเรียนรู้และใช้ข้อมูล แหล่งการเรียนรู้ กลั่นกรอง และเลือกรับข้อมูล เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต ทำให้รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของ เหตุการณ์และสถานการณ์ต่างๆ สามารถเตรียมความพร้อมในการเผชิญสถานการณ์ทั้งด้านบวกและ ด้านลบ

3. ด้านสังคม ได้แก่

3.1 ทักษะการปรับตัว หมายถึง ความสามารถในการคิดเชิงบวก ยอมรับปรับ ความคิด อารมณ์และพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านบวก และด้านลบ เกิดภาวะสมดุลทางจิตใจ มีความสงบสุขในชีวิต ลดความเครียด การทำร้ายตนเองและ ผู้อื่น ช่วยให้ผู้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นหรือสถานการณ์แปลกใหม่ได้อย่างดี และปฏิบัติตนได้อย่าง เหมาะสมกับกาลเทศะ

3.2 ทักษะการสื่อสารและสร้างสัมพันธภาพ หมายถึง ความสามารถในการสื่อสาร ด้วยภาษา ท่าทาง สัญลักษณ์และใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงความรู้สึก ความต้องการของตนเองและผู้อื่น ช่วยให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีความร่วมมือและ สัมพันธภาพที่ดี ป้องกันการทะเลาะเบาะแว้ง ลดการขัดแย้งและการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา

4. ด้านการจัดการสร้างงานสร้างอาชีพ

4.1 ทักษะการวางแผนและการจัดการ หมายถึง ความสามารถในการกำหนด เป้าหมาย วางแผน บริหารและจัดการเกี่ยวกับชีวิต การเรียน การงานและอาชีพอย่างเป็นระบบ เหมาะสมกับตนเองและสภาพแวดล้อม โดยคำนึงถึงคุณค่าของการใช้ทรัพยากรต่างๆ ช่วยให้มี ระบบและแบบแผนในการดำเนินชีวิต สามารถใช้ทรัพยากร เวลา เงิน สิ่งของอย่างคุ้มค่าตลอดจน สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพและมีรายได้

4.2 ทักษะการทำงานเป็นทีม หมายถึง ความสามารถในการทำงานร่วมกันอย่าง มี ประสิทธิภาพ มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ รับฟัง และแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เคารพกฎ กติกาของกลุ่ม มีการประสานงานอย่างเป็นระบบและรับผิดชอบร่วมกัน ช่วยให้ผู้สามารถดึงจุดเด่น

ศักยภาพของแต่ละบุคคลออกมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ เกิดการพัฒนาด้านความสามารถ ความเอื้ออาทร ใจกว้าง รู้สึกมีส่วนร่วมและทำให้เกิดความภูมิใจ

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดของยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ (2540) บูรณาการร่วมกับองค์ประกอบของทักษะชีวิตตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้พัฒนาทักษะชีวิตพื้นฐานที่เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับเยาวชนไทย เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับนักเรียนอาชีวศึกษาในสังคมปัจจุบัน

4. ความสำคัญและการพัฒนาทักษะชีวิต

ทักษะชีวิตมีความสัมพันธ์กับคำว่าทักษะ หรือความสามารถที่มีลักษณะเป็นสมรรถภาพ (competency) ประกอบด้วยความสามารถทางจิตใจในทักษะการคิด การตัดสินใจ การปรับตัว ทักษะชีวิตเกิดขึ้นกับบุคคลได้โดยการฝึกฝนในทุกช่วงชีวิต ซึ่งเกิดขึ้นโดยการได้รับการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) และการเรียนรู้จากประสบการณ์

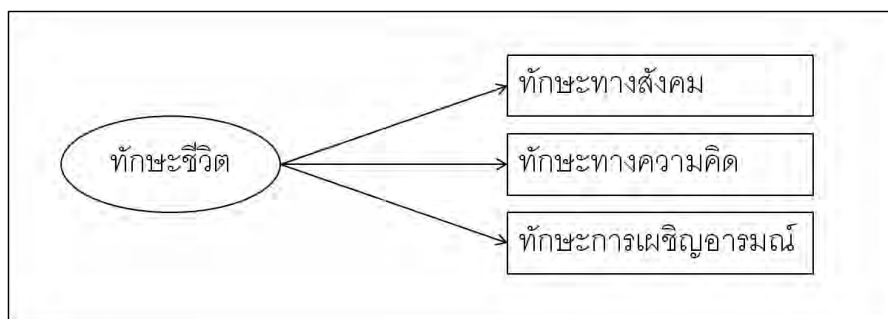
การพัฒนาชีวิตจำเป็นต้องอาศัยการศึกษาทั้งในด้านสาระการเรียนรู้ (องค์ความรู้) และการฝึกปฏิบัติ (ทักษะ) ซึ่งการพัฒนาชีวิตจะต้องเข้าใจว่าการรู้ชีวิตมีความสำคัญเท่าๆ กันหรือมากกว่าการรู้ความรู้ เพราะการรู้ชีวิตเกี่ยวข้องกับศีลธรรมและจริยธรรมของการอยู่ร่วมกัน ฟังพาทอาศัยและฟังฟังกัน รวมไปถึงการปลดปล่อยตนเองความเป็นอิสระ การเรียนรู้ชีวิตเป็นทักษะที่แตกต่างไปจากการเรียนรู้ที่เป็นวิชาการเป็นทักษะ ทักษะชีวิตต้องเกิดจากการรู้และเข้าใจตนเอง และรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการปฏิรูปการศึกษาที่มีแนวทางในการพัฒนาเด็กให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข เพื่อเป็นพลังในการสร้างสรรค์โลก การพัฒนาชีวิตของเยาวชนเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของการศึกษา เพราะชีวิตจะพัฒนาได้อย่างมีมาตรฐาน มีคุณภาพชีวิตที่ดี ต้องอาศัยการศึกษาเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนา (วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี, 2546) ชีวิตที่ได้รับการพัฒนาจะต้องพัฒนาในรูปองค์รวมของชีวิต คือ องค์ความรู้และทักษะชีวิต

การพัฒนาชีวิตด้วยการศึกษานั้น คือ การพัฒนามนุษย์ และการพัฒนามนุษย์นั้นคือ การพัฒนาชีวิต (กรมสุขภาพจิต, 2543) การพัฒนาทักษะชีวิตจัดเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้ปกครองครูอาจารย์ จะต้องคำนึงถึงในการปลูกฝังและฝึกฝนให้นักเรียนมีพื้นฐานของทักษะชีวิตที่ดีงามครบถ้วนตามองค์ประกอบ เพื่อมุ่งไปสู่จุดประสงค์ที่จะให้นักเรียนมีพื้นฐานของชีวิต ในลักษณะมนุษย์ที่ดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นความเก่งที่มีลักษณะการใช้ความคิดสติปัญญา และลักษณะของการทำงานที่เรียกว่า คิดเป็น คือการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล คิดเชื่อมโยงในความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ทำให้เกิดปัญญา มีโลกทัศน์กว้างขวางที่สามารถสร้างความรู้ใหม่ได้ และการคิดเป็นยอมนำไปสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่นการทำเป็น และการอยู่ร่วมกันเป็น การคิดเป็นจัด

ว่าเป็นความเก่งทั้งทางด้านไอคิวสติปัญญา และความฉลาดทางอารมณ์ ส่วนการทำเป็นเป็นความเก่งในด้านพฤติกรรมของมนุษย์ การที่มนุษย์เรียนรู้จากการทำงานเป็นโดยเฉพาะการสร้างเป็น จะช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้จากการทำงาน เกิดการปิติและภูมิใจในผลงาน มีทักษะการสื่อสาร ทักษะในการเผชิญสถานการณ์และทักษะในการจัดการคุณลักษณะของการเป็นคนดี ความหมายของการเป็นคนดีในทางสากล หมายถึง บุคคลที่มีพฤติกรรมเป็นที่พึงประสงค์ คือ ไม่ทำให้อื่นและสังคมที่แวดล้อมต้องเดือดร้อน เพราะการกระทำของตนเอง เป็นบุคคลที่รักเพื่อนมนุษย์ รักสันติภาพ มีความเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น มีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูล การเป็นคนดีจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาทักษะชีวิตที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจิตใจพร้อมจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาความสำคัญและการพัฒนาทักษะชีวิตดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าทักษะชีวิตเกิดจากการรู้และเข้าใจตนเอง รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการปฏิรูปการศึกษาที่มีแนวทางในการพัฒนาเด็กให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยยึดตามแนวคิดของ ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ บูรณาการร่วมกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งวัดทักษะชีวิตจากองค์ประกอบทักษะทางสังคม (Social Skill) ทักษะทางความคิด (Cognitive Skill) และทักษะการเผชิญทางอารมณ์ (Emotional Coping Skill) โดยผู้วิจัยนำเสนอโมเดลการวัดทักษะชีวิต ดังแผนภาพที่ 2.2

แผนภาพที่ 2.2 โมเดลการวัดทักษะชีวิต

ตอนที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพของนักเรียน

1. ความหมายของคุณภาพนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542) ได้ให้ความหมายของคุณภาพนักเรียนว่า หมายถึง คุณลักษณะของนักเรียนที่ระบุไว้ในมาตรฐานด้านผู้เรียนที่ใช้ในการประเมินภายนอก ซึ่งเป็นมาตรฐานของชาติ จำนวน 7 มาตรฐาน ได้แก่ 1) คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ 2) ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 3) ทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ 4) ความรู้

และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร 5) สุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี 6) สนุกกับภาพและลักษณะนิสัยด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา 7) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543) ได้ให้ความหมายของคุณภาพนักเรียนไว้ว่า หมายถึง บุคคลที่มีการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรม มีความสามารถในการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ มีภาวะผู้นำ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา รวมไปถึงบุคคลที่มีสุขภาพดีทั้งทางกายและจิตใจ มีมนุษยสัมพันธ์ และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

กองวิจัยการศึกษา (2544) ได้ให้ความหมายของคุณภาพนักเรียนไว้ว่า หมายถึงบุคคลที่มีการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีวินัย มีค่านิยมประชาธิปไตย มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมถึงบุคคลที่มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

สุบิน ยุระรัช (2547) ให้ความหมายของคุณภาพนักเรียนว่า หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านต่างๆที่นักเรียนควรมี เพื่อบ่งชี้ว่าเป็นนักเรียนที่มีคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย 2 คุณลักษณะ คือ คุณลักษณะด้านวิชาการ (พุทธิพิสัย) และด้านที่ไม่ใช่วิชาการ (จิตพิสัยและทักษะทางกาย)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติได้เน้นถึงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม เพื่อสร้างคนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข เก่ง ดี และสุข ซึ่งก็คือคุณภาพของผู้เรียนนั่นเอง ซึ่งความหมายของความ เก่ง ดี และสุข มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ทศพร ประเสริฐสุข (2543) ได้ให้ความหมายด้านการศึกษาคำว่า เก่ง ดี และ มีสุข ดังนี้

เก่ง หมายถึง ความสามารถทางพุทธิปัญญา คือ ความรู้ความเข้าใจที่แจ่มแจ้งสามารถนำไปใช้ได้ วิเคราะห์เป็น สังเคราะห์ได้ ประเมินได้อย่างเข้าใจ และรู้แจ้งตามศักยภาพ ทางทักษะปฏิบัติ และเมื่อมีความรู้แจ้งแล้วยังมีความชำนาญปฏิบัติได้เป็นอย่างดี ทั้งที่เป็นทั้งทักษะฝีมือและทักษะทางปัญญา

ดี หมายถึง เป็นผู้มีความเจตคติที่ดีทั้งต่อการเรียน ความเป็นอยู่ต่อบุคคล ต่อสังคม ชุมชน และประเทศ

มีสุข หมายถึง สนุกกับการเรียนและใคร่เรียนรู้ตลอดชีวิต

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2542) ได้ให้ความหมายของคำว่า เก่ง ดี มีสุข ไว้
ดังนี้

เก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจ
แก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ดีกับผู้อื่น ประกอบด้วยความสามารถดังต่อไปนี้

- 1) รู้จักและมีแรงจูงใจในตนเอง
 - 1.1) รู้ศักยภาพตนเอง
 - 1.2) สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้
 - 1.3) มีความมุ่งมั่นไปสู่เป้าหมาย
- 2) ตัดสินใจและแก้ปัญหา
 - 2.1) รับรู้และเข้าใจปัญหา
 - 2.2) มีขั้นตอนในการแก้ปัญหา
 - 2.3) มีความยืดหยุ่น
- 3) มีสัมพันธภาพกับผู้อื่น
 - 3.1) สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น
 - 3.2) กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม
- 4) แสดงความคิดเห็นขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์

ดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการตนเอง รู้จักเห็น
ใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ประกอบด้วยความสามารถต่อไปนี้

- 1) ควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง
 - 1.1) รู้อารมณ์และความต้องการของตนเอง
 - 1.2) ควบคุมอารมณ์และความต้องการได้
- 2) เห็นใจผู้อื่น
 - 2.1) ใส่ใจผู้อื่น
 - 2.2) เข้าใจยอมรับผู้อื่น
 - 2.3) เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

มีสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างมีสุข ประกอบด้วย

- 1) ภูมิใจในตนเอง
 - 1.1) เห็นคุณค่าในตนเอง
 - 1.2) เชื่อมั่นในตนเอง
- 2) พึงพอใจในชีวิต

- 2.1) มองโลกในแง่ดี
- 2.2) มีอารมณ์ขัน
- 2.3) พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่
- 3) มีความสงบทางใจ
 - 3.1) มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข
 - 3.2) รู้จักผ่อนคลาย มีความสงบทางจิตใจ

และสุข ไว้ว่า
 สุมณ อมรวิวัฒน์ (กรมวิชาการ, 2543) ได้นิยามความหมายของคุณลักษณะดี เก่ง

ดี หมายถึง การมีวินัย และการมีค่านิยมประชาธิปไตย

- 1) มีวินัย ประกอบด้วย
 - 1.1) สนใจใฝ่รู้
 - 1.2) มีสติควบคุมตนเอง
 - 1.3) รับผิดชอบ
 - 1.4) มีเหตุผล
 - 1.5) ซื่อสัตย์ ขยัน
- 2) มีค่านิยมประชาธิปไตย ประกอบด้วย
 - 2.1) เห็นคุณค่าตนเอง และคุณค่าของผู้อื่น
 - 2.2) ทำหน้าที่ของตนเองอย่างสมบูรณ์
 - 2.3) ยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น
 - 2.4) เคารพกติกาของสังคม
 - 2.5) ทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็น มีเหตุผลและเสียสละ

เก่ง หมายถึง การมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- 1) มีความสามารถในการใช้ภาษา ทั้งการฟัง พูด อ่านและเขียน
- 2) มีตรรกะคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ที่ช่วยให้เกิดการสังเกต ประมวลผล
- 3) จัดกลุ่มเชื่อมโยง ตั้งสมมุติฐานและทดลอง
- 4) มีทักษะทางดนตรี และจังหวะการเคลื่อนไหว
- 5) สื่อสารสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้
- 6) มีความลึกซึ้งภายในจิตใจ และเอื้ออาทรต่อสิ่งแวดล้อม

สุข หมายถึง การมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- 1) มีความรัก และการแบ่งปัน

2) เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างความจริง ความงามและความเป็นธรรม

3) ประพฤติชอบ มีความสุข สันติ และไม่เบียดเบียน

4) บริโภคสิ่งต่าง ๆ ด้วยปัญญา ไม่ตกอยู่ในอิทธิพลของกระแส

พระราชบัญญัติปฏิรูปการศึกษา 2542 ให้คำนิยาม “ความเก่ง” ตามมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 มีความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตร

มาตรฐานที่ 2 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และมีวิจารณญาณ

มาตรฐานที่ 3 เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 8 มีทักษะในการจัดการและการทำงาน รักการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

มาตรฐานการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ที่แสดงคุณลักษณะด้านการเป็นคนดี มีดังต่อไปนี้

มาตรฐานที่ 4 มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 9 เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนและสังคมและปฏิบัติตามวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

มาตรฐานที่ 10 มีจิตสำนึกที่ดี เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย ศิลปวัฒนธรรมไทย และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แสดงคุณลักษณะด้านการเป็นคนมีความสุขไว้ดังนี้

มาตรฐานที่ 5 มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย ด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา

มาตรฐานที่ 6 รู้จักตนเอง พึ่งตนเองได้และมีบุคลิกภาพที่ดี

มาตรฐานที่ 7 มีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ปลอดภัยจากสิ่งเสพติด

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า คุณภาพนักเรียน หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ คุณลักษณะด้านดี คุณลักษณะด้านเก่ง และคุณลักษณะด้านมีความสุข

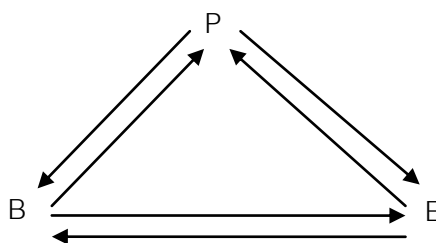
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพนักเรียน

2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (social cognitive theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (social cognitive theory) ของ Bandura (1997) กล่าวว่า การอธิบายการเกิดพฤติกรรมของบุคคล ไม่อาจอธิบายได้ด้วยกรอบแนวคิดให้เป็นโมเดลที่มีเพียงทิศทางเดียว

(unidirectional model) หรือเป็นโมเดลสองทิศทาง (bidirectional model) ระหว่างปัจจัยภายในตัวบุคคล กับปัจจัยสภาพแวดล้อมเท่านั้น เนื่องจากพฤติกรรมและการเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ของ องค์ประกอบหลายอย่างผสมผสานกัน ระหว่างพันธุกรรม สภาพแวดล้อม สังคม ประสบการณ์และ ความสามารถเฉพาะตัวของบุคคล จนยากที่จะตัดสินใจว่าพฤติกรรมเหล่านั้น เกิดจากองค์ประกอบใด โดยเฉพาะสาเหตุของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น อาจมาจากปัจจัยร่วมของตัวแปร 3 ปัจจัย คือ

- 1) ปัจจัยภายในตัวบุคคล (internal personal factor = P) เกี่ยวกับความรู้ความ เข้าใจ อารมณ์ และกระบวนการต่างๆของร่างกาย
- 2) ปัจจัยพฤติกรรม (represents behavioral = B)
- 3) ปัจจัยสภาพแวดล้อม (external environmental = E) ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นได้ ชัดเจน ดังภาพประกอบ

แผนภาพที่ 2.3 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในตัวบุคคล (P) ปัจจัยพฤติกรรม (B) และปัจจัยสภาพแวดล้อม (E)
ที่มา : Bandura, 1997 :6

จากแผนภาพที่ 2.3 ปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัย (Bandura, 1997) กล่าวคือ พฤติกรรมของบุคคล อาจเกิดจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและปัจจัยภายในตัวบุคคล เช่น ความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ ความคาดหวังและการรับรู้ความสามารถของตนเองจะกำหนดว่าบุคคลจะแสดงพฤติกรรมเช่นใด ซึ่งใน ขณะเดียวกัน ปัจจัยภายในตัวบุคคลก็ได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกและปัจจัยทาง สภาพแวดล้อมในทางกลับกันสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปก็ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนไปด้วย ลักษณะของ การเกี่ยวพันเช่นนี้ เป็นการเกี่ยวพันที่เป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน (interlocking system) นั่นคือ ถ้า ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปจะส่งผลให้ปัจจัยอื่นๆเปลี่ยนแปลงไปด้วย การกำหนดซึ่งกัน และกันขององค์ประกอบดังกล่าว ไม่ได้หมายความว่าทั้ง 3 องค์ประกอบนั้นจะมีอิทธิพลในการกำหนด ซึ่งกันและกัน อย่างเท่าเทียมกัน บางองค์ประกอบอาจมีอิทธิพลมากกว่าอีกองค์ประกอบหนึ่ง และ อิทธิพลทั้ง 3 องค์ประกอบนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมๆ กัน แต่ต้องอาศัยเวลาในการที่องค์ประกอบใด องค์ประกอบหนึ่งจะมีผลต่อการกำหนดองค์ประกอบอื่นๆ

2.2 ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligence)

โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Gardner, 1983) นักจิตวิทยาชาวอเมริกาได้ชี้แจงว่าโลกเราตีความหมายของความฉลาดแคบเกินไป ความฉลาดหรือความเก่ง ไม่ได้หมายถึงการมีสติปัญญาปราดเปรื่อง เรียนได้เกรด 4 อย่างที่เคยเข้าใจ แต่การ์ดเนอร์บอกว่า “ทุกคนเกิดมาพร้อมความเก่งและความฉลาดด้วยกันทั้งนั้น” เพราะความฉลาดหรือเชาวน์ปัญญาของมนุษย์แท้จริงมีด้วยกันถึง 7 ด้าน ดังนี้

1) ปัญญาทางด้านภาษา คือ ความสามารถในการใช้ภาษา ไม่ว่าจะเป็นการฟัง พูด อ่านและเขียน รวมทั้งการวิเคราะห์โครงสร้าง เสียง ความหมาย และอื่นๆ เกี่ยวกับภาษา

2) ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ คือ ความสามารถในการใช้ตัวเลข คิดเลขได้เร็วและแม่นยำ รวมถึงความไวในการเห็นความสัมพันธ์แบบแผนตรรกวิทยา การคิดเชิงนามธรรม การคิดที่เป็นเหตุเป็นผล และการคิดคาดการณ์

3) ปัญญาทางด้านมิติ คือ ความสามารถในการมองเห็นพื้นที่ ปรับปรุงและคิดวิธีการใช้เนื้อที่ รวมถึงไวต่อสี เส้น รูปร่าง เนื้อที่ และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเหล่านี้

4) ปัญญาทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว คือ ความสามารถในการใช้ร่างกายของตนแสดงความคิด ความรู้สึก ใช้มือประดิษฐ์ รวมถึงทักษะทางกายต่างๆ เช่น ความคล่องแคล่ว ความแข็งแรง ความรวดเร็ว และความยืดหยุ่น

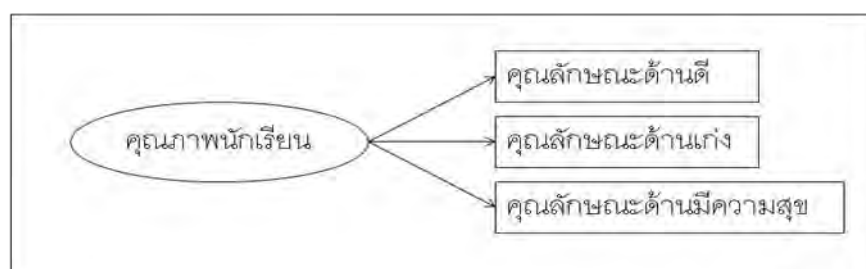
5) ปัญญาทางด้านดนตรี คือ ความสามารถทางด้านดนตรี มีความไวในเรื่องของจังหวะ ทำนองเสียง ตลอดจนสามารถเข้าใจและวิเคราะห์ดนตรีได้

6) ปัญญาทางด้านมนุษยสัมพันธ์ คือ ความสามารถในการเข้าใจ อารมณ์ความรู้สึก ความคิด และเจตนาของผู้อื่น ทั้งนี้รวมถึงความไวในการสังเกตน้ำเสียง ใบหน้า ท่าทาง

7) ปัญญาทางด้านการเข้าใจตนเอง คือ ความสามารถในการรู้จักตนเอง สามารถประพฤติปฏิบัติตนได้จากการรู้จักตนเองนี้ ความสามารถที่จะรู้จักตนเองตามความเป็นจริง เช่น มีจุดแข็ง จุดอ่อนในเรื่องใด มีความรู้เท่าทันอารมณ์ ความคิด ความปรารถนาของตน มีความสามารถที่จะฝึกฝนตนเองและเข้าใจตนเอง

จากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพนักเรียนดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าคุณภาพของนักเรียนเกิดจากการรู้ความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ ความคาดหวัง พฤติกรรม ปัจจัยภายในตัวบุคคล ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม และการมีปัญญาในด้านต่างๆ ซึ่งแนวคิดจากทฤษฎีเหล่านี้ส่งผลให้การปฏิรูปการศึกษามีแนวทางในการพัฒนาเด็กให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวัดคุณภาพนักเรียน ตามแนวคิดของกรมสุขภาพจิต (2542) ซึ่งวัดคุณภาพนักเรียน ของนักเรียนอาชีวศึกษา จากตัวแปรสังเกตได้ประกอบด้วย คุณลักษณะด้านดี คุณลักษณะด้านเก่ง และคุณลักษณะด้านมีความสุข โดยผู้วิจัยนำเสนอโมเดลการวัดคุณภาพนักเรียน ดังแผนภาพที่ 2.4

แผนภาพที่ 2.4 โมเดลการวัดคุณภาพผู้เรียน

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

ทักษะชีวิตมีความสำคัญต่อผู้เรียน เพราะเป็นความสามารถพื้นฐานที่ใช้ในการเผชิญและจัดการกับปัญหาต่างๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) ทั้งปัญหาเฉพาะหน้า ปัญหาส่วนตัว หรือปัญหาด้านการเรียน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตที่ผู้วิจัยได้ศึกษาในครั้งนี้ ประกอบไปด้วยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจคติต่อตนเองและการเรียน รูปแบบการเรียน พื้นฐานครอบครัว และสัมพันธภาพทางสังคม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แรงจูงใจ

ความหมายของแรงจูงใจ

แรงจูงใจ (motive) เป็นคำที่ได้ความหมายมาจากคำภาษาละตินที่ว่า movere ซึ่งหมายถึง เคลื่อนไหว (move) หมายถึง สิ่งซึ่งควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ อันเกิดจากความต้องการ (needs) พลังกดดัน (drives) หรือความปรารถนา (desires) ที่จะพยายามดิ้นรนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจจะเกิดมาตามธรรมชาติหรือจากการเรียนรู้ก็ได้ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2549: ออนไลน์)

แรงจูงใจ มาจากศัพท์ภาษาละติน คำว่า “movere” แปลว่า “to move” หรือการผลักดันให้เคลื่อนไหว จึงกล่าวได้ว่า แรงจูงใจ หมายถึง พลังบางอย่างที่ผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมไปในทิศทางที่จะตอบสนองความต้องการของตน (มหาวิทยาลัยพายัพ. 2549: ออนไลน์)

ใครเตอร์และคณะ (มหาวิทยาลัยพายัพ. 2549: ออนไลน์; อ้างอิงจาก Crider and Others. 1983) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า หมายถึง ความปรารถนา ความต้องการ และความสนใจที่มาเร้าหรือกระตุ้นอินทรีย์ และนำอินทรีย์ไปสู่จุดหมายปลายทางที่เจาะจง

แรงจูงใจ คือพลังผลักดันให้คนมีพฤติกรรม และยังกำหนดทิศทางและเป้าหมายของพฤติกรรมนั้นด้วย คนที่มีแรงจูงใจสูงจะใช้ความพยายามในการกระทำไปสู่เป้าหมายโดยไม่ลดละ แต่คนที่มีแรงจูงใจต่ำ จะไม่แสดงพฤติกรรม หรือไม่ก็ล้มเลิก การกระทำ ก่อนบรรลุเป้าหมาย

แรงจูงใจ หมายถึง บางสิ่งบางอย่างที่อยู่ภายในตัวของบุคคลที่มีผลทำให้บุคคลต้องกระทำ หรือเคลื่อนไหว หรือมีพฤติกรรมในลักษณะที่มีเป้าหมาย (Walters. 1978 :218) กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ แรงจูงใจเป็นเหตุผลของการกระทำนั่นเอง

แรงจูงใจ หมายถึง "สภาวะที่อยู่ภายในตัวที่เป็นพลัง ทำให้ร่างกายมีการเคลื่อนไหว ไปในทิศทางที่มีเป้าหมาย ที่ได้เลือกไว้แล้ว ซึ่งมักจะเป็นเป้าหมายที่มีอยู่ ณ สภาวะสิ่งแวดล้อม" (Loundon and Bitta.1988:368)

จากความหมายจะเห็นว่า แรงจูงใจเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ

- 1) เป็นกลไกที่ไปกระตุ้นพลังของร่างกายให้เกิดการกระทำ
- 2) เป็นแรงบังคับให้กับพลังของร่างกายที่จะกระทำอย่างมีทิศทาง

กล่าวโดยสรุป แรงจูงใจ หมายถึง พลังที่ถูกกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมขับเคลื่อนเพื่อตอบสนองของความต้องการ หรือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้

ทฤษฎีแรงจูงใจ Motivation Theory

แนวความคิดของการจูงใจมีได้หลายแง่หลายมุม จึงมีทฤษฎีต่างๆ ที่พยายามอธิบายแรงจูงใจ ซึ่งประกอบด้วยทฤษฎีดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับสมดุลภาพและแรงขับ (Homeostasis and drive theory)

พื้นฐานเกี่ยวกับ มโนภาพของแรงขับ คือ หลักการของสมดุลภาพ (homeostasis) ซึ่งหมายถึง ความโน้มเอียงของร่างกาย ที่จะทำให้สิ่งแวดล้อมภายในคงที่อยู่เสมอ ตัวอย่าง คนที่มีสุขภาพดีย่อมสามารถ ทำให้อุณหภูมิใน ร่างกายคงที่อยู่ได้ใน ระดับปรกติไม่ว่าจะอยู่ในอากาศร้อนหรือหนาว ความหิว และความกระหาย แสดงให้เห็นถึงกลไกเกี่ยวกับ สมดุลภาพเช่นกัน เพราะว่าแรงขับดังกล่าว จะไปกระตุ้นพฤติกรรม เพื่อก่อให้เกิดความสมดุลย์ของส่วนประกอบหรือสารบางอย่างในเลือด ดังนั้นเมื่อเรามองในทัศนะของสมดุลภาพ ความต้องการเป็นความไม่สมดุลย์ทางสรีรวิทยาอย่างหนึ่งอย่างใดหรือเป็น การเบี่ยงเบนจากสภาวะที่เหมาะสม และการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาที่เกิดขึ้นตามมาก็คือแรงขับ เมื่อความไม่สมดุลทางสรีรวิทยา คืนสู่ภาวะปกติ แรงขับจะลดลง และการ

กระทำ ที่ถูกกระตุ้นด้วยแรงจูงใจก็จะหยุดลงด้วย นักจิตวิทยาเชื่อว่า หลักการของสมดุลยภาพมิได้เป็นเรื่องของสรีรวิทยาเท่านั้นแต่ยังเกี่ยวข้องกับจิตใจด้วย กล่าวคือความไม่สมดุลย์ทางสรีรวิทยา หรือ ทางจิตใจ (physiological or psychological imbalance) มีส่วนจูงใจพฤติกรรม เพื่อให้ภาวะสมดุลย์กลับคืนมาเช่นเดิม

2. ทฤษฎีของความต้องการและแรงขับ (Theory of needs and drives)

เมื่อทฤษฎีของสัญชาตญาณได้รับความนิยมนลดลง ได้มีผู้เสนอแนวความคิดของแรงขับ (drive) เป็นสภาพที่ถูกยั่วยุอันเกิดจากความต้องการ (need) ทางร่างกายหรือเนื้อเยื่อบางอย่าง เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ ออกซิเจน หรือการหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด สภาพที่ถูกยั่วยุเช่นนี้จะจูงใจอินทรีย์ให้เริ่มต้นแสดงพฤติกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการที่เกิดขึ้น เช่น การขาดอาหารก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเคมีบางอย่างในเลือด แสดงให้เห็นถึงความต้องการสำหรับอาหาร ซึ่งต่อมามีผลทำให้เกิดแรงขับ อันเป็นสภาพของความยั่วยุหรือความตึงเครียด อินทรีย์จะพยายามแสวงหาอาหารเพื่อลดแรงขับนี้ และเป็นการตอบสนองความต้องการไปในตัวด้วย บางครั้งความต้องการและแรงขับอาจถูกใช้แทนกันได้ แต่ความต้องการมักจะหมายถึง สภาพสรีรวิทยาของการที่เนื้อเยื่อขาดสิ่งที่จำเป็นบางอย่าง ส่วนแรงขับหมายถึงผลที่เกิดตามมาทาง สรีรวิทยาของความต้องการ ความต้องการและแรงขับเคียงคู่กัน แต่ไม่เหมือนกัน

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับเหตุกระตุ้นใจ (Incentive theory)

ในระยะต่อมาคือ ราว ค.ศ. 1950 นักจิตวิทยาหลายท่านเริ่มไม่พอใจทฤษฎีเกี่ยวกับการลดลงของแรงขับ (drive-reduction theory) ในการอธิบายการจูงใจของพฤติกรรมทุกอย่างจะเห็นได้ชัดว่าสิ่งเร้าจากภายนอกเป็นตัวกระตุ้นของพฤติกรรมได้ อินทรีย์ไม่เพียงแต่ถูกผลักดันให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ โดยแรงขับภายในเท่านั้น เหตุกระตุ้นใจหรือเครื่องชวนใจ (incentives) บางอย่างก็มีความสำคัญในการยั่วยุพฤติกรรม เราอาจมองการจูงใจได้ในฐานะเป็นการกระทำระหว่างกัน (interaction) ของวัตถุที่เป็นสิ่งเร้าในสิ่งแวดล้อมกับสภาพทางสรีรวิทยาของอินทรีย์อย่างหนึ่งโดยเฉพาะ

4. ทฤษฎีเกี่ยวกับสัญชาตญาณ (Instinct theory)

สัญชาตญาณคือแรงทางชีวภาพที่มีมาแต่กำเนิด และเป็นตัวผลักดันให้อินทรีย์แสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดออกมา พฤติกรรม ของสัตว์ ส่วนใหญ่เชื่อว่าเป็นเรื่องของสัญชาตญาณ เพราะสัตว์ไม่มีวิญญูณ สติปัญญาหรือเหตุผล เช่น มนุษย์ William McDougall กล่าวว่าความคิดและพฤติกรรมทั้งหมดของคนเราเป็นผลของสัญชาตญาณในหนังสือ Social psychology ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1908 ท่านได้จำแนกสัญชาตญาณต่างๆ ไว้ เช่น การหลีกเลี่ยง (flight) การขับไล่ (repulsion) ความอยากรู้ (curiosity) ความอยากต่อสู้ (pugnacity) การตำหนิตนเอง (self-abasement) การเสนอ

ตนเอง (self-assertion) การสืบพืชพันธุ์ (reproduction) การรวมกลุ่ม (gregariousness) การแสวงหา (acquisition) การก่อสร้าง (construction)

5. ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตไร้สำนึก (Theory of unconscious motivation)

ฟรอยด์มีความเชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์ถูกกำหนดโดยพลังพื้นฐานสองอย่างคือ สัญชาตญาณแห่งชีวิต (life instincts) ซึ่งแสดงออกมา เป็นพฤติกรรมทางเพศ และสัญชาตญาณแห่งความตาย (death instincts) ซึ่งผลักดันให้เกิดเป็นพฤติกรรมก้าวร้าว สัญชาตญาณ ทั้งสองอย่างนี้เป็นแรงจูงใจที่ทรงพลังอย่างยิ่งและอยู่ภายในจิตไร้สำนึก บ่อยครั้งคนเรามากจะไม่รู้ว่าอะไรคือ แรงจูงใจหรือเป้าประสงค์ ที่แท้จริง เขาอาจให้เหตุผลที่ดีบางอย่างสำหรับพฤติกรรมของเขา แต่เหตุผลเหล่านี้มักไม่ถูกต้อง ตามความเป็นจริงอยู่เสมอ

6. ทฤษฎีเกี่ยวกับการรู้ (Cognitive theory)

การรู้ (cognition) มาจากภาษาละติน แปลว่าการรู้จัก (knowing) ทฤษฎีนี้เน้นเกี่ยวกับความเข้าใจหรือการคาดคะเนเหตุการณ์ต่างๆ โดยอาศัยการกำหนดรู้ (perception) มาก่อน อาจรวมทั้งการคิดค้นและการตัดสินใจ

Festinger (1957) ได้อธิบายเกี่ยวกับความขัดแย้งหรือความไม่ลงรอยกันของการรู้ (cognitive dissonance) ซึ่งมีผลทำให้เกิด แรงจูงใจในการเปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่าง

7. ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตวิญญาณ (Spiritual theory)

เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับภพแห่งกรรมในพุทธศาสนา จาลอง ดิษยวณิช (2545) ได้อธิบายความหมายของคำว่าจิตวิญญาณ ไว้ดังนี้ จิตวิญญาณ หมายถึง ภาวังคจิต (the life continuum) ในพุทธศาสนา หรือจิตไร้สำนึก (the unconscious) ในจิตวิเคราะห์ จิตวิญญาณ ซึ่งเป็นส่วนลึกภายในจิตใจของมนุษย์มีแรงจูงใจที่ทรงพลังอย่างหนึ่งคือ "กรรม" กรรมเป็นการกระทำของเราไม่ว่าจะเป็นทางใจ ทางวาจา หรือทางกาย ถ้ากระทำกรรมดีก็จะส่งผลไปในทางที่ดีถ้ากระทำกรรมชั่วก็จะส่งผลไปในทางที่ไม่ดี ทำกรรมเช่นใด ย่อมได้ผลเช่นนั้น สมดังคำกล่าวที่ว่า "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว พลังกรรมและผลของกรรมถือว่าเป็นแรงจูงใจที่สำคัญอย่างหนึ่ง ในชีวิตประจำวันของคนเรา และถูกเก็บสะสมไว้ในจิตไร้สำนึก ความสุขจะเกิดขึ้นได้เพราะเป็นผลของการกระทำกรรมดี แต่ในทางตรงกันข้ามความทุกข์จะเกิดขึ้นเนื่องจากผลของการกระทำกรรมที่ไม่ดี

ประเภทของแรงจูงใจ

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2544: 169-172) และสพอลดิง (Spaulding, 1992: 4-5) ได้แบ่งประเภทของแรงจูงใจตามลักษณะการเกิดไว้สอดคล้องกัน ดังนี้

1. แรงจูงใจภายใน (intrinsic motivation) หมายถึง แรงจูงใจที่มาจากภายในตัวบุคคล และเป็นแรงขับที่ทำให้บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรมโดยไม่หวังรางวัล หรือแรงเสริมจากภายนอก เพราะเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความสนใจ เจตคติ ความต้องการ ดังนั้น บุคคลจะมองเห็นคุณค่าของกิจกรรมที่ทำ จึงทำด้วยความเต็มใจและมีแรงจูงใจที่จะเอาชนะอุปสรรค

2. แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic motivation) หมายถึง แรงจูงใจที่ได้รับอิทธิพล หรือการกระตุ้นจากภายนอก ให้มองเห็นจุดหมาย และนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมของบุคคล เช่น มาจากแรงเสริมชนิดต่าง ๆ ตั้งแต่คำชม จนถึงการรับรางวัลเป็นสิ่งของ หรือเงิน และตัวแปรต่างๆที่มาจากบุคคล สถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมภายนอก

จากการแบ่งประเภทของแรงจูงใจเช่นนี้ สอดคล้องกับการแบ่งประเภทแรงจูงใจในสารานุกรมเสรี (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2549: ออนไลน์) ที่กล่าวว่า แรงจูงใจเกิดจากสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคลนั้น ๆ เอง ภายใน ได้แก่ ความรู้สึกต้องการ หรือขาดอะไรบางอย่าง จึงเป็นพลังชักจูงหรือกระตุ้นให้มนุษย์ประกอบกิจกรรมเพื่อทดแทนสิ่งที่ขาดหรือต้องการนั้น ส่วนภายนอกได้แก่ สิ่งใดก็ตามที่มาเร่งเร้า นำช่องทาง และมาเสริมสร้างความปรารถนาในการประกอบกิจกรรมในตัวมนุษย์ ซึ่งแรงจูงใจนี้อาจเกิดจากสิ่งเร้าภายในหรือ ภายนอกแต่เพียงอย่างเดียว หรือทั้งสองอย่างพร้อมกันได้ อาจกล่าวได้ว่า แรงจูงใจทำให้เกิดพฤติกรรมซึ่งเกิดจากความต้องการของมนุษย์ ซึ่งความต้องการเป็นสิ่งเร้าภายในที่สัมพันธ์กับการเกิดพฤติกรรม นอกจากนี้ยังมีสิ่งเร้าอื่นๆ เช่น การยอมรับของสังคม สภาพบรรยากาศที่เป็นมิตร การบังคับขู่เข็ญ การให้รางวัลหรือกำลังใจหรือการทำให้เกิดความพอใจ ล้วนเป็นเหตุจูงใจให้เกิดแรงจูงใจได้

ถวิล ธาราโกชน (มหาวิทยาลัยเกริก. 2549: ออนไลน์: อ้างอิงจาก ถวิล ธาราโกชน. 2532: 68-70) ได้แบ่งประเภทของแรงจูงใจทางสังคมออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ (affiliation motive) การดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขเป็นสิ่งจำเป็นที่มนุษย์ทุกคนปรารถนาที่จะให้เป็นไป การมีเงินทองใช้สอย มีสิ่งอำนวยความสะดวกและความสุขสบายอย่างครบครัน คงจะไม่ทำให้บุคคลมีความสุขอย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้เพราะธรรมชาติแล้วมนุษย์มีความต้องการที่สำคัญอยู่อย่างหนึ่ง ได้แก่ การเป็นที่ยอมรับของคนอื่น การได้รับความนิยมชมชอบจากคนอื่น หรือความรักใคร่ชอบพอกับคนอื่น

2. แรงจูงใจใฝ่อำนาจ (power motive) ลักษณะที่สำคัญของมนุษย์ประการหนึ่ง ได้แก่ ความต้องการที่จะได้มาซึ่งอิทธิพลเหนือคนอื่น ๆ ในสังคม ซึ่งลักษณะอันนี้ทำให้บุคคลแสวงหาอำนาจกระทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ เพราะเกิดความรู้สึกว่าการกระทำอะไรได้เหนือคนอื่นเป็นความภาคภูมิใจอย่างหนึ่งของคน จึงเป็นสาเหตุให้เกิดแรงจูงใจใฝ่อำนาจ

3. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (achievement motive) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นแรงจูงใจประเภทหนึ่งที่คุณเหมือนว่าจะกล่าวถึงมากกว่าแรงจูงใจทางสังคมประเภทอื่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นแรงจูงใจที่เกิดขึ้นหลังจากการคาดหวังของบุคคล ซึ่งอาจจะได้พบหรือมีประสบการณ์จากสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนเป็นรอยประทับใจมาตั้งแต่เล็กๆ แล้วเขาก็พยายามที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จอันนั้น

รูปแบบของแรงจูงใจ

บุคคลแต่ละคนมีรูปแบบแรงจูงใจที่แตกต่างกัน ซึ่งนักจิตวิทยาได้แบ่งรูปแบบ แรงจูงใจของมนุษย์ออกเป็นหลายรูปแบบที่สำคัญ มีดังนี้

1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) หมายถึง แรงจูงใจที่เป็นแรงขับให้บุคคลพยายามที่จะประกอบพฤติกรรม ที่จะประสบสัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐานความเป็นเลิศ (Standard of Excellence) ที่ตนตั้งไว้ บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จะไม่ทำงานเพราะหวังรางวัล แต่ทำเพื่อจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะมีลักษณะสำคัญ เช่น มุ่งหาความสำเร็จ (Hope of Success) กลัวความล้มเหลว (Fear of Failure) มีความทะเยอทะยานสูง ตั้งเป้าหมายสูง มีความรับผิดชอบในการทำงานดี มีความอดทนในการทำงาน รู้ความสามารถที่แท้จริงของตนเอง เป็นผู้ทำงานอย่างมีการวางแผน และเป็นผู้ที่ตั้งระดับความคาดหวังไว้สูง

2. แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ (Affiliative Motive) ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์มักจะเป็นผู้ที่โอบอ้อมอารี เป็นที่รักของเพื่อน มีลักษณะเห็นใจผู้อื่น ซึ่งเมื่อศึกษาจากสภาพครอบครัวแล้วผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์มักจะเป็นครอบครัวที่อบอุ่น บรรยากาศในบ้านปราศจากการแข่งขัน พ่อแม่ไม่มีลักษณะข่มขู่ พี่น้องมีความรักสามัคคีกันดี ผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์จะมีลักษณะสำคัญ เช่น เมื่อทำสิ่งใดเป้าหมายก็เพื่อได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ไม่มีความทะเยอทะยาน มีความเกรงใจสูง ไม่กล้าแสดงออก ตั้งเป้าหมายต่ำ หลีกเลี่ยงการโต้แย้งมักจะคล้อยตามผู้อื่น

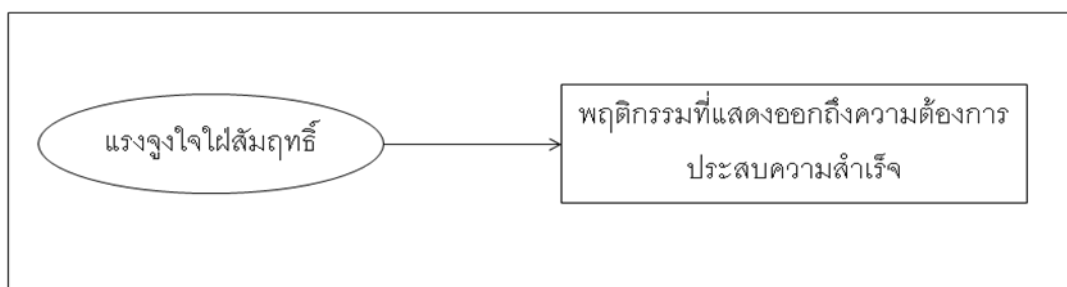
3. แรงจูงใจใฝ่อำนาจ (Power Motive) สำหรับผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่อำนาจนั้น พบว่า ผู้ที่มีแรงจูงใจแบบนี้ส่วนมาก มักจะพัฒนามาจาก ความรู้สึกที่ว่า ตนเอง "ขาด" ในบางสิ่งบางอย่างที่ต้องการ อาจจะเป็นเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ได้ทำให้เกิดมีความรู้สึกเป็น "ปมด้วย" เมื่อมีปมด้วย จึงพยายามสร้าง "ปมเด่น" ขึ้นมาเพื่อชดเชยกับสิ่งที่ตนเองขาด ผู้มีแรงจูงใจใฝ่อำนาจจะมีลักษณะสำคัญ เช่น ชอบมีอำนาจเหนือผู้อื่น ซึ่งบางครั้งอาจจะออกมาในลักษณะการก้าวร้าว มักจะต่อต้านสังคม แสวงหาชื่อเสียง ชอบเสี่ยง ทั้งในด้านของการทำงาน ร่างกาย และอุปสรรคต่าง ๆ ชอบเป็นผู้นำ

4. แรงจูงใจใฝ่ก้าวร้าว (Aggression Motive) ผู้ที่มีลักษณะแรงจูงใจแบบนี้มักเป็นผู้ที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดมากเกินไป บางครั้งพ่อแม่อาจจะใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงเกินไป ดังนั้นเด็กจึงหาทางระบายออกกับผู้อื่น หรืออาจจะเนื่องมาจากการเลียนแบบ บุคคลหรือจากสื่อต่าง ๆ ผู้มี

แรงจูงใจใฝ่ก้าวร้าว จะมีลักษณะที่สำคัญ เช่น ถือความคิดเห็นหรือความสำคัญของตนเป็นใหญ่ ชอบทำร้ายผู้อื่น ทั้งการทำร้ายด้วยกายหรือวาจา

5. แรงจูงใจใฝ่พึ่งพา (Dependency Motive) สาเหตุของการมีแรงจูงใจแบบนี้ก็เพราะการเลี้ยงดูที่พ่อแม่ทะนุถนอมมากเกินไป ไม่เปิดโอกาสให้เด็กได้ช่วยเหลือตนเอง ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่พึ่งพาจะมีลักษณะสำคัญ เช่น ไม่มั่นใจในตนเอง ไม่กล้าตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเอง ดังเล ไม่กล้าเสี่ยง และต้องการความช่วยเหลือและกำลังใจจากผู้อื่น

กล่าวโดยสรุป แรงจูงใจแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ แรงจูงใจที่มาจากภายใน และภายนอก แรงจูงใจทั้งสองประเภทยังมีอิทธิพลต่อความสามารถในการเรียนรู้และความสำเร็จของมนุษย์ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่สามารถวัดได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความต้องการประสบความสำเร็จ โดยผู้วิจัยนำเสนอโมเดลการวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ดังแผนภาพที่ 2.5

แผนภาพที่ 2.5 โมเดลการวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

2. รูปแบบการเรียน

ความหมายของรูปแบบการเรียน

Learning Style คือ รูปแบบการเรียนรู้หรือลีลาการเรียนรู้ของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์เรานั้นสามารถรับข้อมูลโดยผ่านเส้นทางการรับรู้ได้ 3 ทาง คือ การรับรู้ทางสายตาโดยการมองเห็น (Visual Perceptrs) การรับรู้ทางโสตประสาทโดยการได้ยิน (Auditory Perceptrs) และการรับรู้ทางร่างกายโดยการเคลื่อนไหวและการรู้สึก (Kinesthetic Perceptrs) ซึ่งสามารถนำมาจัดเป็นรูปแบบการเรียนรู้ได้ 3 ประเภท และผู้เรียนแต่ละประเภทจะมีความแตกต่างกัน ดังนี้

1. ผู้ที่เรียนรู้ทางสายตา (Visual Learner) จะเรียนรู้ได้ดีจากการเรียนจากรูปภาพ แผนผัง แผนภูมิ การเรียนลักษณะนี้เหมือนเป็นการดูหนังแล้วจดจำภาพไว้ได้อย่างดี มีเนื้อหาที่เป็นเรื่องเป็นราว เวลาที่ผู้เรียนจะต้องการจดจำเนื้อหาส่วนใด ก็สามารถมีวิธีการผูกเรื่องเพื่อจำเรื่องราวนั้นๆได้ดี ผู้เรียนจะเรียนได้ดีทางสายตานั้น จะต้องเลือกเรียนด้านสถาปัตยกรรม การออกแบบ และควรประกอบอาชีพมัณฑนากร วิศวกร หมอผ่าตัด

2. ผู้ที่เรียนรู้ทางโสตประสาท (Auditory Learner) จะเรียนรู้ได้ดีที่สุดถ้าได้พูด ได้ฟัง จะไม่สนใจรูปภาพใดๆ แต่ชอบและสนใจในสิ่งที่ได้ฟังซ้ำๆ ชอบเล่าเรื่องให้คนอื่นฟัง เวลาอ่านหนังสือจะต้องอ่านออกเสียงดังๆ จึงจะจดจำได้ดี แต่มีข้อเสีย คือ ผู้เรียนทางโสตประสาทอาจถูกรบกวนจากเสียงอื่นๆ จนทำให้ไม่มีสมาธิในการฟังได้ ผู้เรียนประเภทนี้จะพบในกลุ่มเรียนด้านดนตรี กฎหมายและการเมือง ส่วนใหญ่จะเป็นนักดนตรี พิธีกร นักจัดรายการเพลง นักจิตวิทยา นักการเมือง

3. ผู้ที่เรียนรู้ทางร่างกายและความรู้สึก (Kinesthetic Learner) จะเรียนรู้ผ่านทางความรู้สึก การเคลื่อนไหวและร่างกายจึงจะจดจำได้ดี ต้องมีการสัมผัสและเกิดความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งที่เรียนด้วย เวลานั่งเรียนจะไม่อยู่นิ่งๆ จะไม่สนใจบทเรียนเท่าที่ควร ไม่สามารถจดจ่อกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้นานๆ กลุ่มนี้จะมีปัญหาหากผู้สอนบรรยายอยู่หน้าชั้นเรียนอย่างเดียว ดังนั้น วิธีการแก้ปัญหาของผู้เรียนกลุ่มนี้ได้ โดยที่ผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียนรู้จักการแสดงออกมากขึ้นหรือให้ปฏิบัติจริง เช่น ให้เล่นละคร แสดงบทบาทสมมติ มีการสาธิตและทำการทดลอง ผู้เรียนกลุ่มนี้เหมาะกับวิชาพลศึกษา วิชาก่อสร้าง อาชีพที่เหมาะสม คือ นักกีฬา หรือประเภทนี้จะเน้นความคิดสร้างสรรค์ งานเด่นว่า

รูปแบบการเรียนรู้ (Learning style) หมายถึง ลักษณะทางกายภาพ ความคิด และความรู้สึก ที่บุคคลใช้ในการรับรู้ ตอบสนอง และมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางการเรียนอย่างค่อนข้างคงที่ (Keefe, 1979 อ้างใน Hong & Suh, 1995) ผู้เรียนแต่ละคนจะมีรูปแบบการเรียนรู้ที่ต่างกัน มีลักษณะเฉพาะตัว แต่ผู้เรียนทุกคนก็ไม่ได้เลือกใช้แค่รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งอยู่ตลอดเวลา แต่ในทางกลับกันนั้นจะใช้หลายรูปแบบและจะเกี่ยวข้องกัน แต่รูปแบบที่ถนัดมากที่สุดจะถูกใช้มากกว่ารูปแบบอื่น รูปแบบการเรียนรู้จึงเป็นลักษณะของการเรียนที่บุคคลหนึ่งๆ ใช้หรือทำเป็นประจำ เป็นวิธีการที่บุคคล ใช้ความสามารถ ของตนที่มีอยู่ในการเรียนรู้ ด้วยลักษณะใดลักษณะหนึ่ง มากกว่าอีกลักษณะหนึ่งหรือลักษณะอื่นๆ ที่ตนมีอยู่

ทฤษฎีรูปแบบการเรียนรู้

จำแนกตามพฤติกรรมที่แสดงในชั้นเรียนทฤษฎีรูปแบบการเรียนรู้ Learning Style จำแนกตามแบบการคิด(สภาพความคิดของบุคคล ที่มีผลมาจากสภาพแวดล้อมลักษณะทางกายภาพ ฯลฯ)รูปแบบการเรียนรู้ จำแนกตามพฤติกรรมที่แสดงในชั้นเรียน ตามแนวคิดของ Grasha & Reichman (1975) ได้ดังนี้

1. แบบแข่งขัน (competition) คือ รูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนชอบเอาชนะเพื่อน มีลักษณะเป็นคนที่เรียนเพื่อให้ดีกว่าเพื่อนร่วมชั้น รู้สึกว่าตัวเองต้องแข่งขันกับเพื่อนร่วมชั้นเพื่อให้ได้รางวัล เช่น คะแนน คำชมจากผู้สอน มีความคิดว่าการเรียนในห้องต้องมีการแพ้หรือชนะและตนจะต้องเป็นผู้ชนะ

2. แบบอิสระ (independent) คือ รูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความเชื่อมั่น มีลักษณะเป็นคนชอบคิด และทำงานด้วยความคิดเห็นของตนเอง แต่ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมชั้นเรียนในเรื่องวิชาที่คิดว่าสำคัญ และมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองเป็นอย่างมาก

3. แบบหลีกเลี่ยง (avoidant) คือ รูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีลักษณะเป็นคนไม่สนใจเรียนเนื้อหาวิชาที่เรียนในชั้นเรียน ไม่ชอบมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับเพื่อนและผู้สอน และไม่สนใจสิ่งที่เกิดขึ้นในห้องเรียน

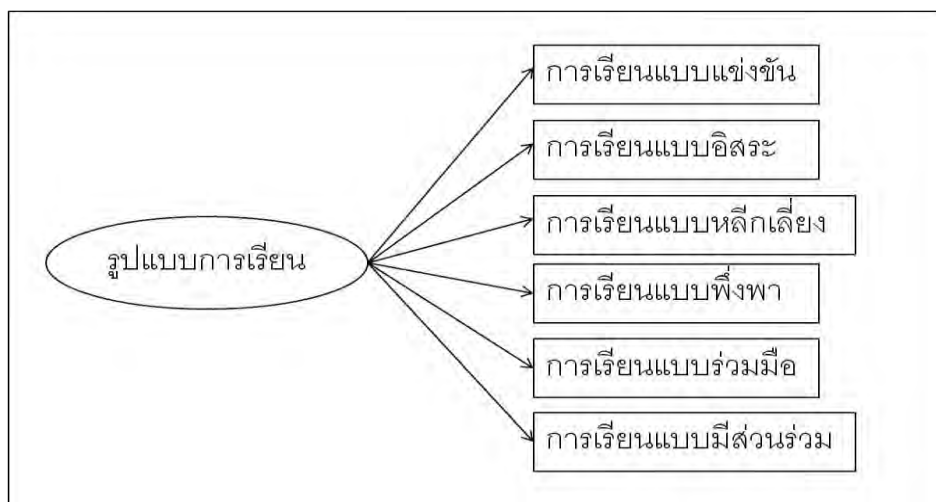
4. แบบพึ่งพา (dependent) คือ รูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีอาจารย์และเพื่อนเป็นแหล่งความรู้ มีลักษณะเป็นคนที่มีความอยากรู้ อยากเรียนน้อยมาก เรียนรู้เฉพาะสิ่งที่กำหนดให้เรียนเท่านั้น มองผู้สอนและเพื่อนๆ เป็นแหล่งความรู้ และแหล่งสนับสนุนช่วยเหลือ แสวงหาคนที่สามารถแนะนำได้ และต้องการทำงานตามคำสั่ง

5. แบบร่วมมือ (collaborative) คือ รูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนร่วมมือแสดงความคิดเห็นทั้งในและนอกชั้นเรียน มีลักษณะเป็นคนที่รู้สึกว่าจะสามารถเรียนรู้ได้มากที่สุดด้วยการร่วมแสดงความคิดเห็น และใช้ความสามารถที่ทุกคนมีอยู่ ให้ความร่วมมือกับผู้สอนและเพื่อน ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยมีความเห็นว่าห้องเรียนเป็นสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและเรียนรู้เนื้อหาวิชา

6. แบบมีส่วนร่วม (participant) คือ รูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนพยายามมีส่วนร่วมให้มากที่สุดของกิจกรรมการเรียนในชั้นเรียน แต่ไม่สนใจกิจกรรมนอกหลักสูตร มีลักษณะเป็นคนที่ต้องการเรียนรู้เนื้อหาวิชา และชอบเข้าเรียนในชั้นเรียน ต้องการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ถ้าเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตร หรือกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนในชั้นเรียน จะมีส่วนร่วมน้อยมาก

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่ารูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style) เป็นลักษณะทางกายภาพ ความคิด และความรู้สึก ที่บุคคลใช้ในการรับรู้ ตอบสนอง และมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางการเรียนอย่างค่อนข้างคงที่ เป็นบุคลิกของนักเรียนที่อธิบายว่า นักเรียนมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้เข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนได้ดีที่สุด

จากการศึกษาและค้นคว้าทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยจึงศึกษาตัวแปรรูปแบบการเรียนรู้ตามทฤษฎีของ Grasha & Reichman (1975) ซึ่งผู้วิจัยวัดรูปแบบการเรียนรู้ จากรูปแบบการเรียนรู้แบบแข่งขัน การเรียนแบบอิสระ การเรียนแบบหลีกเลี่ยง การเรียนแบบพึ่งพา การเรียนแบบร่วมมือ และการเรียนแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยนำเสนอโมเดลการวัดรูปแบบการเรียนรู้ ดังแผนภาพที่ 2.6

แผนภาพที่ 2.6 โมเดลการวัดรูปแบบการเรียนรู้

3. เจตคติต่อตนเองและการเรียน (Attitude)

ความหมายของเจตคติ

ซัตติยา กรรณสูต (2516:2) ให้ความหมายไว้ คือ ความรู้สึกที่คนเรามีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือหลายสิ่ง ในลักษณะที่เป็นอัตวิสัย (Subjective) อันเป็นพื้นฐานเบื้องต้น หรือการแสดงออกที่เรียกว่า พฤติกรรม

สุชา จันทรโสม และ สุรางค์ จันทรโสม (2520:104) ให้ความหมายเจตคติ คือความรู้สึกหรือท่าทีของบุคคลที่มีต่อบุคคล วัตถุสิ่งของ หรือสถานการณ์ต่างๆ ความรู้สึก หรือท่าทีที่จะเป็นไปในการทำงานที่พึงพอใจ หรือไม่พอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้

สงวนศรี วิรัชชัย (2527:61) ให้ความหมายเจตคติ คือสภาพความคิด ความเข้าใจและความรู้สึกเชิงประเมินที่มีต่อสิ่งต่างๆ (วัตถุ สถานการณ์ ความคิด ผู้คน ฯลฯ) ซึ่งทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งนั้น ในลักษณะเฉพาะตัวตามทิศทางของทัศนคติที่มีอยู่

ชม ภูมิภาค (2516:64) ให้ความหมายเจตคติ คือวิถีทางที่บุคคลเกิดความรู้สึกต่อบางสิ่งบางอย่าง

ซูซีฟ อ่อนโคกสูง (2550: 69) ได้ให้ความหมายของเจตคติว่า หมายถึง ความรู้สึกที่ค่อนข้างถาวรต่อสิ่งเร้า (สิ่งของ เหตุการณ์ สถานการณ์ ประสบการณ์ ฯลฯ) ที่เรารู้จักหรือเข้าใจ แล้วมีแนวโน้มให้เรามีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความรู้สึกดังกล่าว

สรุปได้ว่า เจตคติ คือ สภาพความรู้สึกทางด้านจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของบุคคลอันเป็นผลทำให้เกิดมีท่าทีหรือมีความคิดเห็น รู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ เห็นหรือไม่เห็นด้วย เจตคติมี 2 ประเภทคือ เจตคติทั่วไป เจตคติเฉพาะอย่าง

ลักษณะของเจตคติ

ทิตยา สุวรรณชฎ (2520) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของเจตคติ 4 ประการ คือ

1. เจตคติ เป็นสภาวะก่อนที่พฤติกรรมได้ตอบ (PREDISPOSITION TO RESPOND) ต่อเหตุการณ์ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะหรือจะเรียกว่าสภาวะพร้อมที่จะมีพฤติกรรมจริง

2. เจตคติ จะมีความคงตัวอยู่ในช่วงระยะเวลา (PERSISTENCE OVERTIME) แต่ไม่ได้หมายความว่า จะไม่มีการเปลี่ยนแปลง

3. เจตคติ เป็นตัวแปรหนึ่ง นำไปสู่ความสอดคล้องระหว่าง พฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิดไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกโดยวาจา หรือการแสดงความรู้สึก ตลอดจนงานที่จะต้องเผชิญหรือหลีกเลี่ยงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

4. เจตคติ มีคุณสมบัติของแรงจูงใจ ในอันที่จะทำให้บุคคลประเมินผล หรือเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งหมายความต่อไปถึงการกำหนดทิศทางของพฤติกรรมจริงด้วย

เจตคตินับว่าเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการทำงานอย่างหนึ่ง นอกจากความพร้อมและการจูงใจ บุคคลที่มีเจตคติที่ดีต่อการทำงานจะช่วยให้ทำงานได้ผลทั้งนี้เพราะเจตคติเป็นต้นกำเนิดของความคิดและการแสดงการกระทำออกมานั่นเอง

กล่าวโดยสรุป เจตคติ เป็นลักษณะทางจิตของบุคคลที่เป็นแรงขับให้แสดงพฤติกรรมออกไปในทางต่อต้านหรือสนับสนุนต่อสิ่งนั้นหรือสถานการณ์นั้น โดยปกติเรามักแสดงพฤติกรรมในทิศทางที่สอดคล้องกับทัศนคติที่มีอยู่

องค์ประกอบของเจตคติ (Components of attitudes)

เจตคติมียองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 3 ประการ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านที่เกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึก (Affect) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเจตคติที่เชื่อว่าเป็นผลของการเรียนรู้ที่ได้จากพ่อแม่ ครูอาจารย์ และเพื่อนวัยเดียวกันเป็นเจตคติที่เกี่ยวกับความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ การชอบหรือไม่ชอบต่อบุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์ เช่น การรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจต่อนาย การชอบหรือไม่ชอบดนตรี งานศิลปะอาหารบางชนิด เป็นต้น ดังนั้นองค์ประกอบนี้จึงเป็นสภาพทางอารมณ์ควบคู่ไปกับการประเมิน (Evaluation)

2. องค์ประกอบด้านที่เกี่ยวกับความนึกคิด (Cognition) เป็นอีกส่วนหนึ่งของเจตคติที่เป็นด้านความรู้ การรับรู้ ความเห็นและความเชื่อของบุคคล ซึ่งมีที่มาจากกระบวนการคิดที่ใช้เหตุผลเชิงตรรกเป็นหลัก จึงเป็นเจตคติที่ผ่านการประเมินของผู้นั้นแล้ว เช่น ความเชื่อว่าคุณหรือสิ่งของนั้นดีหรือไม่ดี หรือผู้บังคับบัญชาที่มีความคิดหรือความเชื่อว่าคุณได้บังคับบัญชาของตนมีความเป็นผู้ใหญ่พอสามารถ

ที่จะปกครองตนเองได้ ดังนั้นเขาจึงให้ความสำคัญเป็นอิสระในการทำงานแก่ผู้ได้บังคับบัญชาหรือเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการวินิจฉัยสั่งการ เป็นต้น

3. องค์ประกอบด้านที่เกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavior) เป็นเจตคติอีกส่วนหนึ่งของบุคคลที่ตั้งใจที่จะกระทำต่อคนอื่นหรือวัตถุสิ่งของด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น การแสดงความเป็นมิตร ให้ความอบอุ่น หรือก้าวร้าว เป็นปฏิบัตินหรือเชื้ออาทร เป็นต้น แนวโน้มของพฤติกรรมเป็นผลมาจากความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้านั้น ตัวอย่างเช่น ถ้ามีบุคคลมีเจตคติที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตย หรือมีความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตย แนวโน้มพฤติกรรมผู้นั้นก็จะรับฟัง เคารพต่อสิทธิผู้อื่น ชอบการเข้ามีส่วนร่วมหรือแสวงหาความร่วมมือ ในทางตรงกันข้าม ผู้ที่มีเจตคติไม่ดีในเรื่องนี้ ก็จะแสดงพฤติกรรมต่อต้าน ถอยหนีหรือ หลีกเลียงต่อเหตุการณ์เหล่านั้น

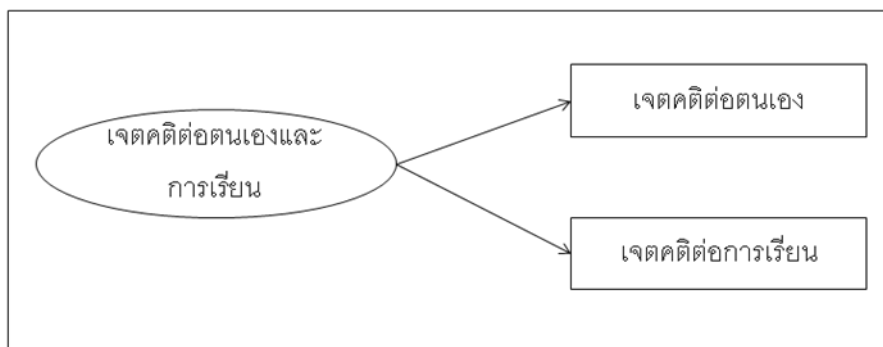
กล่าวโดยสรุป สิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดเจตคติ และนำไปสู่การตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างก็ได้ ที่เป็นอารมณ์และความรู้สึก (Affective) ความคิด (Cognitive) หรือพฤติกรรม (Behavioral)

เจตคติมีแหล่งที่มาได้หลายทาง เช่น ครอบครัว เพื่อนร่วมกลุ่มวัยเดียวกัน สังคมที่อาศัยอยู่และประสบการณ์การทำงานในอดีต เป็นต้น

ประสบการณ์ที่เราได้รับจากครอบครัวจะเป็นพื้นฐานของการหล่อหลอมเจตคติของเด็กซึ่งมักจะสอดคล้องกับเจตคติของพ่อแม่ เมื่อเด็กโตเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น ผู้ที่มีอิทธิพลต่อเจตคติก็คือ กลุ่มเพื่อนที่อยู่ในช่วงวัยเดียวกัน ทั้งนี้เพราะเด็กต้องการให้ตนเองได้รับการยอมรับจากเพื่อน เด็กวัยรุ่นจึงแสวงหาการยอมรับดังกล่าวด้วยการมีเจตคติที่เหมือนกันกับกลุ่มเพื่อน หรือโดยใช้วิธีปรับเปลี่ยนหล่อหลอมเจตคติของตนใหม่ให้สอดคล้องกับกลุ่มดังกล่าว

วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและภาษา เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติของมนุษย์ ตัวอย่างเช่น ชาวแคนาดาทางภาคตะวันออกของประเทศซึ่งส่วนใหญ่พูดภาษาฝรั่งเศสจะมีเจตคตินิยมชมชอบประเทศฝรั่งเศส คนเอเชียด้านตะวันออกมักจะสุภาพอ่อนโยน คนจีนหรือผู้มีเชื้อสายจีนมักยึดมั่นเรื่องความกตัญญูสูง เป็นต้น นอกจากนี้ คนที่อยู่รวมกันเป็นชุมชนของชนส่วนน้อยมักมีเจตคติเฉพาะกลุ่ม ความเชื่อทางศาสนา มีอิทธิพลสูงต่อเจตคติของมนุษย์

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อตนเองและการเรียน ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ตามแนวคิดของ สรวงศรี วิรัชชัย ซึ่งวัดเจตคติของนักเรียนอาชีวศึกษา จากเจตคติต่อการเรียน และเจตคติต่อตนเอง โดยผู้วิจัยนำเสนอโมเดลการวัด เจตคติต่อตนเองและการเรียน ดังแผนภาพที่ 2.7

แผนภาพที่ 2.7 โมเดลการวัดเจตคติต่อตนเองและการเรียน

4. พื้นฐานครอบครัว

พื้นฐานครอบครัว หมายถึง สภาพทางครอบครัวของนักเรียนความอบอุ่นในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู ความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างคนในครอบครัว เช่น สามีกับภรรยา แม่กับลูก พี่กับน้อง ส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีความรักความเข้าใจกัน ช่วยเหลือกันในเรื่องต่าง ๆ แต่บางครั้งการสร้างสัมพันธภาพ หรือการรักษาสัมพันธภาพให้ยืนยาวกลับไม่เป็นไปตามความตั้งใจเริ่มแรก ได้รับความที่ไม่อยากได้ กลายเป็นมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีต่อกัน เกิดความขัดแย้งกันรุนแรง จนถึงขั้นแตกหักได้นั้น เป็นเพราะมีปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ในทางตรงข้ามก็มีปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้ความสัมพันธ์แย่ลงเรื่อย ๆ จนถึงขั้นทะเลาะเบาะแว้งกันได้

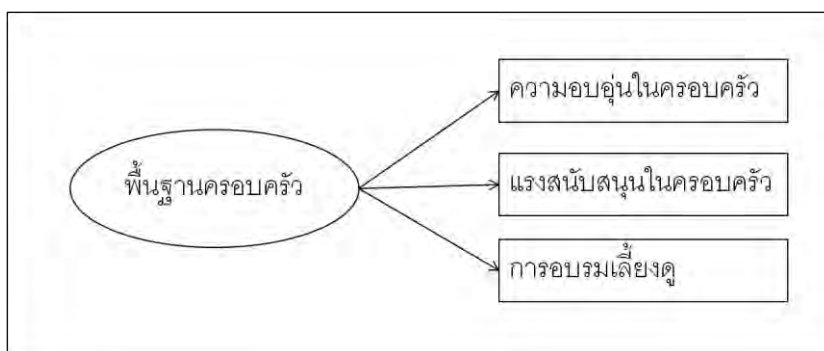
ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันมี 3 ปัจจัยใหญ่ คือ

1. การชมเชยหรือชื่นชมที่เหมาะสม
2. การตีเพื่อก่อ
3. การแก้ไขความขัดแย้งในเชิงสร้างสรรค์

ครอบครัวหรือสังคมภายนอกครอบครัว มักจะไม่ค่อยชื่นชมหรือชมเชยกัน ในหลายครอบครัวพ่อแม่มีความเชื่อว่าถ้าชมลูกบ่อย ๆ เด็กจะเหลิง อาจกลายเป็นคนไม่ดีได้ ทำให้พ่อแม่ไม่ชมเมื่อลูกกระทำสิ่งที่ดีหรือมีพฤติกรรมในลักษณะที่เป็นสิ่งที่พ่อแม่ต้องการหรือทำให้เด็กขาดกำลังใจ ขาดน้ำหล่อเลี้ยงจิตใจ การติดต่อสื่อสารที่ตรงและได้ผลดีมากที่สุดก็คือคำพูด ซึ่งจะดีกว่าภาษากายหรือการแสดงออกแล้วให้อีกฝ่ายหนึ่งเดาใจหรือเข้าใจได้เอง การชมเชยที่สร้างเสริมสัมพันธภาพให้ดีควรมีลักษณะ สามารถทำได้ เช่น ชมพฤติกรรมที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ ๆ ชมความเน้นที่พฤติกรรมที่ทำได้ดี และชมที่ละพฤติกรรม บอกความรู้สึกของเราต่อพฤติกรรมนั้นอย่างจริงใจ ชมเฉพาะสิ่งที่ควรชม ไม่ชมมากเกินไปเกินกว่าความเป็นจริง สำหรับการตีในเชิงสร้างสรรค์ ควรมีลักษณะดังนี้ ต้องแน่ใจว่าเขาสนใจที่จะรับฟังคำติและพร้อมที่จะรับฟัง เรื่องที่จะติต้องเป็นเรื่องที่เพิ่งเกิดขึ้นเมื่อเร็ว ๆ นี้ ไม่ใช่เกิดขึ้นเมื่อนานมาแล้ว สิ่งที่จะติต้องเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ พูดถึงพฤติกรรมที่ดีให้ชัดเจน เป็นรูปธรรม และบอก

ทางแก้ไขไว้ด้วย เช่น ควรทำอะไรให้ดีขึ้น รักษาหน้าของผู้รับคำติเสมอ ไม่สมควรติดต่อกับคนอื่น เลือกลงเวลาและจังหวะที่เหมาะสม ผู้รับคำติมีอารมณ์สงบหรือแจ่มใส ไม่ดีในช่วงที่มีอารมณ์โกรธ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยยึดตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการเด็กและวัยรุ่น ด้านพัฒนาการทางสังคมและบริบทของครอบครัว ของ Mangrulkar ซึ่งสามารถวัดพื้นฐานครอบครัว จากความอบอุ่นในครอบครัว แรงสนับสนุนในครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดู โดยผู้วิจัยนำเสนอโมเดลการวัดพื้นฐานครอบครัว ดังแผนภาพที่ 2.8

แผนภาพที่ 2.8 โมเดลการวัดพื้นฐานครอบครัว

5. สัมพันธภาพทางสังคม

การมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นเป็นสิ่งจำเป็นในการมีชีวิตอยู่ของมนุษย์ พัฒนาการทางสังคมและความคิดความเข้าใจของบุคคล พัฒนาขึ้นจากการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น เอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล ความสำเร็จในอาชีพ การค้นพบความหมายของชีวิตและสุขภาพจิต ล้วนได้รับผลกระทบจากสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (เอมอร์ กฤษณะรังสรรค์ online.)

มนุษย์แต่ละคนถูกหล่อหลอมจากประสบการณ์ให้มีความคิด ความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยมที่แตกต่างกัน ดังนั้นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างคน 2 คน จึงต้องอาศัยความเข้าใจถึงปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อสัมพันธภาพที่มีระหว่างกัน เพื่อบุคคลทั้งสองฝ่าย จะได้ประสบความสำเร็จในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

คุณค่าของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

บุคคลเรียนรู้จักตนเองได้จากการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น จากสัมพันธภาพนี้ บุคคลจะได้รู้จุดเด่น และจุดด้อยของตนเอง รู้และเข้าใจถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้งเรียนรู้ความเป็นจริงของโลก โดยสัมพันธภาพอันดีระหว่างบุคคลจะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปโดยไม่บิดเบือน มีการยอมรับและเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างที่เป็นจริง ดังนั้นสัมพันธภาพอันดีระหว่างบุคคล จึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำบุคคลไปสู่การพัฒนาเอกลักษณ์ของตนเอง การมีความรู้สึกที่ชีวิตมีความหมายและมีคุณค่า และ

การมีสุขภาพจิตที่ดีและสามารถพัฒนาตนให้ไปถึงศักยภาพสูงสุดของตนได้ แต่บุคคลที่ไม่สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นได้ จะรู้สึกอ้างว้าง โดดเดี่ยว เกิดความรู้สึกว่าชีวิตไร้ความหมาย และนำไปสู่ความรู้สึกซึมเศร้า แท้อแท้ในชีวิต และการมีพฤติกรรม ที่เป็นปัญหาได้ เช่น พฤติกรรมแยกตัว จากสังคม การติดยาเสพติด เป็นต้น

การสร้างและคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นจะเกิดบรรลุมลได้ ต้องอาศัยคุณลักษณะที่สำคัญของบุคคล ในการยอมรับ และส่งเสริมซึ่งกันและกัน และนอกจากนี้ ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ทักษะการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น อันได้แก่ การเปิดเผยตนเอง การไว้วางใจซึ่งกันและกัน และการสื่อสารความเข้าใจ

คุณลักษณะสำคัญของบุคคลในการสร้างสัมพันธภาพ (Relationship or Rapport)

ความสัมพันธ์ระหว่าง คน 2คน จะเป็นสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ต้องอาศัยคุณลักษณะภายในหรือทัศนคติของบุคคลที่สำคัญบางประการ ได้แก่

1. การยอมรับและให้เกียรติ หมายถึง การยอมรับลักษณะส่วนตัวหรือลักษณะเฉพาะของบุคคลตามที่เขาเป็น ให้เกียรติและเคารพ ในคุณค่าของบุคคล มีความเป็นมิตร และความอบอุ่นใจแก่ผู้อื่น

2. การเข้าใจสาระและความรู้สึก หมายถึง การเข้าใจในเนื้อหาสาระของสิ่งที่สื่อสารระหว่างกัน และเข้าใจใน ความรู้สึกของผู้อื่นเสมือนเรา เป็นตัวเขา ซึ่งในสัมพันธภาพที่ขาดความเข้าใจ ความรู้สึกซึ่งกันและกัน สัมพันธภาพนั้น ไม่สามารถดำเนินไป ถึงขั้นที่ลึกซึ้งได้

3. การจริงใจ หมายถึง การไม่เสแสร้งในการแสดงออกถึงความคิด ความรู้สึกและทัศนคติของตนเอง

คุณลักษณะของบุคคล 3 ประการนี้ จะส่งผลต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้มากน้อยเพียงใดนั้น สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ความสามารถในการสื่อหรือแสดงออกถึงคุณลักษณะเหล่านี้ ออกมาให้ผู้อื่นรับรู้ด้วยซึ่งความสามารถในการแสดงออกหรือการสื่อสารให้ผู้อื่นทราบถึงคุณลักษณะสำคัญเหล่านี้ เรียกว่า ทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคล

การสร้างและรักษาสัมพันธภาพในสังคม

1. พัฒนาศักยภาพให้ผู้พบเห็นเกิดความชื่นชมและประทับใจด้วยการพูด และกิริยาท่าทาง

2. การแสดงออกด้วยความใจกว้าง ใจดี และใจจริง

3. การให้ความช่วยเหลือเอาใจใส่ในกิจกรรมและงานส่วนรวมด้วยความมีน้ำใจและเสียสละ

4. ให้คำแนะนำหรือเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งในสังคมให้ดีขึ้น
6. พุดคุยหรือสนทนากับทุกคนด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส และเป็นมิตรกับทุกคนอย่างเสมอหน้ากัน

วิธีสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับคนรอบข้าง

ก่อนที่จะสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับคนอื่นต้องค้นพบให้ได้ก่อนว่าเราต้องการสิ่งใดบ้าง ในการสร้างมิตรภาพกับผู้อื่นผู้ใด สิ่งที่มีมนุษย์ต้องการเป็นขั้นพื้นฐานประกอบไปด้วย

1. ความใส่ใจและเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน คือ มีความต้องการที่จะรู้ว่าอะไรเกิดขึ้นกับคนรอบข้างบ้าง แต่ละคนชอบคนที่ให้ความสนใจในเรื่องราวของตนอย่างจริงจัง แต่ในทางกลับกันทุกคนจะไม่อยากคบกับคนที่สนใจแต่เรื่องของตน สิ่งที่เราควรทำ มนุษย์เราควรสนใจเรื่องของผู้อื่นด้วยความจริงจัง

2. ความไวเนื้อเชื่อใจ การอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขและราบรื่น เราจำเป็นต้องให้ผู้อื่นไว้วางใจในตัวคุณ เช่น การตรงต่อเวลา การรักษาสัญญาในเรื่องที่เอ่ยปากสัญญาไปแล้ว จำไว้เสมอว่าผู้ที่ไม่ได้รับความไวเนื้อเชื่อใจ ก็ยากที่ใครจะคบเป็นเพื่อนได้อย่างสนิทใจ สิ่งที่เราควรทำ การต้องการความไวเนื้อเชื่อใจจากผู้อื่น เราควรต้องทำตัวให้น่าเชื่อถือเกือบจะทุกๆ เรื่อง

3. การยอมรับนับถือ ทุกคนควรรู้จักนับถือตัวเอง แต่ก่อนที่จะรู้จักนับถือตนเอง เราควรรู้จักนับถือผู้อื่นก่อน สิ่งที่เราควรทำ ควรให้ความนับถือทั้งตนเองและผู้อื่นอย่างสนิทใจ

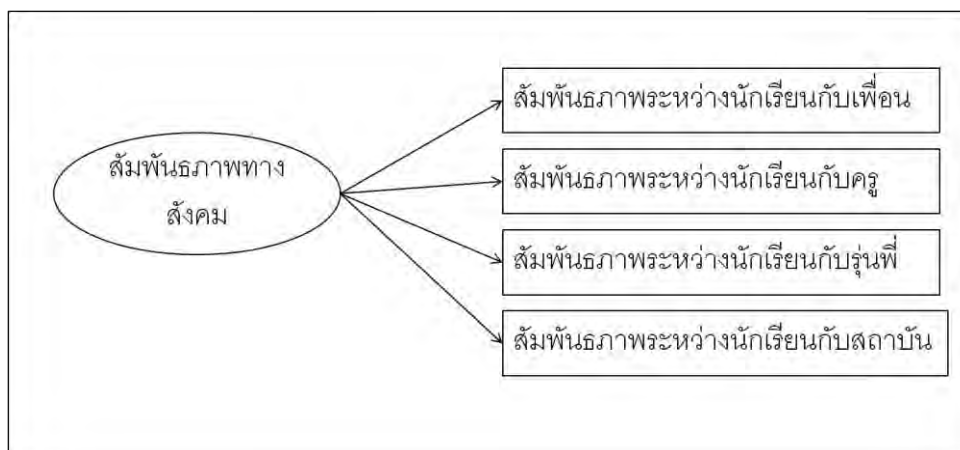
4. มีส่วนร่วมและรู้จักการแบ่งปัน สัมพันธภาพที่ดีที่สุด คือการได้มีส่วนร่วมและรู้จักการแบ่งปันในเรื่องต่างๆ เช่น การมีส่วนร่วมในประสบการณ์ รวมถึงการรับฟังความฝันของเพื่อน รวมทั้งความไม่สมหวังของเขา สิ่งที่เราควรทำ พุดให้น้อย และรับฟังผู้อื่นให้มาก

5. มีความยืดหยุ่น สัมพันธภาพที่ดีระหว่างความเป็นเพื่อนคือความยืดหยุ่นสำหรับความผิดพลาด เช่น การที่คนคนหนึ่งสามารถยอมรับและปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ คนที่ยืดหยุ่นได้มากก็จะสามารถมีความสุขได้มาก สิ่งที่เราควรทำ ไม่ยึดติด ยอมอภัยให้ผู้อื่น

6. เห็นอกเห็นใจผู้อื่น คือการเข้าใจความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมของผู้อื่น แต่การเห็นอกเห็นใจผู้อื่นนั้นจะต้องมาจากการพิจารณาและให้การสังเกตอย่างใกล้ชิด การแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นจะยิ่งทำได้ง่ายขึ้น หากมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน สิ่งที่เราควรทำ ให้เวลาในการเรียนรู้ผู้อื่น และพยายามเข้าใจในสิ่งที่เขาทำหรือเป็น

การศึกษาตัวแปรสัมพันธภาพทางสังคม ผู้วิจัยยึดตามแนวคิดทฤษฎีอิทธิพลทางสังคมของแบนดูรา ซึ่งศึกษาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องต่อเนื่องของนักเรียนที่มีต่อกลุ่มคนในสังคมยในครั้งงาน

วิจัยนี้ผู้วิจัยวัดสัมพันธภาพทางสังคม จาก สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับรุ่นพี่ และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับสถาบัน โดยผู้วิจัยนำเสนอโมเดลการวัดสัมพันธภาพทางสังคม ดังแผนภาพที่ 2.9

แผนภาพที่ 2.9 โมเดลการวัดสัมพันธภาพทางสังคม

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

1.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตของนักเรียนดังต่อไปนี้

สมศักดิ์ นุกุลอุดมพานิชย์ และคณะ (2543) ได้ศึกษาการสร้างเสริมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้าในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุโขทัย โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 84 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 45 คน และกลุ่มเปรียบเทียบจำนวน 39 คน โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการสร้างเสริมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียน ตลอดจนเพื่อเพิ่มทักษะชีวิตในด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง การตระหนักในตนเอง ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการจัดการกับความเครียด ทักษะการปฏิเสธ ตลอดจนการมีพฤติกรรมป้องกันการเสพยาบ้า ผลจากการศึกษาพบว่า โปรแกรมการสร้างเสริมทักษะชีวิตมีประสิทธิผล โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งกล่าวได้ว่า นักเรียนมีคะแนนการเปลี่ยนแปลงในด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง การมีความตระหนักในตนเอง มีทักษะการตัดสินใจ ทักษะการจัดการกับความเครียด ทักษะการปฏิเสธ และมีพฤติกรรมป้องกันการเสพยาบ้าเพิ่มขึ้น

กาญจนา จุ่งรุ่งเรือง (2543) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะชีวิตและการปรับตัวของนักศึกษาโดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยขอนแก่น ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 422 คน โดยวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของทักษะชีวิตและการปรับตัวของนักศึกษา โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามวัดทักษะชีวิตประกอบด้วย ด้านการตัดสินใจ ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง และด้านการจัดการกับอารมณ์ ผลจากการวิจัย พบว่า นักศึกษามีทักษะชีวิตโดยรวมและในแต่ละด้านอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีการปรับตัวโดยรวม ในด้านความสัมพันธ์กับอาจารย์ เพื่อน ในระดับค่อนข้างดี แต่มีการปรับตัวด้านการเรียนอยู่ในระดับต่ำ

ธมลวรรณ เหล่าวิทยนุรักษ์ (2545) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางสังคม ทักษะชีวิตด้านจิตพิสัย และพฤติกรรมเสริมสร้างสังคมของวัยรุ่น ในกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาถึงสิ่งแวดล้อมทางสังคม ทักษะชีวิตด้านจิตพิสัย และพฤติกรรมเสริมสร้างสังคมของวัยรุ่น 2) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะชีวิตด้านจิตพิสัยของวัยรุ่นที่ได้รับสิ่งแวดล้อมทางสังคมต่างกัน 3) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมเสริมสร้างสังคมของวัยรุ่นที่ได้รับสิ่งแวดล้อมทางสังคมต่างกันและ 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะชีวิตด้านจิตพิสัยและพฤติกรรมเสริมสร้างสังคมของวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนในกรุงเทพมหานครจำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า และโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 90 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามวัดสิ่งแวดล้อมทางสังคม แบบสอบถามวัดทักษะชีวิตด้านจิตพิสัย และแบบวัดพฤติกรรมเสริมสร้างสังคม ผลจากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับสิ่งแวดล้อมทางสังคมต่างกันจะมีทักษะชีวิตด้านจิตพิสัยและพฤติกรรมเสริมสร้างทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทักษะชีวิตด้านจิตพิสัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเสริมสร้างสังคมในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมบุญ ฤคนอก (2545) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการคัดท้ายสร้างเสริมทักษะชีวิตให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสกลนคร โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมคัดท้ายสร้างเสริมทักษะชีวิตให้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคำเพิ่มพิตยา จังหวัดสกลนครผลจากการศึกษา พบว่า หลังจากนักเรียนที่ได้รับการอบรมเรื่องการเสริมสร้างทักษะชีวิตมีทักษะชีวิต ในด้านความก้าวหน้าทางการเรียน ความคงทนทางการเรียน เจตคติต่อโปรแกรมการฝึกอยู่ในระดับมาก

นภาพร จันทวรรณ (2545) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมทักษะชีวิต เพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองในการป้องกันการติดยาบ้า ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนบ้านเวียงแก้ว จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองในการป้องกันการติดยาบ้า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 15 คน ที่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิต จำนวน 8 กิจกรรม เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ผลจากการศึกษา พบว่า นักเรียนมีระดับคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองในด้านครอบครัว ด้านโรงเรียน และด้านเพื่อนก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่อการป้องกันการติดยาบ้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต

สุมาลี เทวฤทธิ์ (2554) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อทักษะชีวิต และเพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน จำนวน 576 คน จาก 9 โรงเรียน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบวัดทักษะชีวิต และแบบวัดปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อทักษะชีวิต ประกอบด้วย แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบวัดบุคลิกภาพแบบแสดงตัว แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง และแบบวัดสุขภาพจิต การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง โดยวิธี PAL การวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน มี 5 ตัวแปร ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย บุคลิกภาพแบบแสดงตัว การสนับสนุนทางสังคม การเห็นคุณค่าในตนเอง และสุขภาพจิต มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ เท่ากับ .763 แสดงว่า ตัวแปรทั้งหมดร่วมกันอธิบายความแปรปรวนทักษะชีวิตของนักเรียนได้ ร้อยละ 76.3 ตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อทักษะชีวิต ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย บุคลิกภาพแบบแสดงตัว และการสนับสนุนทางสังคม

สุดา จันทรสุโข (2552) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมทักษะชีวิตของนักเรียนในด้านการรู้จัก เข้าใจตนเองและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การปรับตัว การวางแผน การสื่อสารเพื่อสร้างสัมพันธภาพ การตัดสินใจ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแสวงหาและใช้ข้อมูลความรู้ การจัดการอารมณ์และความเครียด และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลด้านครอบครัวของนักเรียนที่มีต่อพฤติกรรมทักษะชีวิตของนักเรียน มี

ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับนักเรียน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ ดี นอกจากนั้น การรู้จัก เข้าใจตนเองและเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น การปรับตัว การวางแผน การสื่อสารเพื่อสร้างสัมพันธภาพ การตัดสินใจ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแสวงหาและใช้ข้อมูลความรู้ การจัดการอารมณ์และความเครียด มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง และข้อมูลครอบครัว ลักษณะกายภาพในโรงเรียน การตัดสินใจ การคิดอย่างมีวิจารณญาณการแสวงหาและใช้ข้อมูลความรู้ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด สัมพันธ์ทางบวก อย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรู้จักเข้าใจและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การปรับตัว การสื่อสารสร้างสัมพันธภาพ สัมพันธ์ทางลบอย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วันเพ็ญ ไส้ไหม (2545) ได้ศึกษาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาทักษะชีวิตของนักเรียน รวมทั้งเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะชีวิตของนักเรียน ที่มีปัจจัยด้านบุคคล (เพศ, ลำดับการเกิด, บุคลิกภาพและประสบการณ์ในอดีต) และ ปัจจัยด้านครอบครัว (สัมพันธภาพในครอบครัว, รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง, ระดับการศึกษาและอาชีพของผู้ปกครอง) แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 313 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร เก็บข้อมูลโดยใช้การถามแบบสอบถามด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 18 ธันวาคม 2544 ถึง วันที่ 20 มกราคม 2545 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบความแตกต่างด้วยค่าที และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการศึกษาพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 47.6 มีทักษะชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ในเรื่ององค์ประกอบของทักษะชีวิตพบว่านักเรียนมีทักษะชีวิตในของความคิดวิเคราะห์ กับความคิดสร้างสรรค์ น้อยกว่าผู้อื่น เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะชีวิตของ นักเรียนที่มีปัจจัยด้านบุคคลและปัจจัยด้านครอบครัวแตกต่างกัน พบว่าความแตกต่างกัน ของนักเรียนในด้านเพศและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองโดยมีค่าเฉลี่ยคะแนน ทักษะชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p\text{-value} < 0.05$) นักเรียนหญิงมีทักษะชีวิต ดีกว่านักเรียนชาย และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและมีเหตุผล มีทักษะชีวิตดีกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ควรส่งเสริมทักษะชีวิตของวัยรุ่นโดยเน้น เกี่ยวกับความคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตามการส่งเสริมทักษะชีวิต แก่วัยรุ่นควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างเพศโดยเฉพาะเพศชายและควรส่งเสริมรูปแบบ การอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบให้ความรักและมีเหตุผล

อัญชลี บุญธิดา (2553) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชนเผ่าช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4 การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของทักษะชีวิตของนักเรียนชนเผ่า ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4 เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของปัจจัยเชิงสาเหตุของโมเดลที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชนเผ่าช่วงชั้นที่ 3 โดยใช้โมเดลลิสเรล ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 4 ปี การศึกษา 2552 จำนวน 7,825 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอนได้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จำนวน 628 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะชีวิตโมเดลที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยตัวแปรแฝง 7 ตัวแปรตัวแปรสังเกตได้ 21 ตัวแปรวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักการวิเคราะห์โมเดลลิสเรล ผลการศึกษาพบว่าโมเดลเชิงสาเหตุของทักษะชีวิตของนักเรียนชนเผ่าช่วงชั้นที่ 3 เมื่อมีการปรับโมเดลแล้วปรากฏว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ว่าโมเดลตามทฤษฎีสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืน (Goodness-of-fit index : GFI) และมีค่าเข้าใกล้ 1 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted goodness-of-fit index: AGFI) และมีค่าเข้าใกล้ 1 รวมทั้งดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (root mean squared residual : RMR) มีค่าเข้าใกล้ศูนย์ แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลของตัวแปรในโมเดลมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ หรือ R Square ตัวแปรทักษะชีวิตของนักเรียนชนเผ่า ช่วงชั้นที่ 3 มีค่าเท่ากับ .81 แสดงว่าความฉลาดทางอารมณ์สภาพแวดล้อมในโรงเรียน และความเชื่อและวัฒนธรรมชนเผ่า ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรทักษะชีวิตของนักเรียนชนเผ่า ได้ร้อยละ 81 เมื่อพิจารณาอิทธิพลในโมเดลพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้ง 2 ทางตรงและทางอ้อมสูงสุด ต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชนเผ่า ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ รองลงมาคือ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยส่วนตัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน และความเชื่อและวัฒนธรรมชนเผ่า ตามลำดับ ตัวแปรที่มีอิทธิพลเฉพาะทางตรงต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชนเผ่า ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนและความเชื่อและวัฒนธรรมชนเผ่าและตัวแปรที่มีอิทธิพลเฉพาะทางอ้อมต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชนเผ่า ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยส่วนตัว และความฉลาดทางอารมณ์

ชมาพร ศรีวิทยาจิต (2548) ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

จังหวัดนครนายก ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน ตัวแปรที่ส่งผลมากที่สุดคือสภาพแวดล้อมในโรงเรียน รองลงมา คือ การปรับตัว แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และสัมพันธภาพภายในครอบครัว มีค่าน้ำหนักความสำคัญ คือ .394, .233, .194 และ .179 ตามลำดับ ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการสนับสนุนทางสังคมส่งผลต่อทักษะชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าน้ำหนักความสำคัญ .081 และ .079 ตามลำดับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อทักษะชีวิตมากที่สุดคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รองลงมาตามลำดับ คือ สภาพแวดล้อมในโรงเรียน การปรับตัว แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สัมพันธภาพภายในครอบครัว และการสนับสนุนทางสังคม ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อทักษะชีวิต โดยผ่านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การปรับตัว และการสนับสนุนทางสังคม คือ สัมพันธภาพภายในครอบครัว มีค่าเท่ากับ .255 ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการสนับสนุนทางสังคม มีอิทธิพลทางอ้อมต่อทักษะชีวิต โดยผ่านการปรับตัว มีค่าเท่ากับ .239 และ .150 ตามลำดับ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และสภาพแวดล้อมในโรงเรียน มีอิทธิพลทางอ้อมต่อทักษะชีวิต โดยผ่านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการปรับตัว มีค่าเท่ากับ .137 และ .050 ตามลำดับ

นิสิตา อังกุล (2552) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรปัจจัยที่ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล การมองโลกในแง่ดี สภาพแวดล้อมทางการเรียน และการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยสหสัมพันธ์พหุคูณที่วิเคราะห์แบบตัวแปรเอคนามระหว่างตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิตมีค่า .620 และมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถอธิบายร่วมกันได้ร้อยละ 38.4 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต พบว่าค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางการเรียน การมองโลกในแง่ดี และการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตรายด้านพบว่าค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ การมองโลกในแง่ดี และสภาพแวดล้อมทางการเรียน ส่วนปัจจัยการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครองส่งผลต่อทักษะชีวิตด้านการรู้จักตนเอง ด้านการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา ด้านการแสวงหาความรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จุฬาลักษณ์ โสระพันธ์ (2551) ได้ศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุของการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตที่มีผลต่อคุณภาพนักเรียน โดยใช้การวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุด้วยโปรแกรมลิสเรล ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยรวมสูงสุดต่อคุณภาพนักเรียน คือ ตัวแปรปัจจัยภายในตัวนักเรียน และตัวแปรการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต ตามลำดับ ตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยรวมสูงสุดต่อการ ใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต คือ ตัวแปรปัจจัยภายนอกตัวนักเรียน ตัวแปรปัจจัยภายในตัว

นักเรียนตามลำดับ และตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยรวมสูงสุดต่อปัจจัยภายในตัวนักเรียน คือ ตัวแปรปัจจัยภายนอกตัวนักเรียน ตัวแปรการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต ตามลำดับ

ระเบียบ เพราะผักแว่น (2551) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรต้น 8 ตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มโนภาพแห่งตน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การปรับตัว การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การมีทักษะชีวิตของครู การมีทักษะชีวิตของกลุ่มเพื่อนสนิทและอิทธิพลของสื่อมวลชน ร่วมกันทำนายนายการมีทักษะชีวิตได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และตัวแปรทุกตัวสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรทักษะชีวิตได้ร้อยละ 52.80

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรทักษะชีวิต ผู้วิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อทักษะชีวิตประกอบไปด้วยตัวแปรหลายกลุ่ม ซึ่งตัวแปรที่ผู้วิจัยจะศึกษา คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ รูปแบบการเรียน เจตคติต่อตนเองและการเรียน พื้นฐานครอบครัว และสัมพันธภาพทางสังคม

1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพผู้เรียน

สุบิน ยุระรัต (2547) ได้ศึกษาการสร้างโมเดลสามระดับของข้อมูลตัวแปรที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2546 โดยใช้โปรแกรมเอ็มแอลวิน ซึ่งข้อมูลตัวแปร 3 ระดับที่ศึกษา ได้แก่ ตัวแปรระดับนักเรียน ตัวแปรระดับห้องเรียน และตัวแปรระดับโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรระดับนักเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนมี 5 ตัวแปร ได้แก่ ความคาดหวังของนักเรียนในการศึกษาต่อ ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียน พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน และพฤติกรรมของบิดามารดาในการส่งเสริมการเรียนของบุตร ขณะที่โมเดลในระดับห้องเรียนไม่พบว่ามีตัวแปรใดที่ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยคุณภาพของนักเรียน และโมเดลระดับโรงเรียนไม่ได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเนื่องจากไม่มีความผันแปรของคุณภาพนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียน

มานะ สินธุวงษานนท์ (2550) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับนักเรียน ระดับห้องเรียน และระดับโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน ประกอบด้วย 1)ความเก่ง 2) ความดี และ 3)การมีความสุข โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 4,458 คน โดยใช้แบบประเมินคุณภาพนักเรียนในการเก็บข้อมูล ผลการศึกษาพบว่ากระบวนการพัฒนาตนเองและความพร้อมที่จะเรียนส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในทางบวกในระดับห้องเรียน การจัดการชั้นเรียน และความกระตือรือร้นของครูส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน

ในทางบวก ส่วนความรอบรู้ของครูส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในทางลบ ในระดับโรงเรียนพบว่า โครงสร้างการบริหารโรงเรียนและกระบวนการบริหารส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในทางบวก

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพนักเรียน พบว่ามีตัวแปรหลายอย่างที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน ทั้งความคาดหวังของนักเรียนในการศึกษาต่อ ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียน พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน ซึ่งการวัดคุณภาพนักเรียนนั้น ประกอบด้วย 1)ความเก่ง 2)ความดี และ 3)การมีความสุข ดังนั้นผู้วิจัยวัดคุณภาพนักเรียนของนักเรียนอาชีวศึกษา จากคุณลักษณะด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

Kay (1998) ได้ศึกษาการออกแบบหลักสูตรที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนมัธยม โดยกลุ่มเป้าหมายของการศึกษาเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่อาศัยอยู่ในเมือง โดยแบ่งเป็น 3 ระดับชั้น ได้แก่ เกรด 10 เกรด 11 และเกรด 12 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อออกแบบหลักสูตรที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กนักเรียน ประกอบด้วยทักษะชีวิตในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะการตระหนักรู้ในตนเอง ทักษะการสร้างการตัดสินใจ ทักษะการติดต่อสื่อสาร และทักษะการแก้ปัญหา

Sue (1991) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดทักษะชีวิต โดยวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อสร้างเครื่องมือในการวัดทักษะชีวิตสำหรับกลุ่มประชากรปกติ โดยแบ่งองค์ประกอบของทักษะชีวิตเป็น 4 ด้าน คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication / Human Relation Skills) ทักษะด้านการดูแลสุขภาพและร่างกาย (Physical Fitness / Health Maintenance Skills) ทักษะด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา (Problem Solving / Decision Making Skills) ทักษะด้านการพัฒนาเอกลักษณ์และจุดมุ่งหมายในชีวิต (Identity Development / Purpose in Life Skills) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนระดับปริญญาตรีที่มีอายุระหว่าง 18-30 ปีจำนวน 718 คน

Gilbert & Wolfgang (2000) ได้ศึกษาการป้องกันการดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่โดยผ่านโปรแกรมการฝึกทักษะชีวิต กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนวัยรุ่นในระดับไฮสคูล โปรแกรมการฝึกทักษะชีวิตนั้นออกแบบโดยมีโรงเรียนเป็นพื้นฐานในการออกแบบโปรแกรม เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ และเกิดเจตคติที่ดีเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และบุหรี่ตลอดจนมีทักษะในการปฏิเสธหรือต่อต้านจากความกดดันทางสังคมต่อยาเสพติดอีกทั้งโปรแกรมยังช่วยในการพัฒนาการบริหารจัดการตนเอง และ

เพิ่มทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนวัยรุ่น ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการอบรม

Edversden (2001) ได้ศึกษาความรู้ด้านทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งในเขตเมืองและชานเมืองในอิสลินอย์ โดยวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อวัดระดับความรู้ด้านทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาทั้งในเขตเมืองและชานเมือง ผลจากการศึกษาพบว่า นักเรียนทั้งในเขตเมืองและชานเมืองมีความรู้ด้านทักษะชีวิตอยู่ในระดับต่ำ และเพศไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับความรู้ด้านทักษะชีวิต

Griffin & Botvin (2003) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการป้องกันในโรงเรียนกับวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยงในการใช้ยาเสพติดในระยะต้นโดยการศึกษาได้ใช้โปรแกรมการฝึกทักษะชีวิต (Life Skills Program Training) โดยมีโรงเรียนเป็นพื้นฐาน (School-Based) โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในเมืองใน 29 โรงเรียนในนิวยอร์กที่มีผลการเรียนต่ำตลอดจนมีกลุ่มเพื่อนที่ใช้ยาเสพติด ผลจากการศึกษาพบว่า หลังจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้เข้ารับการฝึกทักษะชีวิตจะมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำกับการใช้ยาเสพติด นอกจากนี้ได้มีการติดตามผลการทดลองในระยะยาว (1 ปี) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการฝึกทักษะชีวิตที่เป็นกลุ่มเสี่ยง ได้รายงานว่ามีอัตราการใช้ยาเสพติดในระดับต่ำมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกทักษะชีวิต

Zollinger Saywell & Muegge (2003) ได้ศึกษาผลของหลักสูตรการฝึกทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่สูบบุหรี่ในประเทศอินเดีย วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อประเมินการป้องกันการสูบบุหรี่โดยมีโรงเรียนเป็นพื้นฐานและโปรแกรมควบคุม ทั้งนี้โดยประเมินผลของหลักสูตรการฝึกทักษะชีวิตต่อนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษา ในด้านความรู้ เจตคติ และความสามารถในการสร้างการตัดสินใจที่ดีในการดำเนินชีวิต โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจข้อมูล จำนวน 1,598 คน

Sharon Sue & Juliana (2003) ได้ศึกษาการสร้างทักษะชีวิตโดยผ่านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยความร่วมมือและการทดลองหลังเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 6 โดยเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตหลังเลิกเรียน โดยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการทดลอง ผลจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการทักษะชีวิตทางสังคมเพิ่มขึ้นและประสบความสำเร็จในการเรียนเพิ่มขึ้น

Slicker & et al (2005) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของพ่อแม่ต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของวัยรุ่นตอนปลายในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักเรียนในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยมิชิแกน จำนวน 660 คน แบ่งเป็นเพศหญิงร้อยละ 68.2 และเพศชายร้อยละ 22.7 มีค่าเฉลี่ยอายุ 17.9 ปี โดยการสำรวจการรับรู้ในพฤติกรรมกรการเลี้ยงดูของพ่อแม่และการรับรู้ของทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการสื่อสาร

ระหว่างบุคคล ด้านการตัดสินใจ ด้านการดูแลรักษาสุขภาพ และด้านการพัฒนาเอกลักษณ์ของตนเอง ผลจากการศึกษาพบว่า การพัฒนาทักษะชีวิตของวัยรุ่นทั้ง 4 ด้านมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการเลี้ยงดูของพ่อแม่ในระดับสูง

Zipora Merav & Judy (2005) ได้ศึกษาผลของการฝึกทักษะชีวิตต่อการรับรู้ของครูเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและความเชื่อในความสามารถแห่งตน ซึ่งมุ่งเน้นทักษะชีวิต 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเป้าหมายแห่งชีวิตและการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และด้านการรักษาสุขภาพร่างกาย โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 214 คนแบ่งเป็นกลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มครูที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะชีวิต กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มครูที่ได้รับการฝึก 1 ปี และกลุ่มที่ 3 คือกลุ่มครูที่ได้รับการฝึกทักษะชีวิต 2 ปี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มครูที่ได้รับการฝึกทักษะชีวิต 2 ปี มีระดับคะแนนในการรับรู้สภาพแวดล้อมและคะแนนการเชื่อในความสามารถแห่งตนมากกว่าครูกลุ่มอื่น ๆ

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพผู้เรียน

Mangeloja and Hirvonen (2007) ศึกษาว่าสิ่งใดที่สัมพันธ์กับการทำให้นักศึกษามหาวิทยาลัยมีความสุข ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา จำนวน 16,000 คน ในประเทศฟินแลนด์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสุขของนักศึกษา คือ ความพึงพอใจต่อสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน และการสร้างมนุษยสัมพันธ์

Yee (1971) ได้ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีอิทธิพลต่อการประสบความสำเร็จ พบว่า พฤติกรรมที่แสดงความจงเกลียดจงชังของครูต่อเด็กทำให้เด็กเป็นคนเฉยเมย ถอยหนี เฉื่อยชาต่อการแก้ปัญหา เป็นปฏิปักษ์ต่อคนอื่น ก้าวร้าว และปรับตัวไม่ได้

Adalbjarnardottri and Selman (1997) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมของครูในการส่งเสริมความสามารถและทักษะในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีลักษณะเป็นการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมให้แก่เด็ก โดยจัดทำเป็นโปรแกรมให้กับครูในการพัฒนาตนเองในการสอน ด้วยการลดการใช้อำนาจ รับฟังเด็ก ให้ความร่วมมือและเป็นมิตรกับเด็ก ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการสอนของครูที่มีการปรับปรุงตนเองมีผลต่อการพัฒนาอารมณ์และจริยธรรมของนักเรียนในทางที่สูงขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตและผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา ผู้วิจัยพบว่าม้งานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา ซึ่งตัวแปรที่มีผลต่อทักษะชีวิต ประกอบไปด้วย ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู/สั่งสอนของผู้ปกครอง ปัจจัยส่วนตัว

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์โมเดลลิสเรล

LISREL ย่อมาจาก Linear Structure Relationship Model เป็นโมเดลความสัมพันธ์ โครงสร้างเชิงเส้น โมเดลลิสเรล ได้แก่ โมเดลความสัมพันธ์ของตัวแปรตามโครงสร้าง ทฤษฎี ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปที่ Joreskog และ Sorbon พัฒนาขึ้น พื้นฐานการวิเคราะห์ลิสเรล คือ 1) การวิเคราะห์องค์ประกอบ Factor Analysis 2) การวิเคราะห์อิทธิพล/เส้นทาง Path Analysis และ 3) การวิเคราะห์ประมาณค่าพารามิเตอร์ใน Multiple Regression โดยใช้วิธีไล่คัลลิสต์สูงสุด (ML)

รูปแบบการวิเคราะห์ของข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิเคราะห์อิทธิพล โดยใช้วิธีวิเคราะห์ด้วยโมเดลความสัมพันธ์เชิงเส้นหรือโมเดลลิสเรล (linear structure relationship or LISREL model) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 การวิเคราะห์ด้วยโมเดลความสัมพันธ์เชิงเส้นหรือโมเดลลิสเรล (Linear structure relationship or LISREL model)

โมเดลลิสเรล หมายถึง โมเดลแสดงความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นระหว่างตัวแปรที่เป็นได้ทั้งตัวแปรสังเกตได้ (observed variable) และตัวแปรแฝง (latent variable) ซึ่งเป็นโมเดลการวิจัยที่มีประโยชน์มาก และใช้ได้กับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์เกือบทุกประเภท (ศิริรัช กัญจนวาลี, 2545)

โมเดลลิสเรล หรือโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (Linear Structural Relationship Model หรือ LISREL Model) เป็นโมเดลการวิจัยที่แสดงโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่นักวิจัยสร้างขึ้นตามทฤษฎีแทนปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงตามธรรมชาติ เนื่องจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในธรรมชาติมีโครงสร้างความสัมพันธ์ที่หลากหลายและซับซ้อน ซึ่งในการวิจัย นักวิจัยไม่สามารถศึกษาได้ครบทุกองค์ประกอบ เนื่องจากข้อจำกัดด้านต่าง ๆ ดังนั้นโมเดลการวิจัยที่สร้างขึ้นจึงเป็นการประยุกต์ทฤษฎีเข้ากับสภาพการณ์ที่เป็นจริง ตามระเบียบวิธีอนุมานทำให้ได้เป็นโมเดลที่เป็นสมมุติฐานการวิจัยหรือโมเดลวิจัย โมเดลการวิจัยจึงเป็นแผนภาพจำลองของโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและชุดของข้อตกลงเบื้องต้นที่ยอมรับว่าเป็นจริง จากนั้นนักวิจัยจึงนำโมเดลการวิจัยไปตรวจสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โมเดลลิสเรลเป็นวิธีการวิเคราะห์ที่เกิดจากการวิเคราะห์ข้อมูล 3 วิธีคือ การวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) การวิเคราะห์อิทธิพล (path analysis) และการวิเคราะห์ถดถอย (regression analysis) การวิเคราะห์ด้วยลิสเรลจึงสามารถวิเคราะห์องค์ประกอบและวิเคราะห์อิทธิพลไปพร้อมๆกัน โดยหัวใจสำคัญของการวิเคราะห์อยู่ที่การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม (variance covariance matrix) มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การกำหนดข้อมูลจำเพาะของโมเดล 2) การระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดล 3) การประมาณค่าพารามิเตอร์จากโมเดล 4) การ

ทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลเชิงประจักษ์กับโมเดลลิสมวล จัดว่าเป็นการตรวจสอบความตรงของโมเดล โดยใช้การเปรียบเทียบเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมที่ได้จากข้อมูลเชิงประจักษ์และจากโมเดลลิสมวล 5) การปรับโมเดล และ 6) การแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งในขั้นตอนการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดลลิสมวล ถ้าพบว่าไม่สอดคล้องนักวิจัยสามารถปรับโมเดลลิสมวลและดำเนินการซ้ำตามขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น ถ้าพบว่ามี ความสอดคล้องระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์และโมเดลลิสมวลจึงจะแปลความหมายของข้อมูลได้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

1.2 ลักษณะของโมเดลลิสมวล

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโมเดลลิสมวลพบว่า กระบวนการสร้างโมเดลลิสมวลโดยทั่วไป ได้มาจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยต่างๆ และตรวจสอบโมเดลที่ได้จากการสร้างโมเดลกับข้อมูลจริง เพื่อดูว่าโมเดลที่ได้นั้นสอดคล้องกับข้อมูลในสภาพการณ์จริง ในขั้นตอนนี้ถ้าเลือกใช้สถิติวิเคราะห์โปรแกรมลิสเรล จะมีขั้นตอนที่สำคัญทั้งหมด 6 ขั้นตอน (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542 อ้างถึงใน พีรยุทธ ภาคิเจริญ, 2552) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดข้อมูลจำเพาะของโมเดล (specification of the model) ในการวิเคราะห์ข้อมูลโปรแกรมลิสเรลสิ่งที่สำคัญคือ การกำหนดค่าเมทริกซ์ทั้ง 8 เมทริกซ์ให้สอดคล้องกับโมเดลการวิจัย การกำหนดข้อมูลจำเพาะได้ 3 รูปแบบ ดังนี้

1. พารามิเตอร์กำหนด (Fixed Parameter: FI) หมายถึง พารามิเตอร์ในโมเดลการวิจัยที่ไม่มีเส้นแสดงอิทธิพลระหว่างตัวแปร ซึ่งสามารถกำหนดค่าความสัมพันธ์ในเมทริกซ์ด้วยสัญลักษณ์ "0"

2. พารามิเตอร์บังคับ (Constrained Parameter: ST) หมายถึง พารามิเตอร์ในโมเดลการวิจัยที่มีเส้นแสดงอิทธิพลระหว่างตัวแปร และพารามิเตอร์ขนาดอิทธิพลนั้นเป็นค่าที่จะต้องมีการประมาณ แต่มีเงื่อนไขกำหนดให้ พารามิเตอร์บางตัวมีค่าเฉพาะคงที่ ซึ่งถ้าบังคับให้เป็น 1 ก็สามารถกำหนดค่าความสัมพันธ์ในเมทริกซ์ด้วยสัญลักษณ์ "1"

3. พารามิเตอร์อิสระ (Free Parameter: FI) หมายถึง พารามิเตอร์ในโมเดลการวิจัยที่ต้องการประมาณค่า และไม่บังคับให้มีค่าอย่างใดอย่างหนึ่งใช้สัญลักษณ์ "*"

การกำหนดลักษณะพารามิเตอร์ว่าเป็นพารามิเตอร์กำหนด พารามิเตอร์บังคับ และพารามิเตอร์อิสระในเมทริกซ์ทั้ง 8 มีความสำคัญต่อการใช้โปรแกรมลิสเรลมาก ในการเขียนคำสั่งนักวิจัยต้องกำหนดข้อมูลจำเพาะของพารามิเตอร์ที่เขียนในรูปเมทริกซ์ทั้ง 8 ด้วย ว่ามีรูปแบบ (form) และสถานะ (mode) ของพารามิเตอร์เป็นแบบใด รูปแบบของเมทริกซ์ที่ใช้ในโปรแกรมลิสเรล มี 8 รูปแบบ ตามเมทริกซ์ทางคณิตศาสตร์ทั่วไป ดังนี้

1. เมทริกซ์ศูนย์ (Zero Matrix = ZE)
2. เมทริกซ์เอกลักษณ์ (Identity Matrix = ID)
3. เมทริกซ์เอกลักษณ์, ศูนย์ (Identity, Zero Matrix = IZ)
4. เมทริกซ์ศูนย์, เอกลักษณ์ (Zero, Identity Matrix = ZI)
5. เมทริกซ์แนวทแยง (Diagonal Matrix = DI)
6. เมทริกซ์สมมาตร (Symmetric Matrix = SYI)
7. เมทริกซ์ใต้แนวทแยง (Subdiagonal Matrix = SD)
8. เมทริกซ์สมมาตรมาตรฐาน (Standardized Symmetric Matrix = ST)
9. เมทริกซ์เต็มรูปแบบ (Full Matrix = FU)

สถานะ (mode) ของเมทริกซ์ที่ใช้ในโปรแกรมกำหนดตามสถานะของสมาชิกในเมทริกซ์เป็น 2 สถานะ คือ พารามิเตอร์กำหนด (Fixed Parameter = FI) และพารามิเตอร์อิสระ (FreeParameter = FR)

ขั้นตอนที่ 2 การระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดล (identifications of the model) การระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวทำให้นักวิจัยทราบได้ล่วงหน้าว่า โมเดลนั้นจะประมาณค่าพารามิเตอร์ได้หรือไม่ เงื่อนไขที่ทำให้ระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวพอดีที่ต้องพิจารณาอยู่ 3 ประเภท คือ เงื่อนไขจำเป็น (necessary condition) เงื่อนไขพอเพียง (sufficient condition) และเงื่อนไขจำเป็นและพอเพียง (necessary and sufficient conditions)

ขั้นตอนที่ 3 การประมาณค่าพารามิเตอร์จากโมเดล (parameter estimation of the model) จุดมุ่งหมายของการประมาณค่าพารามิเตอร์ คือ การหาค่าพารามิเตอร์ที่จะทำให้เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมที่คำนวณได้จากกลุ่มตัวอย่าง (S) และเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมที่ถูกสร้างขึ้นจากพารามิเตอร์ที่ประมาณค่าได้จากโมเดลสมมติฐาน (Σ หรือ sigma) มีค่าใกล้เคียงกันมากที่สุด ถ้าหากเมทริกซ์ทั้งสองมีค่าใกล้เคียงกันกัน แสดงว่าโมเดลที่เป็นสมมติฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในการกำหนดเงื่อนไขให้เมทริกซ์ทั้งสองมีค่าใกล้เคียงกันใช้วิธีการสร้างฟังก์ชันความกลมกลืน (fit or fitting function) รูปแบบของฟังก์ชันทุกฟังก์ชันที่สร้างขึ้นต้องมีคุณสมบัติรวม 4 ประการ คือ (1) ฟังก์ชันความกลมกลืนต้องเป็นสเกลลาร์หรือเป็นตัวเลขจำนวน (2) ฟังก์ชันความกลมกลืนต้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับศูนย์ (3) ฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าเท่ากับศูนย์ เมื่อเมทริกซ์ S และ Σ มีค่าเท่ากันเท่านั้น (4) ฟังก์ชันความกลมกลืนเป็นฟังก์ชันต่อเนื่อง (continuous function) วิธีการประมาณค่าพารามิเตอร์ในโปรแกรมลิสเรลมี 7 วิธี ในจำนวนนี้เป็นวิธีการประมาณค่าที่ใช้ความกลมกลืนมี 5 แบบ คือ

1. วิธีกำลังสองน้อยที่สุดไม่ถ่วงน้ำหนัก (Unweighted Least Square = ULS)
2. วิธีกำลังสองน้อยที่สุดถ่วงน้ำหนักทั่วไป (Generalized Least Square = GLS)
3. วิธีไลค์ลิตูดสูงสุด (Maximum Likelihood = Mi)
4. วิธีกำลังสองน้อยที่สุดถ่วงน้ำหนักทั่วไป (Generally Weight Least Square = WLS)
5. วิธีกำลังสองน้อยที่สุดถ่วงน้ำหนักแนวทแยง (Diagonal Weighted Least Square = DWLS)

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบความตรงของโมเดล (Validation of the model) ขั้นตอนนี้เป็นการตรวจสอบความตรงของโมเดลที่เป็นสมมติฐานการวิจัยหรือการประเมินผลความถูกต้องของโมเดลหรือการตรวจสอบความกลมกลืนระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดล ค่าสถิติที่ช่วยในการตรวจสอบความตรงของโมเดลมี 5 วิธี

1. ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานและสหสัมพันธ์ของค่าประมาณพารามิเตอร์ (Standard errors and correlations of estimates) ถ้าสหสัมพันธ์ระหว่างค่าประมาณมีค่าสูงมากเป็นสัญญาณแสดงว่าโมเดลการวิจัยใกล้จะไม่เป็นบวกแน่นอน (non-positive definite) เป็นโมเดลที่ไม่ดีพอ

2. สหสัมพันธ์พหุคูณและสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (Multiple correlations and coefficients of determination) ค่าสถิติเหล่านี้ควรมีค่าสูงสุดไม่เกินหนึ่งและค่าที่สูงแสดงว่าโมเดลมีความตรง

3. ค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit measures) ค่าสถิติในกลุ่มนี้ใช้ตรวจสอบความตรงของโมเดลเป็นภาพรวมทั้งโมเดล สำหรับโปรแกรมลิสเรลมี 7 ประเภท ดังต่อไปนี้

- 3.1 ค่าไคสแควร์ (Chi-square statistics) ถ้าค่าไคสแควร์มีค่าต่ำมาก ยังมีค่าใกล้เคียงศูนย์มากเท่าไรแสดงว่าโมเดลลิสเรลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ Saris และ t Stronkhorst เสนอว่าค่าไคสแควร์ควรมีค่าเท่ากับองศาอิสระสำหรับโมเดลที่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

- 3.2 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit Index = GFI) ดัชนี GFI จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 เมื่อขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีค่าสูงขึ้น ดัชนี GFI ที่เข้าใกล้ 1 แสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

- 3.3 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of fit Index = AGFI) มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับ GFI

3.4 ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Root Mean Squared Residual = RMR) ค่าของดัชนี RMR ยิ่งเข้าใกล้ศูนย์แสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4. การวิเคราะห์เศษเหลือหรือความคลาดเคลื่อน (Analysis of residuals) ในการใช้โปรแกรมสถิติเรถันกวีจยควรวเคราะห์เศษเหลือควบคู่กันไปกับดัชนีตัวอื่น ๆ ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติเรถันในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความคลาดเคลื่อนมีหลายแบบ แต่ละแบบให้ประโยชน์ในการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดังนี้

4.1 เมทริกซ์เศษเหลือหรือความคลาดเคลื่อนในการเทียบความกลมกลืน (Fitted residuals matrix) ถ้าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูล ค่าความคลาดเคลื่อนในรูปคะแนนมาตรฐานไม่ควรมีค่าเกิน 2 ถ้ายังมีค่าเกิน 2 ต้องปรับโมเดล

4.2 คิวพล็อต (Q-plot) เป็นกราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนกับควอนไทล์ปกติ (normal quantiles) ถ้าได้เส้นกราฟมีความชันมากกว่าเส้นทแยงมุมเป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบแสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

5. ดัชนีดัดแปรโมเดล (Mode; modification indices) เป็นค่าสถิติเฉพาะสำหรับพารามิเตอร์แต่ละตัวมีค่าเท่ากับค่าไค-สแควร์ที่จะลดลงเมื่อกำหนดให้พารามิเตอร์ตัวนั้นเป็นพารามิเตอร์อิสระหรือมีการผ่อนคลายข้อกำหนดเงื่อนไขบังคับของพารามิเตอร์นั้น

ขั้นตอนที่ 5 การปรับโมเดล (Model adjustment) ในกรณีที่ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลพบว่าโมเดลไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยต้องทำการปรับโมเดลโดยอาศัยดัชนีดัดแปรโมเดล เป็นแนวทางในการปรับโมเดลจนกว่าจะได้โมเดลที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขั้นตอนที่ 6 การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ผู้วิจัยต้องทำหลังจากที่ได้โมเดลที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การดำเนินการทั้ง 6 ขั้นตอนนี้ต่อเนื่องกัน ดังแผนภาพและเมื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดลสถิติเรถัน ถ้าผลการวิเคราะห์พบว่าไม่สอดคล้องนักวิจัยอาจปรับโมเดลสถิติเรถันและดำเนินการวิเคราะห์ใหม่อีกรอบหนึ่ง ถ้าพบว่ามีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์และโมเดลสถิติเรถัน จึงจะแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้

ลักษณะเด่นของการวิเคราะห์โมเดลสถิติเรถันที่ทำให้ผลการวิจัยมีความถูกต้อง และมีความน่าเชื่อถือ แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542 อ้างถึงใน พิรยุทธ ภักดีเจริญ, 2552) คือ

1. หลักการวิเคราะห์โมเดลเป็นหลักการที่ตรงตามวิธีวิทยาการวิจัย คือ นักวิจัยได้สร้างสมมติฐานในการวิจัยในรูปของความสัมพันธ์ โครงสร้างเชิงเส้นระหว่างตัวแปร โดยมีพื้นฐานมาจาก

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วจึงนำมาวิเคราะห์โมเดลลิสเรลโดยการตรวจสอบข้อมูลเชิงประจักษ์กลมกลืนสอดคล้องกับโมเดลลิสเรลที่พัฒนาขึ้น

2. โปรแกรมลิสเรล เป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติใช้ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุได้ทั้งการวิจัยที่เป็นการวิจัยเชิงทดลองและไม่ใช่การวิจัยเชิงทดลอง โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะมีความถูกต้องมากขึ้นจากการวิเคราะห์แบบดั้งเดิม เนื่องจากในโมเดลมีการรวมตัวแปรแฝงและมีการผ่อนคลายข้อตกลงเบื้องต้นหลายประการ ซึ่งทำให้ข้อมูลซึ่งทำให้ข้อมูลสอดคล้องกับข้อตกลงทางสถิติได้ดีขึ้น เช่น การที่โมเดลลิสเรลยอมให้ตัวแปรมีความคลาดเคลื่อนในการวัดและความคลาดเคลื่อนอาจสัมพันธ์กันได้ แต่ถ้าเป็นการวิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์พหุคูณซึ่งเป็นการวิเคราะห์แบบดั้งเดิมนั้นจะกำหนดว่าต้องไม่มีความสัมพันธ์กันของความคลาดเคลื่อน และตัวแปรวัดได้โดยไม่มีความคลาดเคลื่อน ดังนั้นหากผู้วิจัยสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรอย่างไม่มีคุณภาพย่อมทำให้ตัวแปรผลการวิจัยไม่ถูกต้อง

3. เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลโมเดลลิสเรลนั้นจะครอบคลุมเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติขั้นสูงเกือบทุกประเภทไม่ว่าจะเป็น การวิเคราะห์ความแปรปรวน การวิเคราะห์หลายระดับ การวิเคราะห์องค์ประกอบ การวิเคราะห์อิทธิพล รวมทั้งการวิเคราะห์โมเดลเกี่ยวกับการวัดแบบต่างๆ

4. การวิเคราะห์โมเดลลิสเรล สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบทฤษฎีที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ทั้งในด้านการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและการตรวจสอบความตรงของโมเดล โดยสามารถพิจารณาได้จากดัชนีที่โปรแกรมเสนอไว้ในผลการวิเคราะห์ เช่น ไค-สแควร์ ดัชนีความสอดคล้อง (GFI) ดัชนีความสอดคล้องเชิงเปรียบเทียบ (CFI) และดัชนีรากกำลังสอง เฉลี่ยของเศษที่เหลือ (RMR) ดัชนีเหล่านี้จะบ่งบอกว่าโมเดลที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นหรือโครงสร้างที่ ต้องการตรวจสอบนั้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ ถ้ายังไม่สอดคล้องกับข้อมูล เชิงประจักษ์ ผู้วิจัยยังสามารถปรับโมเดลโดยพิจารณาจากดัชนีปรับโมเดล (MI) และดัชนีการ เปลี่ยนแปลงที่คาดหวัง (EPC)

จากแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์เชิงสาเหตุหรือโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุหรือโมเดลลิสเรล ข้างต้นสรุปได้ว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ เป็นโมเดลที่สามารถใช้อธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบเส้นตรง ระหว่างตัวแปรสังเกตได้กับตัวแปรแฝง และระหว่างตัวแปรแฝงกับตัวแปรแฝง ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดนี้มาใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัย

ตอนที่ 6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตและผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา ผู้วิจัยพบว่า มีงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตและผลของทักษะชีวิต ของนักเรียนอาชีวศึกษา โดยมีรายละเอียดการคัดเลือกตัวแปร ดังนี้

1) ตัวแปรเจตคติต่อการเรียนและตนเอง จากการศึกษาของงานวิจัยของ สุดา จันทรสุโข (2552) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดเพชรบุรี

2) ตัวแปรรูปแบบการเรียน จากงานวิจัยของ Sharon Sue & Juliana (2003) ที่ศึกษาการสร้างทักษะชีวิตโดยผ่านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

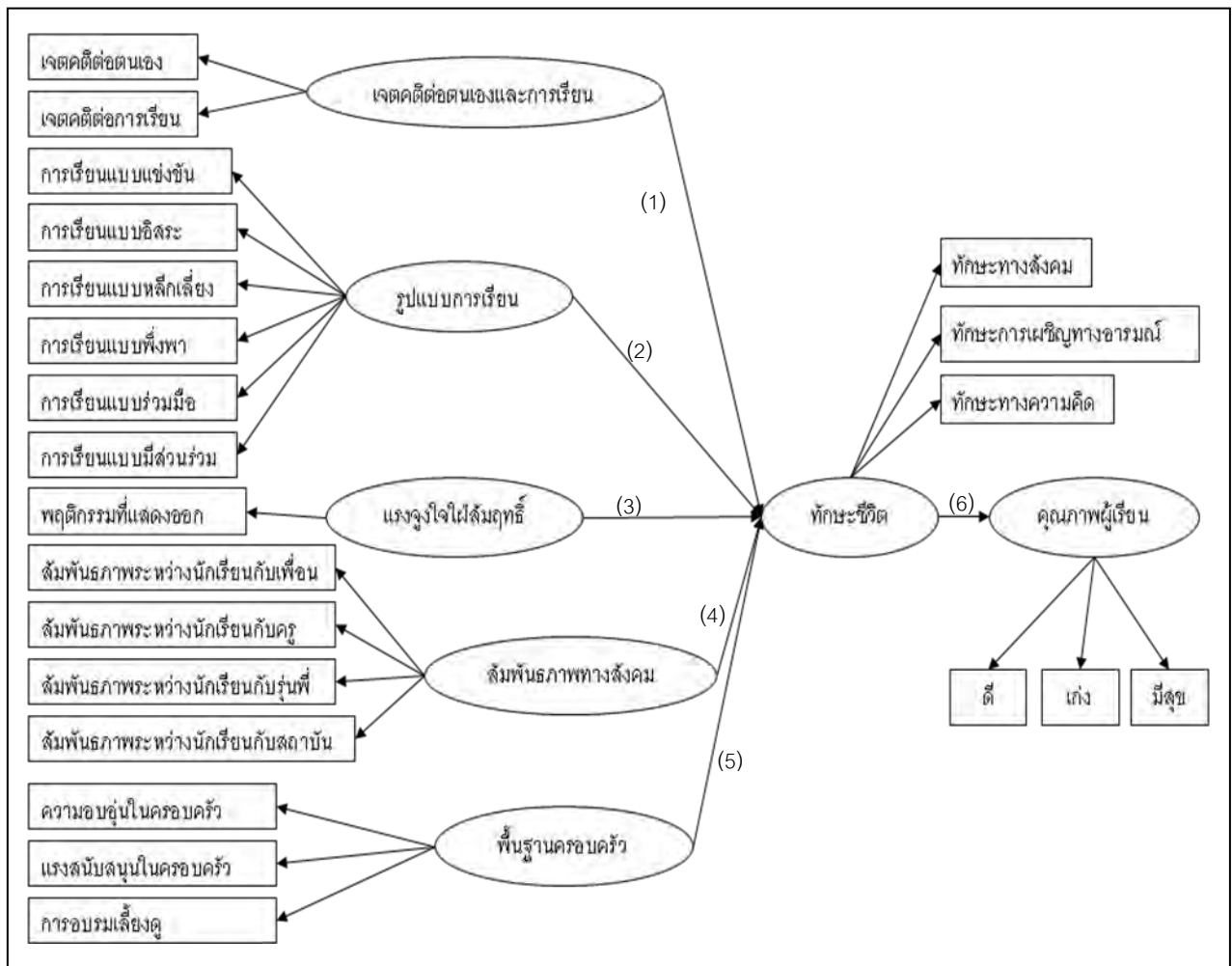
3) ตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จากงานวิจัยของ ระเบียบ เพราะผักแว่น (2551) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดนครราชสีมา และ ชมาพร ศรีอิทยาจิต (2548) ที่วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดนครนายก

4) ตัวแปรพื้นฐานครอบครัว จากการศึกษาของงานวิจัยของ นิสิตา อังกุล (2552) ที่ศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 สังกัดกรุงเทพมหานคร งานวิจัยของ วันเพ็ญ ไส้ไหม (2545) ที่ศึกษาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร

5) ตัวแปรสัมพันธภาพทางสังคม จากการศึกษาของงานวิจัยของ Slicker & et al (2005) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของพ่อแม่ต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของวัยรุ่นตอนปลายในประเทศสหรัฐอเมริกา และงานวิจัยของ สุมาลี เทวฤทธิ์ (2554) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

6) ตัวแปรคุณภาพผู้เรียน จากงานวิจัยของ สุบิน ยุระรัต (2547) ที่ศึกษาการสร้างโมเดลสามระดับของข้อมูลตัวแปรที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร และ จุฬาลักษณ์ ไสระพันธ์ (2551) ที่ศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุของการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตที่มีผลต่อคุณภาพนักเรียน

จากงานวิจัยที่สนับสนุนตัวแปรที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตในข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปโดยนำเสนอกรอบแนวคิดโมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษาดังแผนภาพที่ 3 ดังต่อไปนี้

หมายเหตุ แหล่งอ้างอิงของกรอบแนวคิดในการวิจัย

- (1) สุดา จันทรสุโข (2552)
- (2) Sharon Sue & Juliana (2003)
- (3) ระเบียบ เพราะผักแว่น (2551) และ ชมาพร ศรีอิทยาจิต (2548)
- (4) นิสิตา อังกุล (2552) และ วันเพ็ญ ไสไหม (2545)
- (5) Slicker & et al (2005) และ สุมาลี เทวฤทธิ์ (2554)
- (6) สุบิน ยุระวัต (2547) และ จุฬาลักษณ์ ไสระพันธ์ (2551)

แผนภาพ 2.10 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิต ของนักเรียนอาชีวศึกษา และ 2) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิต ของนักเรียนอาชีวศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1, 2 และ 3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาซึ่งเป็นโรงเรียนใน 7 ภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1, 2 และ 3 ปีการศึกษา 2555 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนใน 7 ภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

การใช้ลิทเทอเรลในการวิเคราะห์ข้อมูล ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างให้เหมาะสม ซึ่งการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามแนวคิดของ Bollen (1989) (อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) เสนอว่า ขนาดของกลุ่มตัวอย่างควรพิจารณาควบคู่ไปกับจำนวนพารามิเตอร์อิสระที่ต้องการประมาณค่า ถ้ามีจำนวนมากควรจะต้องมีขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพิ่มมากขึ้นด้วย ซึ่งกฎแห่งความชัดเจน (rule of thumb) ที่นักสถิติวิเคราะห์ตัวแปรพหุใช้กันอย่างแพร่หลาย คือ ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10 - 20 คน ต่อพารามิเตอร์ในการวิจัยหนึ่งพารามิเตอร์ (Schumacker and Lomax, 1996; Hair and et al, 1998 อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

งานวิจัยในครั้งนี้ มีพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าในโมเดล จำนวน 50 ค่า โดยผู้วิจัยใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็น 10 คน ต่อ 1 พารามิเตอร์ (Gold. 1980; Weiss, 1972 อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำที่เหมาะสม คือ 500 คน แต่เนื่องจากประชากรซึ่งเป็นนักเรียนระดับ ปวช.ชั้นปีที่ 1, 2 และ 3 ของสถาบันในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ทั้ง 7 ภูมิภาคของประเทศไทยมีจำนวนมากและอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามในการวิจัยโดยเฉลี่ยมีค่าประมาณร้อยละ 80 (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542 อ้างถึงใน จรัญ ศรีบัวนา, 2540) ดังนั้น เพื่อ

ความเป็นตัวแทนที่ดีของกลุ่มตัวอย่างและเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมลิสเรด ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างให้เป็น 840 คน

ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยสุ่มจังหวัดที่จะศึกษาโดยแยกตามภูมิภาค ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก โดยในแต่ละภูมิภาคทำการสุ่มภูมิภาคละ 1 จังหวัด รวมเป็น 7 จังหวัด ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ได้จังหวัดที่จะศึกษา คือ กรุงเทพมหานคร แม่ฮ่องสอน ลพบุรี ชอนแก่น ภูเก็ต ระยอง และเพชรบุรี

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยสุ่มโรงเรียนที่จะศึกษาในแต่ละจังหวัด จังหวัดละ 2 โรงเรียน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ได้โรงเรียนทั้งหมด 14 โรงเรียน จาก 7 จังหวัด

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียน โรงเรียนละ 60 คน ชั้นปีละ 20 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) จากนักเรียนทั้ง 7 จังหวัด 14 โรงเรียน ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 840 คน

ตาราง 3.1 โรงเรียนที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	จังหวัด	รายชื่อโรงเรียน
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	กรุงเทพมหานคร	วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง วิทยาลัยเทคนิคดุสิต
ภาคเหนือ	แม่ฮ่องสอน	วิทยาลัยการอาชีพแม่สะเรียง วิทยาลัยการอาชีพนวมินทรราชินี แม่ฮ่องสอน
ภาคกลาง	ลพบุรี	วิทยาลัยเทคนิคลพบุรี วิทยาลัยสารพัดช่างลพบุรี
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ชอนแก่น	วิทยาลัยการอาชีพชอนแก่น วิทยาลัยเทคนิคชอนแก่น
ภาคใต้	ภูเก็ต	วิทยาลัยอาชีวศึกษาภูเก็ต วิทยาลัยเทคนิคภูเก็ต
ภาคตะวันออก	ระยอง	วิทยาลัยเทคนิคมาบตาพุด โรงเรียนสารพัดช่างมาบตาพุด

ตาราง 3.1 โรงเรียนที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามภูมิภาค (ต่อ)

ภูมิภาค	จังหวัด	รายชื่อโรงเรียน
ภาคตะวันตก	เพชรบุรี	วิทยาลัยอาชีวศึกษาเพชรบุรี วิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี
รวม	7	14

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ทักษะชีวิต หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการเผชิญ แก้ไข ปัญหาและปรับตัวให้เหมาะสมของบุคคลภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง สามารถจัดการ ปัญหาที่อยู่รอบตัวได้ในภาวะปัจจุบันและมีความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต โดยอาศัย ประสบการณ์และการถ่ายทอดฝึกฝน ได้แก่ ทักษะทางสังคม (Social Skill) ทักษะทางความคิด (Cognitive Skill) และทักษะการเผชิญทางอารมณ์ (Emotional Coping Skill) รายละเอียด ดังนี้

1. 1 ทักษะด้านสังคม (Social Skills) หมายถึง ความสามารถต่าง ๆ ในการเรียนรู้ที่จะอยู่ ร่วมกับบุคคลอื่น ได้แก่

1) ทักษะการติดต่อสื่อสาร (Communication Skill) หมายถึงความสามารถในการ สื่อสารพูดคุยที่ดีด้วยท่าทางที่สอดคล้องเหมาะสมและรู้จักรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจ การให้ข้อมูล ย้อนกลับบุคคลอื่นอย่างสร้างสรรค์ และการรู้จักรับฟังข้อมูลย้อนกลับจากบุคคลอื่น

2) ทักษะการปฏิเสธและการเจรจาต่อรอง (Refusal and Negotiation Skills) หมายถึง ความสามารถในการปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดผลเสียแก่ตนเองและผู้อื่น การรู้จัก ประนีประนอมในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคล การโน้มน้าวให้ผู้อื่นเห็น สอดคล้องกับความคิดของตน และเสนอทางเลือกที่ทำให้เกิดความพึงพอใจทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น

3) ทักษะการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม (Assertive Skill) หมายถึง ความสามารถของการแสดงพฤติกรรมที่ปกป้องในสิทธิของตนเอง และไม่ล่วงล้ำในสิทธิของบุคคลอื่น การแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกและความต้องการของตนเองต่อบุคคลอื่น การแสดงความคิดเห็นอย่างสุภาพ

4) ทักษะการให้ความร่วมมือ (Cooperative Skill) หมายถึง ความสามารถในการ เคารพในความคิดเห็นของบุคคลอื่น การประเมินในความสามารถของตนเองที่ใช้เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม การให้การสนับสนุนและการให้ความไว้วางใจสมาชิกตลอดจนการยอมรับในความแตกต่างระหว่าง บุคคลเมื่อทำงานร่วมกัน

5) ทักษะการเห็นอกเห็นใจบุคคลอื่น (Empathetic Skill) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้และเข้าใจความรู้สึก ความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ

1.2 ทักษะด้านการคิด (Cognitive Skills) หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบความคิด ได้แก่

1) ทักษะการตัดสินใจ (Decision-Making Skill) หมายถึง ความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การวิเคราะห์สถานการณ์และข้อมูลเพื่อพิจารณาความเสี่ยงในการตัดสินใจ และการประเมินผลของการตัดสินใจ

2) ทักษะการแก้ปัญหา (Problem-Solving Skill) หมายถึง ความสามารถในการกำหนดหรือระบุปัญหาที่เกิดขึ้น การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยความเป็นเหตุเป็นผล และการกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ

1.3 ทักษะด้านการเผชิญทางอารมณ์ (Emotional Coping Skills) หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ที่จะจัดการกับอารมณ์ตนเอง ได้แก่

1) ทักษะการจัดการด้านความเครียด (Stress Managing Skill) หมายถึง ความสามารถในการควบคุมความคิดในทางลบเมื่อเผชิญกับปัญหา การรู้จักการผ่อนคลายเมื่อเกิดความเครียดและความไม่สบายใจ ตลอดจนการหาวิธีในการช่วยลดเหตุการณ์ที่ทำให้รู้สึกกังวล

2) ทักษะการเผชิญความโกรธ (Anger Coping Skill) หมายถึง ความสามารถในการควบคุมและยับยั้งความโกรธเมื่อประสบกับเหตุการณ์ที่ไม่พอใจ และความสามารถในการหาวิธีผ่อนคลายความโกรธได้

3) ทักษะการควบคุมดูแลตนเอง (Self-Monitoring Skill) หมายถึง ความสามารถในการเพิ่มการควบคุมภายในตนเอง ประกอบด้วย การมีความเชื่อมั่นในตนเอง การกำหนดเป้าหมายในการดำเนินชีวิต ความสามารถในการบริหารเวลา และการมีความรับผิดชอบต่อตนเอง

2. คุณภาพนักเรียนเรียน หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ประกอบด้วย 3 ด้าน (กรมสุขภาพจิต, 2542) ได้แก่

2.1 คุณลักษณะด้านดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ประกอบด้วย

1) ความสามารถด้านการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง หมายถึง การรับรู้อารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักควบคุมอารมณ์และความต้องการได้

2) การเห็นใจผู้อื่น หมายถึง การใส่ใจผู้อื่น เข้าใจยอมรับผู้อื่น และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

2.2 คุณลักษณะด้านเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ดีกับผู้อื่น ประกอบด้วยความสามารถดังต่อไปนี้

- 1) รู้จักและมีแรงจูงใจในตนเอง หมายถึง การรู้จักศักยภาพตนเอง สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้ และมีความมุ่งมั่นไปสู่เป้าหมาย
- 2) ตัดสินใจและแก้ปัญหา หมายถึง การรับรู้และเข้าใจปัญหา มีขั้นตอนในการแก้ปัญหา และมีความยืดหยุ่น
- 3) มีสัมพันธภาพกับผู้อื่น หมายถึง การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

2.3 คุณลักษณะด้านสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ประกอบด้วย

- 1) ภูมิใจในตนเอง หมายถึง การเห็นคุณค่าในตนเอง และเชื่อมั่นในตนเอง
- 2) พึงพอใจในชีวิต หมายถึง การมองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน พึงพอใจในสิ่งที่ตนมี
- 3) มีความสงบทางใจ หมายถึง การมีกิจกรรมเสริมสร้างความสุข รู้จักผ่อนคลาย

3. รูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style) หมายถึง ลักษณะทางกายภาพ ความคิด และความรู้สึกที่นักเรียนใช้ในการรับรู้ ตอบสนอง และมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางการเรียนอย่างค่อนข้างคงที่ เป็นบุคลิกของนักเรียนที่อธิบายว่า นักเรียนมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้เข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนได้ดี Grasha & Reichman (1975) แบ่งออกเป็น 6 รูปแบบ ดังนี้

1. แบบแข่งขัน (competition) เป็นลักษณะของนักเรียนที่ชอบเอาชนะเพื่อน เป็นคนที่เรียนเพื่อให้ดีกว่าเพื่อนร่วมชั้น รู้สึกว่าตัวเองต้องแข่งขันกับเพื่อนร่วมชั้นเพื่อให้ได้รางวัล เช่น คะแนน คำชมจากผู้สอน มีความคิดว่าการเรียนในห้องต้องมีการแพ้หรือชนะและตนจะต้องเป็นผู้ชนะ
2. แบบอิสระ (independent) เป็นลักษณะของนักเรียนที่มีความเชื่อมั่น ชอบคิด และทำงานด้วยความคิดเห็นของตนเอง แต่ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมชั้นเรียนในเนื้อหาวิชาที่คิดว่าสำคัญ และมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองเป็นอย่างมาก
3. แบบหลีกเลี่ยง (avoidant) เป็นลักษณะของนักเรียนที่ไม่สนใจเรียนเนื้อหาวิชาที่เรียนในชั้นเรียน ไม่ชอบมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับเพื่อนและผู้สอน และไม่สนใจสิ่งที่เกิดขึ้นในห้องเรียน
4. แบบพึ่งพา (dependent) เป็นลักษณะของนักเรียนที่มีอาจารย์และเพื่อนเป็นแหล่งความรู้ มีลักษณะเป็นคนที่มีความอยากรู้ อยากเรียนน้อยมาก เรียนรู้เฉพาะสิ่งที่กำหนดให้เรียนเท่านั้น

มองผู้สอนและเพื่อนๆ เป็นแหล่งความรู้ และแหล่งสนับสนุนช่วยเหลือ แสวงหาคนที่สามารถแนะนำได้ และต้องการทำงานตามคำสั่ง

5. แบบร่วมมือ (collaborative) เป็นลักษณะของนักเรียนที่มีให้ความร่วมมือแสดงความคิดเห็น ทั้งในและนอกชั้นเรียน เป็นคนที่รู้สึกว่าจะตัวเองจะสามารถเรียนรู้ได้มากที่สุดด้วยการร่วมแสดงความคิดเห็น และใช้ความสามารถที่ทุกคนมีอยู่ ให้ความร่วมมือกับผู้สอนและเพื่อน ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยมีความเห็นว่าห้องเรียนเป็นสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและเรียนรู้เนื้อหาวิชา

6. แบบมีส่วนร่วม (participant) เป็นลักษณะของนักเรียนที่พยายามมีส่วนร่วมให้มากที่สุดของกิจกรรมการเรียนในชั้นเรียน แต่ไม่สนใจกิจกรรมนอกหลักสูตร ต้องการเรียนรู้เนื้อหาวิชา และชอบเข้าเรียนในชั้นเรียน ต้องการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ถ้าเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตร หรือกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนในชั้นเรียน จะมีส่วนร่วมน้อยมาก

4. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง แรงจูงใจที่เป็นแรงขับให้นักเรียนพยายามที่จะประกอบพฤติกรรมที่จะประสบสัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐานความเป็นเลิศ (Standard of Excellence) ที่ตนตั้งไว้

5. เจตคติต่อตนเองและการเรียน (attitude) หมายถึง สภาพความรู้สึกทางด้านจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของนักเรียน ที่เป็นผลทำให้เกิดมีท่าทีหรือมีความคิดเห็นรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ เห็นหรือไม่เห็นด้วย ซึ่งสามารถวัดได้จาก

1. เจตคติต่อการเรียน หมายถึง คุณลักษณะการเห็นคุณค่า ความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียน

2. เจตคติต่อตนเอง หมายถึง คุณลักษณะการเห็นคุณค่า ความสำคัญของตนเอง

6. พื้นฐานครอบครัว หมายถึง สภาพทางครอบครัวของนักเรียน ซึ่งสามารถวัดได้จาก

1. แรงสนับสนุนในครอบครัว หมายถึง การให้กำลังใจ การเสริมแรง การส่งเสริมการทำกิจกรรมที่สนใจทั้งเรื่องและนอกเหนือจากการเรียน

2. ความอบอุ่นในครอบครัว หมายถึง การให้คำปรึกษา ความรักความเข้าใจภายในครอบครัว

3. การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การให้คำแนะนำ การตักเตือน

7. สัมพันธภาพทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องต่อเนื่องของนักเรียนที่มีต่อกลุ่มคนในสังคม ซึ่งประกอบด้วย

1. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง การมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน การสื่อสารพูดคุยที่ดี สุภาพ สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเหมาะสม

2. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู หมายถึง การมีสัมพันธภาพที่ดีกับครู การแสดงออกถึงความเคารพ การให้คำปรึกษาที่ดี รับฟังความคิดเห็น มีแนวทางในการช่วยเหลือที่ถูกต้องเหมาะสม

3. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับรุ่นพี่ หมายถึง การมีสัมพันธภาพที่ดีกับครู การแสดงออกถึงความเคารพ การให้คำปรึกษาที่ดี รับฟังความคิดเห็น มีแนวทางในการช่วยเหลือที่ถูกต้องเหมาะสม

4. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับสถาบัน หมายถึง การมีสัมพันธภาพที่ดีกับสถาบัน คือความรู้สึกรักภาคภูมิใจ รัก ห่วงแหน และต้องการพัฒนาสถาบัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทักษะชีวิต ประกอบด้วย 3 ตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ ระดับชั้น คะแนนเฉลี่ยสะสม สภาพสมรสของบิดามารดา บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย รูปแบบที่พักอาศัยของนักเรียน อาชีพของผู้ปกครอง และรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ (checklist) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียน มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) จำนวน 78 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับคุณภาพนักเรียน มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับข้อความจากแบบประเมินตนเองตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2553 จำนวน 18 ข้อ โดยมีความหมายและเกณฑ์การให้คะแนนของแต่ละระดับ ดังนี้

ตาราง 3.2 ความหมายและเกณฑ์การให้คะแนน

ระดับความคิดเห็น	ความหมาย	การให้คะแนน
ไม่จริง	เมื่อนักเรียนเห็นว่าข้อความนั้นไม่สอดคล้องกับความ เป็นจริงเลย	1 คะแนน
จริงบ้าง	เมื่อนักเรียนเห็นว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับความเป็น จริงเพียงบางส่วน	2 คะแนน

ตาราง 3.2 ความหมายและเกณฑ์การให้คะแนน (ต่อ)

ระดับความคิดเห็น	ความหมาย	การให้คะแนน
จริงพอประมาณ	เมื่อนักเรียนเห็นว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับความเป็นจริงพอประมาณ	3 คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	เมื่อนักเรียนเห็นว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับความเป็นจริงเป็นส่วนใหญ่	4 คะแนน
จริง	เมื่อนักเรียนเห็นว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับความเป็นจริงมากที่สุด	5 คะแนน

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวัดทักษะชีวิต ไว้ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 – 5.00 หมายถึง มีทักษะชีวิตอยู่ในระดับสูงที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 – 4.49 หมายถึง มีทักษะชีวิตอยู่ในระดับสูง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.59 – 3.49 หมายถึง มีทักษะชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50 – 2.49 หมายถึง มีทักษะชีวิตอยู่ในระดับต่ำ

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.49 หมายถึง มีทักษะชีวิตอยู่ในระดับต่ำที่สุด

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด หลักการ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิด นิยามตัวแปร เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกรอบโครงสร้างเนื้อหาในแบบสอบถาม

ตาราง 3.3 โครงสร้างเนื้อหาและจำนวนข้อของแบบสอบถาม

ประเด็นหลัก	จำนวนข้อ	ประเด็นย่อย	จำนวนข้อ	ข้อที่
ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน	8	เพศ	1	1
		ระดับชั้น	1	2
		คะแนนเฉลี่ยสะสม	1	3
		สถานภาพสมรสของบิดามารดา	1	4
		บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย	1	5
		รูปแบบที่พักอาศัยของนักเรียน	1	6
		อาชีพของผู้ปกครอง	1	7
		รายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง	1	8

ตาราง 3.3 โครงสร้างเนื้อหาและจำนวนข้อของแบบสอบถาม (ต่อ)

ประเด็นหลัก	จำนวนข้อ	ประเด็นย่อย	จำนวนข้อ	ข้อที่
ทักษะชีวิต	32	ทักษะด้านสังคม	16	1-16
		ทักษะการคิด	7	17-23
		ทักษะด้านการเผชิญอารมณ์	9	24-32
ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต	46	เจตคติต่อตนเองและการเรียน	5	33-37
		รูปแบบการเรียน	18	38-55
		แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	3	56-58
		พื้นฐานครอบครัว	8	59-66
		สัมพันธภาพทางสังคม	12	67-78
		ดี	6	1-6
คุณภาพผู้เรียน	18	เก่ง	6	7-12
		มีสุข	6	13-18

ขั้นตอนที่ 3 สร้างข้อคำถามตามโครงสร้างเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยพิจารณาจากนิยามเชิงปฏิบัติการของแต่ละตัวแปร ดังตาราง 3.4

ตาราง 3.4 รายการข้อคำถามที่ใช้วัดตัวแปรสังเกตได้

ตัวแปรสังเกตได้	นิยาม	รายการข้อคำถาม
1. ทักษะด้านสังคม	ความสามารถต่างๆ ในการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น	
1.1 การติดต่อสื่อสาร	ความสามารถในการสื่อสารพูดคุยที่ดี ด้วยท่าทางที่สอดคล้องเหมาะสม และรู้จักรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจ การให้ข้อมูลย้อนกลับบุคคลอื่นอย่างสร้างสรรค์ และการรู้จักรับฟังข้อมูลย้อนกลับจากบุคคลอื่น	<ol style="list-style-type: none"> เวลาเพื่อนพูดคุยกับนักเรียน นักเรียนสามารถรับฟังด้วยความตั้งใจ เวลานักเรียนตักเตือนเพื่อน นักเรียนจะเลือกใช้คำพูดที่ไม่ทำร้ายความรู้สึกของเพื่อน เมื่อเพื่อนๆ ครู หรือผู้ปกครองแนะนำนักเรียน นักเรียนจะตั้งใจฟัง นักเรียนนำสิ่งที่เพื่อน ครู หรือผู้ปกครองแนะนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงตนเอง

ตาราง 3.4 รายการข้อคำถามที่ใช้วัดตัวแปรสังเกตได้ (ต่อ)

ตัวแปรสังเกตได้	นิยาม	รายการข้อคำถาม
1.2 การปฏิเสธ เจรจาและต่อรอง	ความสามารถในการปฏิเสธในสิ่งที่ ก่อให้เกิดผลเสียแก่ตนเองและผู้อื่น	5. นักเรียนกล้าปฏิเสธถ้าเพื่อน ๆ ให้ทำ สิ่งที่จะทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน
	การรู้จักประนีประนอมใน สถานการณ์ต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิด	6. เมื่อเพื่อนในกลุ่มขัดแย้งกัน นักเรียน จะเป็นคนที่คอยไกล่เกลี่ย
	ความขัดแย้งระหว่างบุคคล การเสนอ ทางเลือกที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น	7. เวลาเกิดความขัดแย้งในห้องเรียน นักเรียนสามารถเสนอทางเลือกที่จะทำ ให้ทุกฝ่ายพอใจได้
1.3 กล้าแสดงออก อย่างเหมาะสม	ความสามารถของการแสดง พฤติกรรมที่ปกป้องในสิทธิของตนเอง และไม่ล่วงล้ำในสิทธิของบุคคลอื่น	8. นักเรียนไม่ชอบเอาเปรียบหรือล่วงล้ำ ในสิทธิของเพื่อน ๆ
	การแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และความต้องการของตนเองต่อ บุคคลอื่น การแสดงความไม่เห็นด้วย อย่างสุภาพ	9. นักเรียนสามารถบอกความรู้สึกและ ความคิดที่แท้จริงของตนเองกับเพื่อน ๆ ได้
		10. เมื่อนักเรียนมีความคิดเห็นไม่ตรง กับเพื่อน นักเรียนสามารถแสดงความ คิดเห็นด้วยความสุภาพ
1.4 การให้ความ ร่วมมือ	ความสามารถในการเคารพในความคิด เห็นของบุคคลอื่น การประเมินใน ความสามารถของตนเองที่ใช้เป็น ประโยชน์ต่อกลุ่ม การให้การ สนับสนุนและการให้ความไว้วางใจ สมาชิกตลอดจนการยอมรับในความ แตกต่างระหว่างบุคคลเมื่อทำงาน ร่วมกัน	11. นักเรียนรู้ว่ามีความสามารถอะไร ที่จะนำมาใช้เป็นประโยชน์กับกลุ่ม เพื่อนเมื่อต้องทำงานร่วมกันได้
		12. นักเรียนเชื่อว่าเพื่อน ๆ ในกลุ่มที่ ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานอะไร เขาสามารถทำงานนั้นได้สำเร็จ
		13. นักเรียนสนับสนุนความคิดของ เพื่อนและให้ความร่วมมือกับสมาชิกใน การทำงานกลุ่ม.
1.5 การเห็นอกเห็น ใจ	ความสามารถในการรู้และเข้าใจ ความรู้สึก ความต้องการของบุคคล อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ	14. เมื่อเพื่อนรู้สึกผิดหวัง นักเรียน สามารถรับรู้ และเข้าใจความรู้สึกของ เพื่อนว่าเขาารู้สึกอย่างไร

ตาราง 3.4 รายการข้อคำถามที่ใช้วัดตัวแปรสังเกตได้ (ต่อ)

ตัวแปรสังเกตได้	นิยาม	รายการข้อคำถาม
		15. นักเรียนรู้สึกถึงอาการประหม่าของเพื่อนได้เมื่อเขาต้องออกไปพูดหน้าชั้นเรียน
		16. นักเรียนสามารถเข้าใจว่าเพื่อนของนักเรียนต้องการอะไร เวลาเพื่อนนักเรียนเจอปัญหา
2. ทักษะการคิด	ความสามารถในการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบความคิด	
2.1 การตัดสินใจ	ความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การวิเคราะห์สถานการณ์ และข้อมูลเพื่อพิจารณาความเสี่ยงในการตัดสินใจ และการประเมินผลของการตัดสินใจ	17. นักเรียนมักจะวิเคราะห์สถานการณ์และข้อมูลต่างๆ เพื่อลดความเสี่ยงต่อการตัดสินใจ 18. ก่อนจะตัดสินใจเลือกทางเลือกใด นักเรียนจะวิเคราะห์ข้อดี / ข้อเสียของทางเลือกนั้น 19. นักเรียนสามารถประเมินผลของการตัดสินใจของนักเรียนได้ว่าเป็นอย่างไร
2.2 คิดแก้ปัญหา	ความสามารถในการกำหนดหรือระบุปัญหาที่เกิดขึ้น การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยความเป็นเหตุเป็นผล และการกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ	20. นักเรียนสามารถบอกได้ว่าปัญหา คืออะไรและเกิดจากสาเหตุใด เมื่อประสบปัญหา 21. นักเรียนจะวิเคราะห์แนวทางต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาด้วยเหตุและผล 22. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น นักเรียนสามารถกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดี 23. นักเรียนจะมองปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นกับตัวเองว่าเป็นบทเรียนที่สำคัญของชีวิต มากกว่าจะมองว่าเป็นความโชคร้าย

ตาราง 3.4 รายการข้อคำถามที่ใช้วัดตัวแปรสังเกตได้ (ต่อ)

ตัวแปรสังเกตได้	นิยาม	รายการข้อคำถาม
3 ทักษะด้านการเผชิญอารมณ์	ความสามารถในการเรียนรู้ที่จะจัดการกับอารมณ์ตนเอง	
3.1 การจัดการด้านความเครียด	ความสามารถในการควบคุมความคิดในทางลบเมื่อเผชิญกับปัญหา การรู้จักการผ่อนคลายเมื่อเกิดความเครียดและความไม่สบายใจ ตลอดจนการหาวิธีในการช่วยลดเหตุการณ์ที่ทำให้รู้สึกกังวล	24. เมื่อรู้สึกเครียดจากการเรียน นักเรียนสามารถหากิจกรรมทำเพื่อให้ตัวเองรู้สึกผ่อนคลาย 25. เวลาที่รู้สึกกังวล นักเรียนสามารถขจัดความกังวลที่เกิดขึ้นได้ 26. เมื่อเกิดความเครียดนักเรียนสามารถหาวิธีลดความเครียดได้
3.2 การเผชิญความโกรธ	ความสามารถในการควบคุมและยับยั้งความโกรธเมื่อประสบกับเหตุการณ์ที่ไม่พอใจ และความสามารถในการหาวิธีผ่อนคลายความโกรธได้	27. เมื่ออยู่ในเหตุการณ์ที่ทำให้นักเรียนไม่พอใจ นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดี 28. เมื่อนักเรียนรู้สึกว่าตนเองกำลังโกรธนักเรียนจะหาวิธีควบคุมอารมณ์เพื่อไม่ให้ตัวเองโกรธ 29. นักเรียนคิดว่าการอ่านหนังสือ หรือหาเพื่อนคุยเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนสามารถผ่อนคลายความโกรธได้
3.3 ทักษะการควบคุมตนเอง	ความสามารถในการเพิ่มการควบคุมภายในตนเอง ประกอบด้วย การมีความเชื่อมั่นในตนเอง การกำหนดเป้าหมายในการดำเนินชีวิต ความสามารถในการบริหารเวลา และการมีความรับผิดชอบต่อตนเอง	30. นักเรียนเชื่อว่านักเรียนมีความสามารถในการทำงานที่ครูสั่งได้เป็นอย่างดี ถ้านักเรียนตั้งใจ 31. นักเรียนมีเป้าหมายในชีวิตหลายอย่างที่ต้องการจะทำ 32. เวลานั้นนักเรียนลงมือทำอะไร นักเรียนรู้สึกมั่นใจว่านักเรียนจะต้องทำได้

ตาราง 3.4 รายการข้อคำถามที่ใช้วัดตัวแปรสังเกตได้ (ต่อ)

ตัวแปรสังเกตได้	นิยาม	รายการข้อคำถาม
4. เจตคติต่อการเรียนและเจตคติต่อตนเอง	สภาพความรู้สึกทางด้านจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของนักเรียน ที่เป็นผลทำให้เกิดมีท่าทีหรือมีความคิดเห็นรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ เห็นหรือไม่เห็นด้วย	
4.1 เจตคติต่อการเรียน	การเห็นคุณค่า ความสำคัญ และประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียน	33. นักเรียนมีความกระตือรือร้น เมื่อถึงชั่วโมงเรียน 34. นักเรียนมีความยินดีที่จะร่วมทำกิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้ 35. นักเรียนไม่เบื่อหน่ายในการเรียน
4.2 เจตคติต่อตนเอง	การเห็นคุณค่า ความสำคัญ ของตนเอง	36. นักเรียนรู้สึกภูมิใจ เมื่อเพื่อนมีข้อสงสัยแล้วนักเรียนสามารถให้คำตอบได้ 37. นักเรียนคิดว่าการเรียนจะช่วยเสริมสร้างและพัฒนาความคิดของนักเรียนให้เป็นระบบ
5. รูปแบบการเรียนรู้	ลักษณะเฉพาะของคนแต่ละคนที่แสดงออกทางกายภาพ อารมณ์และความรู้สึกนึกคิด	
5.1 แบบแข่งขัน	มีลักษณะเป็นคนที่เรียนเพื่อให้ดีกว่าเพื่อนร่วมชั้น รู้สึกว่าตัวเองต้องแข่งขันกับเพื่อนร่วมชั้นเพื่อให้ได้รางวัล เช่น คะแนน คำชมจากผู้สอน มีความคิดว่าการเรียนในห้องต้องมีการแพ้หรือชนะและตนจะต้องเป็นผู้ชนะ	38. นักเรียนพอใจเมื่อสามารถตอบคำถามได้ก่อนเพื่อนในชั้นเรียน 39. นักเรียนเชื่อว่าต้องเรียนแข่งกับเพื่อน เพื่อให้ได้คะแนนดี 40. นักเรียนต้องการรู้ว่าเพื่อนคนอื่นได้คะแนนอยู่ในระดับใด เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับคะแนนของตน
5.2 แบบอิสระ	มีลักษณะเป็นคนชอบคิด และทำงานด้วยความคิดเห็นของตนเอง แต่ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมชั้น เรียนในเนื้อหาวิชาที่คิดว่าสำคัญ และมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองเป็นอย่างมาก	41. ส่วนใหญ่ นักเรียนศึกษาค้นคว้าเนื้อหาวิชาที่เรียน ด้วยตนเอง 42. นักเรียนสามารถตัดสินใจเองได้ว่าเนื้อหาวิชาตอนใดสำคัญ 43. ถ้ามีประเด็นในบทเรียนที่น่าสนใจ นักเรียนจะไปค้นเพิ่มเติม

ตาราง 3.4 รายการข้อคำถามที่ใช้วัดตัวแปรสังเกตได้ (ต่อ)

ตัวแปรสังเกตได้	นิยาม	รายการข้อคำถาม
5.3 แบบหลีกเลี่ยง	มีลักษณะเป็นคนไม่สนใจเรียน เนื้อหาวิชาที่เรียนในชั้นเรียน ไม่ชอบ มีส่วนในกิจกรรมการเรียนการสอน ร่วมกับเพื่อนและผู้สอน และไม่สนใจ สิ่งที่เกิดขึ้นในห้องเรียน	44. นักเรียนเบื่อและไม่สนใจเนื้อหาสาระของวิชาที่เรียน 45. นักเรียนไม่สนใจที่จะเรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ จาก ชั้นเรียน 46. เมื่อมีแบบฝึกหัดมากหรือยากกว่าปกติ นักเรียนมักจะไม่ทำ หรือทำเฉพาะส่วนที่ง่ายเท่านั้น
5.4 แบบพึ่งพา	มีลักษณะเป็นคนที่มีความอยากรู้ อยากรเรียนน้อยมาก เรียนรู้เฉพาะสิ่งที่กำหนดให้เรียนเท่านั้น มองผู้สอน และเพื่อนๆ เป็นแหล่งความรู้ และแหล่งสนับสนุนช่วยเหลือ แสวงหาคนที่สามารถแนะนำได้ และต้องการทำงานตามคำสั่ง	47. นักเรียนจะเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้นถ้าได้ปรึกษากับเพื่อน ๆ 48. นักเรียนเตรียมตัวดูหนังสือสอบร่วมกับเพื่อน ๆ 49. นักเรียนคิดว่าจับคู่เรียนกับเพื่อนที่เก่งกว่าได้ผลคุ้มค่า
5.5 แบบร่วมมือ	มีลักษณะเป็นคนที่รู้สึกว่าจะตัวเองจะสามารถเรียนรู้ได้มากที่สุดด้วยการร่วมแสดงความคิดเห็น และใช้ความสามารถที่ทุกคนมีอยู่ ให้ความร่วมมือกับผู้สอนและเพื่อน ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยมีความเห็นว่าห้องเรียนเป็นสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และเรียนรู้เนื้อหาวิชา	50. นักเรียนเรียนได้ดีเมื่อได้เรียนร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่ม 51. นักเรียนสนุกกับการทำงานที่ได้รับมอบหมายเมื่อทำร่วมกับเพื่อน ๆ 52. นักเรียนชอบทำงานกลุ่มมากกว่างานเดี่ยว
5.6 แบบมีส่วนร่วม	มีลักษณะเป็นคนที่ต้องการเรียนรู้เนื้อหาวิชา และชอบเข้าเรียนในชั้นเรียน ต้องการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ถ้าเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตร หรือกิจกรรมที่	53. นักเรียนพยายามเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนให้มากที่สุด 54. นักเรียนสนใจกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน 55. นักเรียนชอบพูดคุยกับเพื่อน ๆ นอก

ตาราง 3.4 รายการข้อคำถามที่ใช้วัดตัวแปรสังเกตได้ (ต่อ)

ตัวแปรสังเกตได้	นิยาม	รายการข้อคำถาม
	ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนในชั้นเรียน จะมีส่วนร่วมน้อยมาก	ชั้นเรียนเกี่ยวกับความคิดและประเด็น ปัญหาที่ได้อภิปรายแล้วในชั้นเรียน
6. แรงจูงใจใฝ่ สัมฤทธิ์	แรงขับที่ส่งผลให้นักเรียนพยายามที่จะประกอบพฤติกรรมที่จะประสบ สัมฤทธิ์ผลตามที่ตนตั้งไว้	56. นักเรียนมีความเชื่อว่า “ความ พยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น” 57. เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานใดๆ นักเรียนมีความพยายามอย่างเต็มที่ เพื่อให้งานนั้นสำเร็จ 58. นักเรียนตั้งใจเรียน เพื่อให้เป็นคน เก่งและมีอาชีพที่ดีในอนาคต
7. พื้นฐานครอบครัว	สภาพทางครอบครัวของนักเรียน	
7.1 ความอบอุ่นใน ครอบครัว	การให้คำปรึกษา ความรักความ เข้าใจภายในครอบครัว	59. เมื่อนักเรียนไม่สบายใจ ผู้ปกครอง จะมีวิธีการ/กิจกรรมช่วยให้นักเรียนรู้สึก ผ่อนคลายหรือสบายใจขึ้นได้ 60. ถ้านักเรียนมีปัญหา ผู้ปกครองจะ ช่วยหาวิธีแก้ไขปัญหา โดยให้โอกาส นักเรียนร่วมตัดสินใจด้วย 61. ผู้ปกครองจะคอยรับฟัง หรือให้ ความสนใจเมื่อนักเรียนนำปัญหาไป ปรึกษา
7.2 การอบรมเลี้ยง ดู	การให้คำแนะนำ การตักเตือน การ ชี้แนะ การแนะนำสั่งสอน	62. เมื่อนักเรียนกระทำความผิด ผู้ปกครองจะบอกให้รู้ถึงผลเสียที่จะ เกิดขึ้น ก่อนลงโทษนักเรียน 63. ผู้ปกครองสอนให้นักเรียนลองนำ วิธีการแก้ไขปัญหาของคนอื่น มาปรับใช้ เพื่อแก้ปัญหานักเรียน 64. ผู้ปกครองสอนให้นักเรียนเชื่อมั่นใน

ตาราง 3.4 รายการข้อคำถามที่ใช้วัดตัวแปรสังเกตได้ (ต่อ)

ตัวแปรสังเกตได้	นิยาม	รายการข้อคำถาม
		การตัดสินใจของตนเอง แต่ต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วย
7.3 แรงสนับสนุนในครอบครัว	การให้กำลังใจ การเสริมแรง การส่งเสริมการทำกิจกรรมที่สนใจ	65. เมื่อนักเรียนแก้ไขปัญหาได้ ผู้ปกครองจะให้คำชมเชยหรือมีรางวัลให้นักเรียน 66. เมื่อนักเรียนสนใจกิจกรรมอื่นนอกเหนือจากการเรียน ผู้ปกครองจะคอยสนับสนุน
8. สัมพันธภาพทางสังคม	พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องต่อเนื่องของนักเรียนที่มีต่อกลุ่มคนในสังคม	
8.1 ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน	การมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน การสื่อสารพูดคุยที่ดี สุภาพ สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเหมาะสม	67. เมื่อเพื่อนขัดใจกัน นักเรียนจะพยายามให้เขาทำความเข้าใจกัน 68. นักเรียนสามารถโน้มน้าวเพื่อน ให้ทำตามความคิดของนักเรียนได้ 69. เมื่อนักเรียนเกิดปัญหา เพื่อนจะคอยให้กำลังใจ
8.2 ระหว่างนักเรียนกับครู	การมีสัมพันธภาพที่ดีกับครู การแสดงออกถึงความเคารพ การให้คำปรึกษาที่ดี รับฟังความคิดเห็น มีแนวทางในการช่วยเหลือที่ถูกต้องเหมาะสม	70. เมื่อนักเรียนเกิดปัญหาครูจะคอยให้คำปรึกษาทั้งในและนอกห้องเรียน 71. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง 72. ครูคือผู้หล่อหลอมให้นักเรียนเป็นคนดี และมีความรู้
8.3 ระหว่างนักเรียนกับรุ่นพี่	การมีสัมพันธภาพที่ดีกับรุ่นพี่ การสื่อสารพูดคุยที่ดี การแนะนำสิ่งที่ถูกต้อง การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างอย่างมีเหตุผล	73. รุ่นพี่ไม่เคยแนะนำให้นักเรียนทดลองใช้สิ่งเสพติด เช่น บุหรี่ สุรา 74. นักเรียนไม่เคยมีเรื่องทะเลาะกับรุ่นพี่ 75. นักเรียนสามารถคุยและทำกิจกรรมกับรุ่นพี่ได้อย่างสนิทสนม

ตาราง 3.4 รายการข้อคำถามที่ใช้วัดตัวแปรสังเกตได้ (ต่อ)

ตัวแปรสังเกตได้	นิยาม	รายการข้อคำถาม
8.4 ระหว่าง นักเรียนกับสถาบัน	การมีสัมพันธภาพที่ดีกับสถาบัน คือ ความรู้สึกภาคภูมิใจ รัก ห่วงแหน และต้องการพัฒนาสถาบัน	76. นักเรียนมีความภาคภูมิใจใน สถาบัน 77. สถาบันเป็นศูนย์รวมใจของนักเรียน 78. เมื่อมีโอกาส นักเรียนจะกลับมา พัฒนาสถาบัน
9. ดี	ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม	รู้จักเห็นใจผู้อื่น
9.1 ควบคุมตนเอง	รู้จักอารมณ์และความต้องการของ ตนเอง รู้จักควบคุมอารมณ์และความ ต้องการได้	1. เวลาโกรธหรือไม่สบาย นักเรียนรับรู้ ได้ว่าเกิดอะไรขึ้น 2. นักเรียนสามารถคอยเพื่อให้บรรลุ เป้าหมายที่พอใจ
9.2 เห็นใจผู้อื่น	ใส่ใจผู้อื่น เข้าใจยอมรับผู้อื่น และเห็น แก่ประโยชน์ส่วนรวม	3. นักเรียนสังเกตได้ เมื่อคนใกล้ชิดมี อารมณ์เปลี่ยนแปลง 4. นักเรียนยินดีรับฟังความทุกข์ของ ผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือ 5. เมื่อทำผิด นักเรียนสามารถกล่าวคำ "ขอโทษ" ผู้อื่นได้ 6. แม้จะต้องเสียประโยชน์ส่วนตัวไป บ้าง นักเรียนก็ยินดีทำเพื่อส่วนรวม
10. เก่ง	ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและ แสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ดีกับผู้อื่น	
10.1 มีแรงจูงใจ	รู้จักและมีแรงจูงใจในตนเอง คือ รู้ ศักยภาพตนเอง สร้างขวัญและ กำลังใจให้ตนเองได้ และมีความมุ มานะไปสู่เป้าหมาย	7. นักเรียนรู้สึกมีคุณค่าเมื่อได้ทำสิ่ง ต่างๆ อย่างเต็มความสามารถ 8. เมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคและความ ผิดหวัง นักเรียนก็จะไม่ยอมแพ้
10.2 ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหา	ตัดสินใจและแก้ปัญหา คือ รับรู้และ เข้าใจปัญหา มีขั้นตอนในการ แก้ปัญหา และมีความยืดหยุ่น	9. นักเรียนพยายามหาสาเหตุที่แท้จริง ของปัญหาโดยไม่คิดเอาเองตามใจชอบ 10. เมื่อต้องทำอะไรหลายอย่างใน

ตาราง 3.4 รายการข้อคำถามที่ใช้วัดตัวแปรสังเกตได้ (ต่อ)

ตัวแปรสังเกตได้	นิยาม	รายการข้อคำถาม
		เวลาเดียวกัน นักเรียนตัดสินใจได้ว่าจะทำอะไรก่อนหลัง
10.3 การมีสัมพันธภาพ	มีสัมพันธภาพกับผู้อื่น คือ สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม	11. นักเรียนทำความรู้จักกับผู้อื่นได้ง่าย 12. นักเรียนมีเพื่อสนิทหลายคนที่ยกกันมานาน
11. มีสุข	ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข	
11.1 ภูมิใจ	เห็นคุณค่าในตนเอง และเชื่อมั่นในตนเอง	13. นักเรียนทำหน้าที่ได้ดี ไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทใด 14. นักเรียนสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีที่สุด
11.2 พอใจ	มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน และพอใจในสิ่งที่ตนมี	15. แม้สถานการณ์จะเลวร้าย นักเรียนก็มี ความหวังว่าจะดีขึ้น 16. นักเรียนมีความเชื่อว่าทุกปัญหา มักมีทางออกเสมอ
11.3 สุขสงบ	มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุขและรู้จักผ่อนคลาย	17. เมื่อว่างเว้นจากภาระหน้าที่ นักเรียนจะทำในสิ่งที่นักเรียนชอบ 18. นักเรียนสามารถผ่อนคลายตนเอง ได้ แม้จะเหน็ดเหนื่อยจากภาระหน้าที่

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามที่จัดทำไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิจัยการศึกษาจำนวน 1 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการสอนอาชีวศึกษา จำนวน 1 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยา จำนวน 1 ท่าน (รายชื่อในภาคผนวก ก) ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามเชิงปฏิบัติการที่ต้องการวัด (item objective congruence: IOC) ความครอบคลุมของข้อคำถาม และความชัดเจนของภาษา

ขั้นตอนที่ 5 ดำเนินการปรับปรุงเครื่องมือวิจัย ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยาม ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ IOC มากกว่า 0.5 ($IOC > 0.50$) จึงจะถือว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับจุดนิยาม (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2548) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนี IOC น้อยกว่า 0.50 ออกหรือปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผลการตรวจสอบ พบว่าค่าดัชนี IOC มีค่าอยู่ระหว่าง 0.33 – 1.0 โดยข้อคำถามที่มีค่าดัชนี IOC ต่ำกว่า 0.50 ผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อเสนอแนะให้นำข้อคำถามออก เนื่องจากข้อคำถามไม่สอดคล้องกับนิยาม นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าข้อคำถามหลายข้อมีความคล้ายคลึงกันจึงควรตัดข้อคำถามที่คล้ายคลึงกันออก และในการตรวจสอบความชัดเจนของภาษาที่ใช้พบว่าในบางข้อ ข้อคำถามยังกำกวมขาดความชัดเจน ผู้วิจัยจึงปรับข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตาราง 3.5 แสดงรายละเอียดการปรับแก้เครื่องมือวิจัย ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

รายการข้อคำถาม	IOC	ข้อเสนอแนะ
แนวคิดทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา		
ทักษะด้านสังคม : การติดต่อสื่อสาร		
1. เวลาเพื่อนพูดคุยกับนักเรียน นักเรียนสามารถรับฟังด้วยความตั้งใจ	1	
2. เวลานักเรียนตักเตือนเพื่อนนักเรียนจะใช้คำพูดที่ไม่ทำร้ายความรู้สึกของเพื่อน	0.66	
3. เมื่อเพื่อนๆ แนะนำนักเรียน นักเรียนจะตั้งใจฟัง	1	
4. นักเรียนนำสิ่งที่เพื่อนแนะนำมาเป็นแนวทาง ในการปรับปรุงตนเอง	0.66	ประเด็นคำถามเป็นคำถามเกี่ยวข้องกับ การประยุกต์ใช้
ทักษะด้านสังคม : การปฏิเสธ เจรจาและต่อรอง		
5. นักเรียนกล้าปฏิเสธถ้าเพื่อนๆ ให้ทำสิ่งที่จะทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน	1	
6. เมื่อเพื่อนในกลุ่มขัดแย้งกัน นักเรียนจะเป็นคนที่คอยไกล่เกลี่ย	1	
7. เวลาเกิดความขัดแย้งในห้องเรียนนักเรียนสามารถเสนอทางเลือกที่จะทำให้ทุกฝ่ายพอใจได้	1	
ทักษะด้านสังคม : กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม		
8. นักเรียนไม่ชอบเอาเปรียบหรือล้วงล้ำในสิทธิของเพื่อน	0.66	ข้อคำถามควรบอกถึงการ

ตาราง 3.5 แสดงรายละเอียดการปรับแก้เครื่องมือวิจัย ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ (ต่อ)

รายการข้อคำถาม	IOC	ข้อเสนอแนะ
		แสดงออกต่อผู้อื่นด้วย
9. นักเรียนสามารถบอกความรู้สึกและความ คิดที่แท้จริง ของตนเองกับเพื่อนๆ ได้	1	
10. เมื่อนักเรียนมีความคิดเห็นไม่ตรงกับเพื่อน นักเรียน สามารถแสดงความคิดเห็นโดยไม่ทำให้เพื่อน ๆ รู้สึก ไม่พอใจ	1	แก้ไขเป็น นักเรียนสามารถ แสดงความคิดเห็นด้วยความ สุภาพ
ทักษะด้านสังคม : การให้ความร่วมมือ		
11. นักเรียนรู้ว่ามีความสามารถอะไรที่จะนำมาใช้เป็น ประโยชน์กับกลุ่มเพื่อนเมื่อต้องทำงานร่วมกันได้	1	
12. นักเรียนเชื่อว่าเพื่อน ๆ ในกลุ่มที่ได้รับมอบ หมายให้ รับผิดชอบงานอะไร เขาสามารถทำงานนั้นได้สำเร็จ	1	
13. นักเรียนสนับสนุนความคิดของเพื่อนและให้ความ ร่วมมือกับสมาชิกในการทำงานกลุ่ม.	1	
ทักษะด้านสังคม : การเห็นอกเห็นใจ		
14. เมื่อเพื่อนรู้สึกผิดหวัง นักเรียนสามารถรับรู้ และเข้าใจ ความรู้สึกของเพื่อนว่าเขารู้สึกอย่างไร	1	
15. นักเรียนรู้สึกถึงอาการประหม่าของเพื่อนได้เมื่อเขา ต้องออกไปพูดหน้าชั้นเรียน	1	
16. นักเรียนสามารถเข้าใจว่าเพื่อนของนักเรียนต้องการ อะไร เวลาเพื่อนนักเรียนเจอปัญหา	1	
ทักษะการคิด : การตัดสินใจ		
17. นักเรียนมักจะวิเคราะห์สถานการณ์และข้อมูลต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยงต่อการตัดสินใจ	1	
18. ก่อนจะตัดสินใจเลือกทางเลือกใดนักเรียนจะ วิเคราะห์ข้อดี / ข้อเสียของทางเลือกนั้น	1	
19. นักเรียนสามารถประเมินผลของการตัดสินใจของ นักเรียนได้ว่าเป็นอย่างไร	1	
ทักษะการคิด : คิดแก้ปัญหา		

ตาราง 3.5 แสดงรายละเอียดการปรับแก้เครื่องมือวิจัย ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ (ต่อ)

รายการข้อคำถาม	IOC	ข้อเสนอแนะ
20. นักเรียนสามารถบอกได้ว่าปัญหาคืออะไรและเกิดจากสาเหตุใด เมื่อประสบปัญหา	1	
21. นักเรียนจะวิเคราะห์แนวทางต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา ด้วยเหตุและผล	1	
22. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น นักเรียนสามารถกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดี	1	
23. นักเรียนจะมองปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น กับตัวเองว่าเป็นบทเรียนที่สำคัญของชีวิต มากกว่าจะมองว่าเป็นความโชคร้าย	0.66	
ทักษะด้านการเผชิญอารมณ์ : การจัดการด้านความเครียด		
24. เมื่อรู้สึกเครียดจากการเรียน นักเรียนสามารถหากิจกรรมทำเพื่อให้ตัวเองรู้สึกผ่อนคลาย	1	
25. เมื่อเกิดความเครียดนักเรียนสามารถหาวิธีลดความเครียดได้	1	เปลี่ยนเป็นข้อ 26
26. เวลาที่รู้สึกกังวล นักเรียนสามารถขจัดความกังวลที่เกิดขึ้นได้	1	เปลี่ยนเป็นข้อ 25
ทักษะด้านการเผชิญอารมณ์ : การเผชิญความโกรธ		
27. เมื่ออยู่ในเหตุการณ์ที่ทำให้นักเรียนไม่พอใจ นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดี	1	
28. เมื่อนักเรียนรู้สึกว่าตนเองกำลังโกรธนักเรียนจะหาวิธีควบคุมอารมณ์เพื่อไม่ให้ตัวเองโกรธ	1	
29. การอ่านหนังสือ หรือหาเพื่อนคุยเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้เราสามารถผ่อนคลายความโกรธได้	1	เปลี่ยนเรา เป็นนักเรียน
ทักษะด้านการเผชิญอารมณ์ : ทักษะการควบคุมตนเอง		
30. นักเรียนเชื่อว่านักเรียนสามารถทำรายงานที่ครูสั่งได้เป็นอย่างดี ถ้านักเรียนตั้งใจ	0.66	
31. เวลานั้นนักเรียนลงมือทำอะไร นักเรียนรู้สึกมั่นใจว่านักเรียนจะต้องทำได้	1	จัดความสำคัญของข้อก่อนหลัง

ตาราง 3.5 แสดงรายละเอียดการปรับแก้เครื่องมือวิจัย ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ (ต่อ)

รายการข้อคำถาม	IOC	ข้อเสนอแนะ
32. นักเรียนมีเป้าหมายในชีวิตหลายอย่างที่ต้องการจะทำ	1	เปลี่ยนเป็นข้อ 31
เจตคติ : ต่อการเรียน		
33. นักเรียนมีความกระตือรือร้น เมื่อถึงชั่วโมงเรียน	1	
34. นักเรียนมีความยินดีที่จะร่วมทำกิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้	1	
35. นักเรียนไม่เบื่อหน่ายในการเรียน	1	
เจตคติต่อตนเองและการเรียน : ต่อตนเอง		
36. นักเรียนรู้สึกภูมิใจ เมื่อเพื่อนมีข้อสงสัยแล้วนักเรียนสามารถให้คำตอบได้	1	
37. นักเรียนคิดว่าการเรียนจะช่วยเสริมสร้างและพัฒนาความคิดของนักเรียนให้เป็นระบบ	0.66	
รูปแบบการเรียน : แบบแข่งขัน		
38. นักเรียนพอใจเมื่อสามารถตอบคำถามได้ก่อนเพื่อนในชั้นเรียน	0.66	
39. นักเรียนเชื่อต้องเรียนแข่งกับเพื่อน เพื่อให้ได้คะแนนดี	0.66	เพิ่มข้อความ เป็น นักเรียนเชื่อว่า...
40. นักเรียนต้องการรู้ว่าเพื่อนคนอื่นได้คะแนนอยู่ระดับใด	0.66	เพิ่มเติม “เพื่อนนำมาเปรียบเทียบกับคะแนนของตน” ต่อท้ายข้อคำถามเดิม
รูปแบบการเรียน : แบบอิสระ		
41. ส่วนใหญ่ นักเรียนศึกษาค้นคว้าเนื้อหาวิชาที่เรียนด้วยตนเอง	0.66	
42. นักเรียนสามารถตัดสินใจเองได้ว่าเนื้อหาวิชาตอนใดสำคัญ	0.66	
43. ถ้ามีประเด็นในบทเรียนที่น่าสนใจนักเรียนจะไปค้นเพิ่มเติม	1	
รูปแบบการเรียน : แบบหลีกเลี่ยง		

ตาราง 3.5 แสดงรายละเอียดการปรับแก้เครื่องมือวิจัย ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ (ต่อ)

รายการข้อคำถาม	IOC	ข้อเสนอแนะ
44. นักเรียนเบื่อและไม่สนใจเนื้อหาสาระของวิชาที่เรียน	0.66	
45. นักเรียนไม่สนใจที่จะเรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ จากชั้นเรียน	0.66	
46. เมื่อมีแบบฝึกหัดมากหรือยากกว่าปกติ นักเรียนมักจะไม่ทำ หรือทำเฉพาะส่วนที่ง่ายเท่านั้น	1	
รูปแบบการเรียน : แบบฟังพา		
47. นักเรียนจะเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้นถ้าได้ปรึกษากับเพื่อน	1	
48. นักเรียนเตรียมตัวดูหนังสือสอบร่วมกับเพื่อน ๆ	1	
49. นักเรียนคิดว่าการเรียนในชั้นเรียนร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ผลคุ้มค่า	0.66	ข้อคำถามมีความใกล้เคียงกันกับข้อ 50
รูปแบบการเรียน : แบบร่วมมือ		
50. นักเรียนเรียนได้ดีเมื่อได้เรียนร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่ม	1	
51. นักเรียนสนุกกับการทำงานที่ได้รับมอบหมายเมื่อทำร่วมกับเพื่อน ๆ	1	
52. นักเรียนไม่ชอบทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำเพียงคนเดียว	1	นักเรียนชอบงานกลุ่มมากกว่างานเดี่ยว
รูปแบบการเรียน : แบบมีส่วนร่วม		
53. นักเรียนพยายามเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนให้มากที่สุด	0.66	
54. นักเรียนสนใจกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน	0.66	
55. นักเรียนชอบพูดคุยกับเพื่อน ๆ นอกชั้นเรียนเกี่ยวกับความคิดและประเด็นปัญหาที่ได้อภิปรายในชั้นเรียน	0.66	
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ :		
56. นักเรียนมีความเชื่อว่า “ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น”	0.66	
57. เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานใดๆ นักเรียนมีความพยายามอย่างเต็มที่ เพื่อให้งานนั้นสำเร็จ	0.66	ปรับแก้ข้อคำถามเป็น เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายประสบ

ตาราง 3.5 แสดงรายละเอียดการปรับแก้เครื่องมือวิจัย ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ (ต่อ)

รายการข้อคำถาม	IOC	ข้อเสนอแนะ
		ความสำเร็จนักเรียนจะพยายามอย่างเต็มที่
58. นักเรียนตั้งใจเรียน เพื่อให้เป็นคนเก่งและมีอาชีพที่ดีในอนาคต	0.66	
พื้นฐานครอบครัว : ความอบอุ่นในครอบครัว		
59. เมื่อครอบครัวเกิดปัญหา ผู้ปกครองจะให้นักเรียนมีส่วนรับรู้และร่วมแก้ไขปัญหาด้วย	1	
60. ถ้านักเรียนมีปัญหา ผู้ปกครองจะช่วยหาวิธีแก้ไขปัญห โดยให้โอกาสนักเรียนร่วมตัดสินใจด้วย	1	
61. ผู้ปกครองจะคอยรับฟัง หรือให้ความสนใจเมื่อนักเรียนนำปัญหาไปปรึกษา	1	
พื้นฐานครอบครัว : รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู		
62. เมื่อนักเรียนกระทำความผิดผู้ปกครองจะบอกให้รู้ถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้น ก่อนลงโทษนักเรียน	1	
63. ผู้ปกครองสอนให้นักเรียนลองนำวิธีการแก้ไขปัญห ของคนอื่น มาปรับใช้เพื่อแก้ปัญห ของนักเรียน	1	
64. ผู้ปกครองสอนให้นักเรียนเชื่อมั่นในการตัดสินใจของตนเอง แต่ต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วย	1	
พื้นฐานครอบครัว : แรงสนับสนุนในครอบครัว		
65. เมื่อนักเรียนแก้ไขปัญห ได้ ผู้ปกครองจะให้คำชมเชย หรือมีรางวัลให้นักเรียน	1	
66. เมื่อนักเรียนสนใจกิจกรรมอื่นนอกเหนือจากการเรียน ผู้ปกครองจะคอยสนับสนุน	1	
สัมพันธภาพทางสังคม : ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน		
67. เมื่อเพื่อนขัดใจกัน นักเรียนจะพยายามให้เขาทำความเข้าใจกัน	1	นักเรียนสามารถทำให้เพื่อนเข้าใจกันได้ เมื่อเพื่อนๆขัดใจกัน
68. นักเรียนสามารถโน้มน้าวเพื่อน ๆ ให้ทำตามความคิด	1	ข้อ68 และข้อ69 ควรรวมเป็น

ตาราง 3.5 แสดงรายละเอียดการปรับแก้เครื่องมือวิจัย ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ (ต่อ)

รายการข้อคำถาม	IOC	ข้อเสนอแนะ
ของนักเรียนได้		ข้อเดียวกัน
69. เวลาเกิดความขัดแย้งในห้องเรียนนักเรียนสามารถเสนอทางเลือกที่จะช่วยทำให้ทุกฝ่ายพอใจได้	0.33	ข้อคำถามควรแสดงให้เห็นถึงระดับความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อนด้วย
70. นักเรียนสามารถบอกความต้องการของนักเรียนกับ	0.66	
71. เพื่อนได้		
สัมพันธภาพทางสังคม : ระหว่างนักเรียนกับครู		
72. เมื่อนักเรียนเกิดปัญหาครูจะคอยให้คำปรึกษาทั้งในและนอกห้องเรียน	1	
73. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง	1	
74. ครูคือผู้หล่อหลอมให้นักเรียนเป็นคนดี และมีความรู้	1	
สัมพันธภาพทางสังคม : ระหว่างนักเรียนกับรุ่นพี่		
75. รุ่นพี่ไม่เคยแนะนำให้นักเรียนทดลองใช้สิ่งเสพติด เช่น บุหรี่ สุรา	1	
76. นักเรียนไม่เคยมีเรื่องทะเลาะกับรุ่นพี่	1	
77. นักเรียนสามารถคุยและทำกิจกรรมกับรุ่นพี่ได้อย่างสนิทสนม	1	
สัมพันธภาพทางสังคม : ระหว่างนักเรียนกับสถาบัน		
78. นักเรียนมีความภาคภูมิใจในสถาบัน	1	
79. สถาบันเป็นศูนย์รวมใจของนักเรียน	1	
80. เมื่อมีโอกาส นักเรียนจะกลับมาพัฒนาสถาบัน	1	
ตอนที่ 3 คุณภาพผู้เรียนของนักเรียนอาชีวศึกษา		
คุณภาพของผู้เรียน : ดี : ควบคุมตนเอง		
1. เวลาโกรธหรือไม่สบาย นักเรียนรับรู้ได้ว่าเกิดอะไรขึ้น	0.66	โกรธ กับ ไม่สบาย ความหมายไม่ไปในทิศทางเดียวกัน
2. นักเรียนสามารถคอยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พอใจ	1	

ตาราง 3.5 แสดงรายละเอียดการปรับแก้เครื่องมือวิจัย ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ (ต่อ)

รายการข้อคำถาม	IOC	ข้อเสนอแนะ
คุณภาพของผู้เรียน : ดี : เห็นใจผู้อื่น		
3. นักเรียนสังเกตได้ เมื่อคนใกล้ชืดมีอาการเปลี่ยนแปลง	1	
4. แม้มีภาระที่ต้องทำ นักเรียนก็ยินดีรับฟังความทุกข์ของผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือ	1	
5. เมื่อทำผิด นักเรียนสามารถกล่าวคำ "ขอโทษ" ผู้อื่นได้	1	
6. ถึงแม้จะต้องเสียประโยชน์ส่วนตัวไปบ้าง นักเรียนก็ยินดีทำเพื่อส่วนรวม	1	
คุณภาพของผู้เรียน : เก่ง : มีแรงจูงใจ		
7. นักเรียนรู้สึกมีคุณค่าเมื่อได้ทำสิ่งต่างๆ อย่างเต็มความสามารถ	1	
8. เมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคและความผิดหวัง นักเรียนก็จะไม่ยอมแพ้	1	
คุณภาพของผู้เรียน : เก่ง : ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหา		
9. นักเรียนพยายามหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาโดยไม่คิดเอาเองตามใจชอบ	1	
10. เมื่อต้องทำอะไรหลายอย่างในเวลาเดียวกัน นักเรียนตัดสินใจได้ว่าทำอะไรก่อนหลัง	1	
คุณภาพของผู้เรียน : เก่ง : การมีสัมพันธภาพ		
11. นักเรียนทำความรู้จักกับผู้อื่นได้ง่าย	1	
12. นักเรียนมีเพื่อนสนิทหลายคนที่คบกันมานาน	1	
คุณภาพของผู้เรียน : มีสุข : ภูมิใจ		
13. นักเรียนทำหน้าที่ได้ดี ไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทใด	1	
14. นักเรียนสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีที่สุด	1	นักเรียนเชื่อมั่นว่านักเรียนสามารถ
คุณภาพของผู้เรียน : มีสุข : พอใจ		
15. แม้สถานการณ์จะเลวร้าย นักเรียนก็มีความหวังว่าจะดีขึ้น	1	
16. นักเรียนมีความเชื่อว่าทุกปัญหามักมีทางออกเสมอ	1	

ตาราง 3.5 แสดงรายละเอียดการปรับแก้เครื่องมือวิจัย ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ (ต่อ)

รายการข้อคำถาม	IOC	ข้อเสนอแนะ
คุณภาพของผู้เรียน : มีสุข : สุขสงบ		
17. เมื่อว่างเว้นจากภาระหน้าที่ นักเรียนจะทำในสิ่งที่นักเรียนชอบ	1	
18. นักเรียนสามารถผ่อนคลายตนเองได้ แม้จะเหน็ดเหนื่อยจากภาระหน้าที่	1	

ขั้นตอนที่ 6 นำไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนอาชีวศึกษา ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน จากนั้นหาคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยง (reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) พบว่าค่าความเที่ยงของแบบสอบถามในแต่ละด้าน มีค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง .810 ถึง .952 ซึ่งแสดงว่าแบบวัดมีความเที่ยงอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าความเที่ยงด้านทักษะชีวิต เท่ากับ .939 เจตคติต่อตนเองและการเรียน เท่ากับ .810 รูปแบบการเรียน เท่ากับ .933 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เท่ากับ .862 พื้นฐานครอบครัว เท่ากับ .883 สัมพันธภาพทางสังคม เท่ากับ .929 และคุณภาพของผู้เรียน เท่ากับ .952 ดังแสดงในตาราง

ตาราง 3.6 ค่าความเที่ยงของแบบวัดตัวแปรในการวิจัย

แบบวัด	ค่าความเที่ยง (n=30)
ทักษะชีวิต	.939
เจตคติต่อตนเองและการเรียน	.810
รูปแบบการเรียน	.933
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	.862
พื้นฐานครอบครัว	.883
สัมพันธภาพทางสังคม	.929
คุณภาพของผู้เรียน	.952

ขั้นตอนที่ 7 ปรับปรุงเครื่องมือวิจัยให้มีคุณภาพ โดยการปรับขนาดตัวอักษรให้พอเหมาะ ปรับจำนวนหน้าของเครื่องมือ เพื่อความเหมาะสมต่อการเก็บรวบรวมข้อมูล จึงนำเครื่องมือวิจัยไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง ดำเนินการติดตามแบบสอบถามด้วยตนเองและใช้โทรศัพท์ติดตาม โดยดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือส่งไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารโรงเรียนในการดำเนินการวิจัย โดยขอความร่วมมือจากนักเรียน ในการดำเนินการเก็บข้อมูล

2. เตรียมแบบสอบถามที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้เพียงพอกับกลุ่มตัวอย่าง

3. ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากทางโรงเรียน เมื่อตอบแบบสอบถามครบขอความอนุเคราะห์ให้ส่งแบบสอบถามกลับคืนทางไปรษณีย์

4. การติดตามแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้วิธีการติดตามด้วยตนเองและการติดตามทางโทรศัพท์ โดยโทรศัพท์ถามว่าแบบสอบถามไปถึงที่โรงเรียนหรือยัง จากนั้น 2 สัปดาห์ผู้วิจัยโทรศัพท์ติดตามแบบสอบถามตามโรงเรียนที่ยังไม่ส่งแบบสอบถามกลับคืน โดยเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2556 ถึงวันที่ 8 มีนาคม 2556 รวมระยะเวลาที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 48 วัน ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนทั้งสิ้น จำนวน 700 ฉบับ จากแบบสอบถามที่แจกทั้งหมด 840 ฉบับ คิดเป็น 83.33 % ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด (แบ่งเป็นกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 82 ฉบับ ภาคกลาง 120 ฉบับ ภาคเหนือ 60 ฉบับ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 120 ฉบับ ภาคตะวันออก 118 ฉบับ ภาคตะวันตก 100 ฉบับ และภาคใต้ 100 ฉบับ)

ตาราง 3.7 สรุปอัตราการตอบกลับแบบสอบถามจำแนกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	จำนวนแบบสอบถามที่ส่ง	จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืน	ร้อยละ
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	120	82	68.33
ภาคเหนือ	120	60	50
ภาคกลาง	120	120	100
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	120	120	100
ภาคใต้	120	100	83.33
ภาคตะวันออก	120	118	98.33
ภาคตะวันตก	120	100	83.33
รวม	840	700	83.33

5. หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการตรวจสอบความครบถ้วนของแบบสอบถาม พร้อมทั้งนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน ทำการลงรหัส (coding) เพื่อเตรียมสำหรับใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูล โดยตรวจสอบทุกรายการในแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาเพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูล หากพบว่ามีข้อมูลสูญหาย (missing) จะติดต่อสอบถามไปยังผู้ให้ข้อมูลนั้น

2. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยใช้สถิติบรรยาย เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และลักษณะของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ด้วยโปรแกรม SPSS ดังนี้

2.1 วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติบรรยาย ค่าความถี่ ร้อยละ เพื่อใช้อธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

2.2 วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) คะแนนสูงสุด (MAX) คะแนนต่ำสุด (MIN) ค่าความเบ้ (SK) ค่าความโด่ง (KU) ของตัวแปรสังเกตได้ เพื่อศึกษาลักษณะการกระจายและการแจกแจงของตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวแปร

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบปัญหาการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย

3.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยการวิเคราะห์ค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (pearson's product-moment correlation coefficient) เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานการวิเคราะห์โมเดล ของนักเรียนอาชีวศึกษา โดยใช้โปรแกรม SPSS

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้โปรแกรมลิสเรล

3.3 การวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลทางตรงของปัจจัยที่ส่งผลทักษะชีวิตและคุณภาพผู้เรียน ด้วยโปรแกรมลิสเรล LISREL

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา และ 2) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ผลวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อให้ทราบถึงลักษณะการกระจายและการแจกแจงของตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวแปร โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ดังนี้ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) คะแนนสูงสุด (MAX) คะแนนต่ำสุด (MIN) ค่าความเบ้ (SK) ค่าความโด่ง (KU)

1.3 ผลการวิเคราะห์ระดับทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา

ตอนที่ 2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

2.2 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์

เพื่อให้การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์และความหมายที่ใช้แทนค่าสถิติและตัวแปรต่างๆในการนำเสนอ ดังนี้

\bar{X}	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean)
S.D.	หมายถึง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)
Max	หมายถึง	คะแนนสูงสุด (Maximum)
Min	หมายถึง	คะแนนต่ำสุด (Minimum)
Sk	หมายถึง	ค่าความเบ้
Ku	หมายถึง	ค่าความโด่ง
χ^2	หมายถึง	ดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนประเภทค่าสถิติไค-สแควร์
Df	หมายถึง	องศาอิสระ

TE	หมายถึง	ขนาดอิทธิพลรวม
ID	หมายถึง	ขนาดอิทธิพลทางอ้อม
DE	หมายถึง	ขนาดอิทธิพลทางตรง
Δx	หมายถึง	เมทริกซ์พารามิเตอร์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปร สังเกตได้บนตัวแปรภายนอกแฝง
Δy	หมายถึง	เมทริกซ์พารามิเตอร์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปร สังเกตได้บนตัวแปรภายในแฝง
Γ	หมายถึง	เมทริกซ์อิทธิพลเชิงสาเหตุจากตัวแปรภายนอกแฝงไป ยังตัวแปรภายใน
β	หมายถึง	เมทริกซ์อิทธิพลเชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรแฝงภายใน
Φ	หมายถึง	เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม ระหว่าง ตัวแปรภายนอกแฝง
Ψ	หมายถึง	เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม ระหว่าง ตัวแปรภายในแฝง
Θ_{δ}	หมายถึง	เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม ระหว่าง ความคลาดเคลื่อน ในการวัดของตัวแปรภายนอก สังเกตได้
Θ_{ϵ}	หมายถึง	เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม ระหว่าง ความคลาดเคลื่อนในการวัดของตัวแปรภายในสังเกตได้
GFI	หมายถึง	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน
AGFI	หมายถึง	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว
P	หมายถึง	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรแฝง

Skill	หมายถึง	ทักษะชีวิต
Qua	หมายถึง	คุณภาพผู้เรียน
Learn	หมายถึง	รูปแบบการเรียนรู้
Fam	หมายถึง	พื้นฐานครอบครัว
Att	หมายถึง	เจตคติต่อตนเองและการเรียน
Mo	หมายถึง	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
Rerat	หมายถึง	สัมพันธภาพทางสังคม

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรสังเกตได้

SSkill	หมายถึง	ทักษะก้านสังคม
TSkill	หมายถึง	ทักษะการคิด
QSkill	หมายถึง	ทักษะการเผชิญอารมณ์
Good	หมายถึง	คุณภาพผู้เรียน ด้านดี
Gen	หมายถึง	คุณภาพผู้เรียน ด้านเก่ง
Happy	หมายถึง	คุณภาพผู้เรียน ด้าน มีสุข
Learn1	หมายถึง	รูปแบบการเรียนแบบแข่งขัน
Learn2	หมายถึง	รูปแบบการเรียนแบบอิสระ
Learn3	หมายถึง	รูปแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยง
Learn4	หมายถึง	รูปแบบการเรียนแบบพึ่งพา
Learn5	หมายถึง	รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ
Learn6	หมายถึง	รูปแบบการเรียนแบบมีส่วนร่วม
Att1	หมายถึง	เจตคติต่อตนเอง
Att2	หมายถึง	เจตคติต่อการเรียน
Mo1	หมายถึง	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
Fam1	หมายถึง	ความอบอุ่นในครอบครัว
Fam2	หมายถึง	การอบรมเลี้ยงดู
Fam3	หมายถึง	แรงสนับสนุนในครอบครัว
Rerat1	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
Rerat2	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู
Rerat3	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับรุ่นพี่
Rerat4	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับสถาบัน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

1.1 ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง โดยนำเสนอค่าร้อยละ และการแจกแจงความถี่

1.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการวิเคราะห์โมเดลเชิง

สาเหตุและผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อให้ทราบถึงลักษณะการกระจายและการแจกแจงของตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวแปร โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ดังนี้ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ค่าส่วน

เบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) คะแนนสูงสุด (MAX) คะแนนต่ำสุด (MIN) ค่าความเบ้ (SK) ค่าความโด่ง (KU)

1.3 ผลการวิเคราะห์ระดับทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อให้ทราบถึงการแจกแจงของตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวแปร โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ดังนี้ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

1.1 ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ ระดับชั้น คะแนนเฉลี่ยสะสม สถานภาพสมรสของบิดามารดา บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย รูปแบบที่พักอาศัยของนักเรียน อาชีพของผู้ปกครอง และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง รายละเอียด ดังนี้

นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามจำนวนมากที่สุดคือนักเรียนในเขตภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 17.14 รองลงมา คือ ภาคตะวันออก ร้อยละ 16.86 ภาคตะวันตกและภาคใต้ ร้อยละ 14.29 กรุงเทพฯและปริมณฑล ร้อยละ 11.43 และภาคเหนือ ร้อยละ 8.57 ตามลำดับ ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนเพศหญิง ร้อยละ 51.29 และเพศชาย ร้อยละ 48.71 โดยนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามกำลังศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 มากที่สุด ร้อยละ 38.86 รองลงมาคือ ชั้นปีที่ 2 และ ชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 36.85 และ 24.29 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีผลการเรียนอยู่ระหว่าง 2.00-2.99 ร้อยละ 55.72 รองลงมาคือ 3.00-4.00, 1.00-1.99 และ 0.00-0.99 ร้อยละ 37.43, 5.14 และ 1.71 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามตัวแปรสถานภาพสมรสของบิดามารดา พบว่า ส่วนใหญ่บิดาและมารดาอยู่ร่วมกัน ร้อยละ 68.43 รองลงมาคือ บิดาและมารดาแยกกันอยู่ บิดาและมารดาหย่าร้าง บิดาหรือมารดาเสียชีวิต และบิดาและมารดาเสียชีวิต ร้อยละ 16.00 9.29 3.71 และ 2.57 ตามลำดับ นักเรียนส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบิดาและมารดา ร้อยละ 60.71 รองลงมาคือพักอาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดา ญาติ และบุคคลอื่นๆ 19.86 13.14 และ 6.29 ตามลำดับ และส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ที่บ้าน ร้อยละ 79.29 รองลงมาคือ หอพัก อพาร์ทเมนท์ และอื่น ๆ ร้อยละ 11.29 6.86 และ 2.56 ตามลำดับ ผู้ปกครองนักเรียนประกอบอาชีพเกษตรกรรม มากที่สุดร้อยละ 22.71 รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป รับราชการ พนักงานบริษัท/องค์กรเอกชน ค้าขาย รัฐวิสาหกิจ และอื่น ๆ ร้อยละ 22.14 19.00 15.86 15.14 4.00 และ 1.15 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามตัวแปรรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง พบว่า ส่วนมากผู้ปกครองมีรายได้ 5,001 - 10,000 บาท ร้อยละ 35.86 รองลงมาคือ 10,001 - 15,000 บาท 15,001 - 20,000 บาท ต่ำกว่า 5,000 บาท 20,001 - 25,000 บาท มากกว่า 25,001 บาท และร้อยละ 28.57 14.72 8.00 6.71 และ 6.14 ตามลำดับ รายละเอียดดังแสดงในตาราง 4.1

ตาราง 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

	ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
1. ภูมิภาค	กรุงเทพฯและปริมณฑล	82	11.71
	ภาคกลาง	120	17.14
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	120	17.14
	ภาคตะวันออก	118	16.86
	ภาคตะวันตก	100	14.29
	ภาคเหนือ	60	8.57
	ภาคใต้	100	14.29
	รวม	700	100.00
2. เพศ	ชาย	341	48.71
	หญิง	359	51.29
	รวม	700	100.00
3. ระดับชั้น	ปวช1	170	24.29
	ปวช2	258	36.86
	ปวช3	272	38.85
	รวม	700	100.00
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	0.00-0.99	12	1.71
	1.00-1.99	36	5.14
	2.00-2.99	390	55.72
	3.00-4.00	262	37.43
	รวม	700	100.00
5. สถานภาพสมรสของบิดามารดา	อยู่ร่วมกัน	479	68.43
	แยกกันอยู่	112	16.00
	หย่าร้าง	65	9.29
	บิดาหรือมารดาเสียชีวิต	26	3.71
	บิดาและมารดาเสียชีวิต	18	2.57

ตาราง 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

	ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
	รวม	700	100.00
6. ผู้ปกครอง	บิดาและมารดา	425	60.71
	บิดาหรือมารดา	139	19.86
	ญาติ	92	13.14
	บุคคลอื่นๆ	44	6.29
	รวม	700	100.00
7. ที่พักอาศัย	บ้าน	555	79.29
	อพาร์ทเมนท์	48	6.86
	หอพัก	79	11.29
	อื่นๆ	18	2.56
	รวม	700	100.00
8. อาชีพของผู้ปกครอง	รับราชการ	133	19.00
	รัฐวิสาหกิจ	28	4.00
	พนักงานบริษัท/องค์กรเอกชน	111	15.86
	เกษตรกรรม	159	22.71
	ค้าขาย	106	15.14
	รับจ้างทั่วไป	155	22.14
	อื่นๆ	8	1.15
	รวม	700	100.00
9. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง	ต่ำกว่า 5,000 บาท	56	8.00
	5,001 - 10,000 บาท	251	35.86
	10,001 - 15,000 บาท	(ต่อ) 200	28.57
	15,001 - 20,000 บาท	103	14.72
	20,001 - 25,000 บาท	47	6.71
	มากกว่า 25,001 บาท	43	6.14

ตาราง 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
รวม	700	100.00

1.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุ และผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา

การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ 22 ตัวแปร โดยเป็นตัวแปรแฝง จำนวน 7 ตัวแปร คือ ทักษะชีวิต คุณภาพผู้เรียน เจตคติต่อตนเองและการเรียน พื้นฐานครอบครัว รูปแบบการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และสัมพันธภาพทางสังคม ซึ่งตัวแปรแฝงทั้ง 7 ตัวแปร สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 22 ตัวแปร ดังนี้ ทักษะด้านสังคม ทักษะด้านการคิด ทักษะด้านการเผชิญอารมณ์ เจตคติต่อการเรียน เจตคติต่อตนเอง รูปแบบการเรียนแบบแข่งขัน รูปแบบการเรียนแบบอิสระ รูปแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยง รูปแบบการเรียนแบบพึ่งพา รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ รูปแบบการเรียนแบบมีส่วนร่วม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความอบอุ่นในครอบครัว รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู แรงสนับสนุนในครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับรุ่นพี่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับสถาบัน คุณภาพผู้เรียนด้านดี คุณภาพผู้เรียนด้านเก่ง และคุณภาพผู้เรียนด้านมีสุข

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ของทักษะชีวิตนักเรียนอาชีวศึกษา เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ของตัวแปรสังเกตได้ พบว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปรสังเกตได้ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.50-4.49$) โดยตัวแปรด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (Rerat2) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 3.75 รองลงมาคือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับสถาบัน (Rerat4) มีค่าเฉลี่ย 3.72 คุณภาพผู้เรียนด้านเก่ง (Gen) และรูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ (Learn5) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับรุ่นพี่ (Rerat3) มีค่าเฉลี่ย 3.60 คุณภาพผู้เรียนด้านมีสุข (Happy) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (Rerat1) มีค่าเฉลี่ย 3.55 และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Motiv) มีค่าเฉลี่ย 3.50 โดยตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ รูปแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยง (Learn3) มีค่าเฉลี่ย 3.07 เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Sk) และค่าความโด่ง (Ku) ของตัวแปรสังเกตได้ ซึ่งบอกถึงลักษณะการกระจายของข้อมูล พบว่า ตัวแปรมีความเบ้ (Sk) ตั้งแต่ -0.47 ถึง 0.15 โดยส่วนใหญ่มีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่าข้อมูลของตัวแปรส่วนใหญ่สูงกว่าค่าเฉลี่ย และค่าความโด่ง (Ku) มีค่าตั้งแต่ -0.94 ถึง 0.41 โดยตัวแปรส่วนใหญ่มีโค้งการแจกแจงของข้อมูลลักษณะเตี้ยแบนกว่าโค้งปกติ (ค่าความโด่งน้อยกว่า 0) แสดงว่าตัวแปรเหล่านี้มีการกระจายของข้อมูลมาก ดังแสดงในตาราง 4.2

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย ของตัวแปรเจตคติต่อตนเองและการเรียน พบว่า ค่าเฉลี่ยของตัวแปรอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.59$ ถึง 3.49) โดยตัวแปรเจตคติต่อตนเอง (Att1) และเจตคติต่อการเรียน (Att2) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของตัวแปรรูปแบบการเรียน พบว่า ค่าเฉลี่ยของตัวแปรส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.59$ ถึง 3.49) โดยตัวแปรรูปแบบการเรียนแบบฟังพา (Learn4) รูปแบบการเรียนแบบแข่งขัน (Learn1) รูปแบบการเรียนแบบอิสระ (Learn2) และรูปแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยง (Learn3) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36, 3.23, 3.19 และ 3.07 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (3.50 – 4.49) คือตัวแปรรูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ (Learn5) และรูปแบบการเรียนแบบมีส่วนร่วม (Learn6) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 และ 3.50 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.50$ ถึง 4.49)

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของตัวแปรพื้นฐานครอบครัวพบว่า ค่าเฉลี่ยของตัวแปรส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.59$ ถึง 3.49) โดยตัวแปรความอบอุ่นในครอบครัว (Fam1) แรงสนับสนุนในครอบครัว (Fam3) และการอบรมเลี้ยงดู (Fam2) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47, 3.46 และ 3.29 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของตัวแปรสัมพันธภาพทางสังคม พบว่า ค่าเฉลี่ยของตัวแปรทุกตัวอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.50$ ถึง 4.49) โดยตัวแปรสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (Rerat2) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับสถาบัน (Rerat4) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับรุ่นพี่ (Rerat3) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (Rerat1) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75, 3.72, 3.60 และ 3.55 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของตัวแปรคุณภาพผู้เรียนพบว่า ค่าเฉลี่ยของตัวแปรส่วนมากอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.50$ ถึง 4.49) โดยตัวแปรคุณภาพผู้เรียนด้านเก่ง (Gen) และมีสุข (Happy) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 และ 3.56 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ คุณภาพผู้เรียนด้านดี (Good) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 ดังแสดงในตาราง 4.2

ตาราง 4.2 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ (n = 700)

ตัวแปร	Mean	S.D.	Variance	Sk	Ku	แปลผล
SSkill	3.35	0.65	0.42	0.06 (ต่อ)	-0.54	ระดับปานกลาง
TSkill	3.42	0.76	0.57	0.10	0.41	ระดับปานกลาง
QSkill	3.31	0.74	0.55	-0.02	-0.31	ระดับปานกลาง
Att1	3.39	0.84	0.71	0.13	-0.57	ระดับปานกลาง

ตาราง 4.2 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ (n = 700)

ตัวแปร	Mean	S.D.	Variance	Sk	Ku	แปลผล
Att2	3.39	0.97	0.93	-0.06	-0.72	ระดับปานกลาง
Learn1	3.23	0.97	0.94	-0.21	-0.32	ระดับปานกลาง
Learn2	3.19	0.80	0.63	0.04	-0.28	ระดับปานกลาง
Learn3	3.07	0.96	0.92	-0.12	-0.28	ระดับปานกลาง
Learn4	3.36	0.79	0.63	0.07	-0.32	ระดับปานกลาง
Learn5	3.62	0.84	0.70	-0.01	-0.93	ระดับสูง
Learn6	3.50	0.76	0.58	-0.07	-0.45	ระดับสูง
Mo1	3.53	0.85	0.73	0.15	-0.58	ระดับสูง
Fam1	3.47	0.88	0.78	0.04	-0.62	ระดับปานกลาง
Fam2	3.29	0.89	0.79	-0.02	-0.43	ระดับปานกลาง
Fam3	3.46	0.95	0.90	-0.45	0.15	ระดับปานกลาง
Rerat1	3.55	0.84	0.71	0.15	-0.71	ระดับสูง
Rerat2	3.75	0.89	0.80	-0.19	-0.94	ระดับสูง
Rerat3	3.60	0.93	0.86	0.01	-0.89	ระดับสูง
Rerat4	3.72	0.92	0.85	-0.23	-0.68	ระดับสูง
Good	3.46	0.88	0.77	-0.09	-0.79	ระดับปานกลาง
Gen	3.62	0.72	0.52	-0.47	0.19	ระดับสูง
Happy	3.56	0.82	0.67	-0.18	-0.58	ระดับสูง

1.3 ผลการวิเคราะห์ระดับทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา

ผลการวิเคราะห์ระดับทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา พบว่า โดยภาพรวม ทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.36 โดยมีทักษะทางด้านการคิดมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.42 รองลงมาคือ ทักษะด้านสังคม ค่าเฉลี่ย 3.35 และทักษะด้านการเผชิญอารมณ์ ค่าเฉลี่ย 3.31 ตามลำดับ ดังแสดงในตาราง 4.3

ตาราง 4.3 ระดับทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา

ทักษะชีวิต	\bar{X}	S.D.	ระดับทักษะชีวิต
ทักษะด้านสังคม	3.35	0.65	ปานกลาง
ทักษะด้านการคิด	3.42	0.76	ปานกลาง
ทักษะด้านการเผชิญอารมณ์	3.31	0.74	ปานกลาง
รวม	3.36	0.62	ปานกลาง

ตอนที่ 2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ ทั้ง 22 ตัวแปร ในตารางที่ 4.9 พบว่า ตัวแปรทั้งหมด 231 คู่ มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งหมด เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีค่าความสัมพันธ์เป็นบวกทั้งหมด และมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.117-0.734 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงสุดคือคุณภาพผู้เรียนด้านเก่ง (Gen) และคุณภาพผู้เรียนด้านมีความสุข (Happy) มีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เท่ากับ .734 แสดงว่า หากผู้เรียนเก่ง ผู้เรียนจะมีความสุข รองลงมาคือ ทักษะด้านสังคม (SSkill) กับทักษะด้านการเผชิญอารมณ์ (QSkill) มีขนาดความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เท่ากับ 0.726 แสดงว่า หากผู้เรียนมีทักษะด้านการเข้าสังคม จะมีทักษะด้านการเผชิญอารมณ์ด้วย และสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนกับสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับครู มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เท่ากับ 0.721 แสดงว่า หากผู้เรียนมีสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้เรียนกับเพื่อนสูง ผู้เรียนจะมีสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้เรียนกับครูสูงด้วย และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุดคือ แรงสนับสนุนในครอบครัวกับการเรียนรู้แบบพึ่งพาโดยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เท่ากับ 0.117 แสดงว่า หากผู้เรียนมีแรงสนับสนุนในครอบครัวสูง ผู้เรียนจะมีการเรียนรู้แบบพึ่งพาตัวเองสูงด้วย

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในด้านเจตคติต่อตนเองและการเรียน พบว่า เจตคติต่อตนเองและเจตคติต่อการเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์ในทางบวก เท่ากับ 0.494 แสดงว่า หากผู้เรียนมีเจตคติต่อตนเองสูงจะมีเจตคติต่อการเรียนสูงด้วย

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในด้านรูปแบบการเรียน พบว่า ตัวแปรด้านรูปแบบการเรียนทุกตัว ได้แก่ รูปแบบการเรียนแบบแข่งขัน รูปแบบการเรียนแบบอิสระ รูปแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยง รูปแบบการเรียนแบบพึ่งพา รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ และรูปแบบ

การเรียนแบบมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์ในทางบวก โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ รูปแบบการเรียนแบบแข่งขันและรูปแบบการเรียนแบบพึ่งพา เท่ากับ 0.594 แสดงว่า หากผู้เรียนมีการเรียนแบบแข่งขันกันสูง ผู้เรียนจะมีการเรียนแบบพึ่งพาสูงด้วย

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในด้านพื้นฐานครอบครัว พบว่า ตัวแปรทุกตัว ได้แก่ ความอบอุ่นในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู และแรงสนับสนุนในครอบครัว มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์ในทางบวก โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ การอบรมเลี้ยงดูและแรงสนับสนุนในครอบครัว เท่ากับ 0.519 แสดงว่า หากผู้เรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ดีจะมีแรงสนับสนุนจากครอบครัวที่ดีด้วย

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในด้านสัมพันธภาพ พบว่าตัวแปรทุกตัว ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับรุ่นพี่ และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับสถาบัน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์ในทางบวก โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับรุ่นพี่ เท่ากับ 0.805 แสดงว่า ผู้เรียนที่มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูดี จะมีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับรุ่นพี่ที่ดีด้วย

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในด้านทักษะชีวิต พบว่า ตัวแปรทุกตัว ได้แก่ ทักษะสังคม ทักษะการคิด และทักษะการเผชิญอารมณ์ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์ในทางบวก โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ ทักษะสังคมและทักษะการเผชิญอารมณ์ เท่ากับ 0.726 แสดงว่า นักเรียนที่มีทักษะทางสังคมที่ดี จะมีทักษะการเผชิญอารมณ์ที่ดีด้วย

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในด้านคุณภาพผู้เรียน พบว่าตัวแปรทุกตัว ได้แก่ ด้านดี เก่ง และมีสุข มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์ในทางบวก โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ คุณภาพผู้เรียนด้านความสุขและความเก่ง เท่ากับ 0.734 แสดงว่า นักเรียนที่มีความสุข จะเก่งด้วย

กล่าวโดยสรุป ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้จำนวน 22 ตัวแปร รวม 231 คู่ ทั้งที่อยู่ในกลุ่มตัวแปรเดียวกัน และระหว่างกลุ่มตัวแปรอื่นๆ พบว่า ตัวแปรที่วัดได้มีความสัมพันธ์ภายในต่อกัน และค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่เป็นตัวแปรอิสระแต่ละคู่ มีค่าไม่เกิน 0.8 แสดงว่า ตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวที่เป็นตัวแปรอิสระของข้อมูลชุดนี้ ไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) จึงเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์โมเดลลิสเรล (LISREL Model) ที่มีทั้งโมเดลการวัด (Measurement Model) ซึ่งอาศัยหลักการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ตัวแปรควรมีความสัมพันธ์ภายในต่อกัน แต่ไม่ควรมีขนาดความสัมพันธ์กันสูง และการวิเคราะห์อิทธิพล ดังนั้น จะเห็นได้ว่าข้อมูลชุดนี้มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลลิสเรลเต็มรูปแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อไป ดังแสดงในตาราง 4.4

ตาราง 4.4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้และกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (n = 700)

ตัวแปร	Att1	Att2	learn1	learn2	learn3	learn4	learn5	learn6	Motiv	Fam1	Fam2	Fam3	Rerat1	Rerat2	Rerat3	Rerat4	SSkill	TSkill	QSkill	Good	Genius	Happy	
Att1	1.000																						
Att2	.494*	1.000																					
learn1	.412*	.521*	1.000																				
learn2	.612*	.493*	.484*	1.000																			
learn3	.390*	.279*	.353*	.543*	1.000																		
learn4	.476*	.534*	.594*	.442*	.343*	1.000																	
learn5	.501*	.531*	.394*	.460*	.309*	.602*	1.000																
learn6	.490*	.335*	.405*	.542*	.303*	.538*	.574*	1.000															
Motiv	.492*	.526*	.278*	.522*	.312*	.512*	.526*	.553*	1.000														
Fam1	.558*	.604*	.450*	.503*	.295*	.603*	.574*	.535*	.665*	1.000													
Fam2	.318*	.356*	.265*	.470*	.358*	.314*	.372*	.343*	.532*	.446*	1.000												
Fam3	.268*	.143*	.214*	.306*	.348*	.117*	.191*	.295*	.250*	.262*	.519*	1.000											
Rerat1	.281*	.356*	.332*	.383*	.264*	.416*	.420*	.467*	.381*	.363*	.509*	.435*	1.000										
Rerat2	.480*	.503*	.347*	.413*	.250*	.486*	.558*	.539*	.561*	.605*	.530*	.441*	.721*	1.000									
Rerat3	.455*	.401*	.396*	.477*	.240*	.456*	.508*	.483*	.410*	.501*	.434*	.293*	.570*	.636*	1.000								
Rerat4	.545*	.516*	.354*	.498*	.298*	.514*	.585*	.533*	.584*	.645*	.579*	.444*	.679*	.805*	.635*	1.000							
SSkill	.449*	.452*	.352*	.520*	.382*	.346*	.406*	.381*	.404*	.480*	.587*	.435*	.595*	.635*	.491*	.628*	1.000						
TSkill	.443*	.360*	.367*	.486*	.216*	.373*	.327*	.326*	.301*	.385*	.318*	.177*	.487*	.452*	.484*	.421*	.607*	1.000					
QSkill	.626*	.539*	.445*	.731*	.548*	.447*	.549*	.548*	.549*	.562*	.592*	.420*	.484*	.522*	.432*	.563*	.726*	.527*	1.000				
Good	.307*	.395*	.261*	.427*	.324*	.299*	.306*	.295*	.390*	.345*	.555*	.288*	.406*	.355*	.275*	.372*	.404*	.259*	.518*	1.000			
Gen	.338*	.541*	.377*	.469*	.242*	.337*	.431*	.468*	.396*	.409*	.536*	.365*	.602*	.566*	.468*	.571*	.525*	.433*	.538*	.543*	1.000		
Happy	.464*	.629*	.363*	.460*	.259*	.508*	.562*	.504*	.530*	.551*	.504*	.231*	.607*	.613*	.582*	.630*	.499*	.471*	.544*	.508*	.734*	1.000	
MEAN	3.39	3.42	3.23	3.19	3.07	3.35	3.62	3.50	3.54	3.47	3.29	3.48	3.55	3.75	3.60	3.73	3.36	4.00	3.32	3.56	3.62	3.56	
SD	.840	.999	.971	.797	.960	.805	.836	.762	.929	.883	.889	1.097	.845	.894	.925	.922	.647	.898	.739	1.211	.722	.818	

หมายเหตุ: * p < 0.05

2.2 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิต ของนักเรียน อาชีวศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 22 ตัว พบว่าการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา ตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ วิเคราะห์โดยกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนในการวัดไม่สัมพันธ์กันผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า โมเดลตามสมมติฐานไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดย พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 2403.88 ค่าองศาอิสระเท่ากับ 188 และค่าความน่าจะเป็น (P) เท่ากับ .000 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.75 และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.66 ค่าดัชนีกำลังสองของส่วนเหลือ (RMR) เท่ากับ 0.06 และค่าเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐานระหว่างตัวแปรสูงสุด (Largest-Standardized Residuals) เท่ากับ 20.52

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยทำการปรับโมเดลเชิงสาเหตุทักษะชีวิตของนักเรียน โดยยอมให้ความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันได้ ซึ่งการปรับโมเดลในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยพิจารณาจากดัชนีวัดปรับโมเดล (Modification Indices) และผลจากการปรับโมเดลเชิงสาเหตุทักษะชีวิตของนักเรียนทำให้โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีรายละเอียดดังตาราง 4.5

โมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่า ไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 12.63 องศาอิสระ เท่ากับ 7 ที่ระดับความน่าจะเป็น (P) เท่ากับ .082 ซึ่งแสดงว่าผลการทดสอบค่าไคสแควร์ไม่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือยอมรับสมมติฐานว่าโมเดลการวิจัยที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI = .99) ดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI=.98) ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 ดัชนีกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR = .00) มีค่าเข้าใกล้ศูนย์ ค่าเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐานระหว่างตัวแปรสูงสุด (largest standardized residuals) เท่ากับ 1.25 มีค่าต่ำกว่าเกณฑ์เหมาะสม (2.00) และกราฟควิล็อตของค่าเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (Q plot of standardize residuals) มีความชันมากกว่าแนวทแยง (ภาคผนวก ง) ซึ่งเป็นการแสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาค่าความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 22 ตัวแปร พบว่า ตัวแปรที่มีค่าความเที่ยงมากที่สุด คือ คุณภาพของผู้เรียนด้านดี (Good) มีค่าเท่ากับ .930 รองลงมา คือ คุณภาพของผู้เรียนด้านมีความสุข (Happy) มีค่าเท่ากับ .875 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (Rerat2) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับสถาบัน (Rerat4) มีค่าเท่ากับ .873 ทักษะการคิด (TSkill) มีค่าเท่ากับ .854 ทักษะการเผชิญอารมณ์ (QSkill) มีค่าเท่ากับ .844 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับรุ่นพี่

(Rerat3) มีค่าเท่ากับ .841 รูปแบบการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยง (Learn3) มีค่าเท่ากับ .837 คุณภาพผู้เรียนด้านเก่ง (Gen) มีค่าเท่ากับ .836 ทักษะทางสังคม (SSkill) มีค่าเท่ากับ .799 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (Rerat1) มีค่าเท่ากับ .790 ความอบอุ่นในครอบครัว (Fam1) มีค่าเท่ากับ .784 รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Learn5) มีค่าเท่ากับ .744 แรงสนับสนุนในครอบครัว (Fam3) มีค่าเท่ากับ .771 รูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Learn6) มีค่าเท่ากับ .764 การอบรมเลี้ยงดู (Fam2) มีค่าเท่ากับ .761 รูปแบบการเรียนรู้แบบแข่งขัน (Learn1) มีค่าเท่ากับ .755 เจตคติต่อตนเอง (Att1) เจตคติต่อการเรียน (Att2) รูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา (Learn4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Motiv) และรูปแบบการเรียนรู้แบบอิสระ (Learn2) มีค่าเท่ากับ .745, .732, .702, .676 และ .637 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของตัวแปรทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา ซึ่งมีค่าเท่ากับ .59 แสดงว่าตัวแปรเจตคติต่อตนเองและการเรียน รูปแบบการเรียนรู้พื้นฐานครอบครัว แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และสัมพันธภาพทางสังคม สามารถอธิบายความแปรปรวนของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา ได้ร้อยละ 59 และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของตัวแปรคุณภาพนักเรียนอาชีวศึกษา ซึ่งมีค่าเท่ากับ .27 แสดงว่าทักษะชีวิต สามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพผู้เรียนของนักเรียนอาชีวศึกษา ได้ร้อยละ 27

เมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลของตัวแปรแฝงเจตคติต่อตนเองและการเรียน รูปแบบการเรียนรู้พื้นฐานครอบครัว แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และสัมพันธภาพทางสังคม ที่มีต่อทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 คือ สัมพันธภาพทางสังคม เจตคติต่อตนเองและการเรียน พื้นฐานครอบครัว และรูปแบบการเรียนรู้ โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.30, 0.24, 0.21 และ 0.17 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลของตัวแปรทักษะชีวิตที่มีต่อคุณภาพผู้เรียน พบว่า ทักษะชีวิตส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.94

เมื่อพิจารณาเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรรูปแบบการเรียนรู้ (Learn) กับตัวแปร เจตคติต่อตนเองและการเรียน (Att) มีค่าสูงสุด (.72) การที่สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงมีค่าสูง แสดงว่าตัวแปรเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กันสูง นั่นคือ เมื่อนักเรียนมีรูปแบบการเรียนรู้ที่ดี ย่อมสัมพันธ์กับเจตคติต่อตนเองและการเรียนที่ดีของนักเรียนด้วย หรือถ้านักเรียนมีรูปแบบการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสมย่อมสัมพันธ์กับเจตคติต่อตนเองและการเรียนด้วยเช่นกัน ดังแสดงในตาราง 4.5

ตาราง 4.5 ผลการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ของโมเดลเชิงสาเหตุของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา

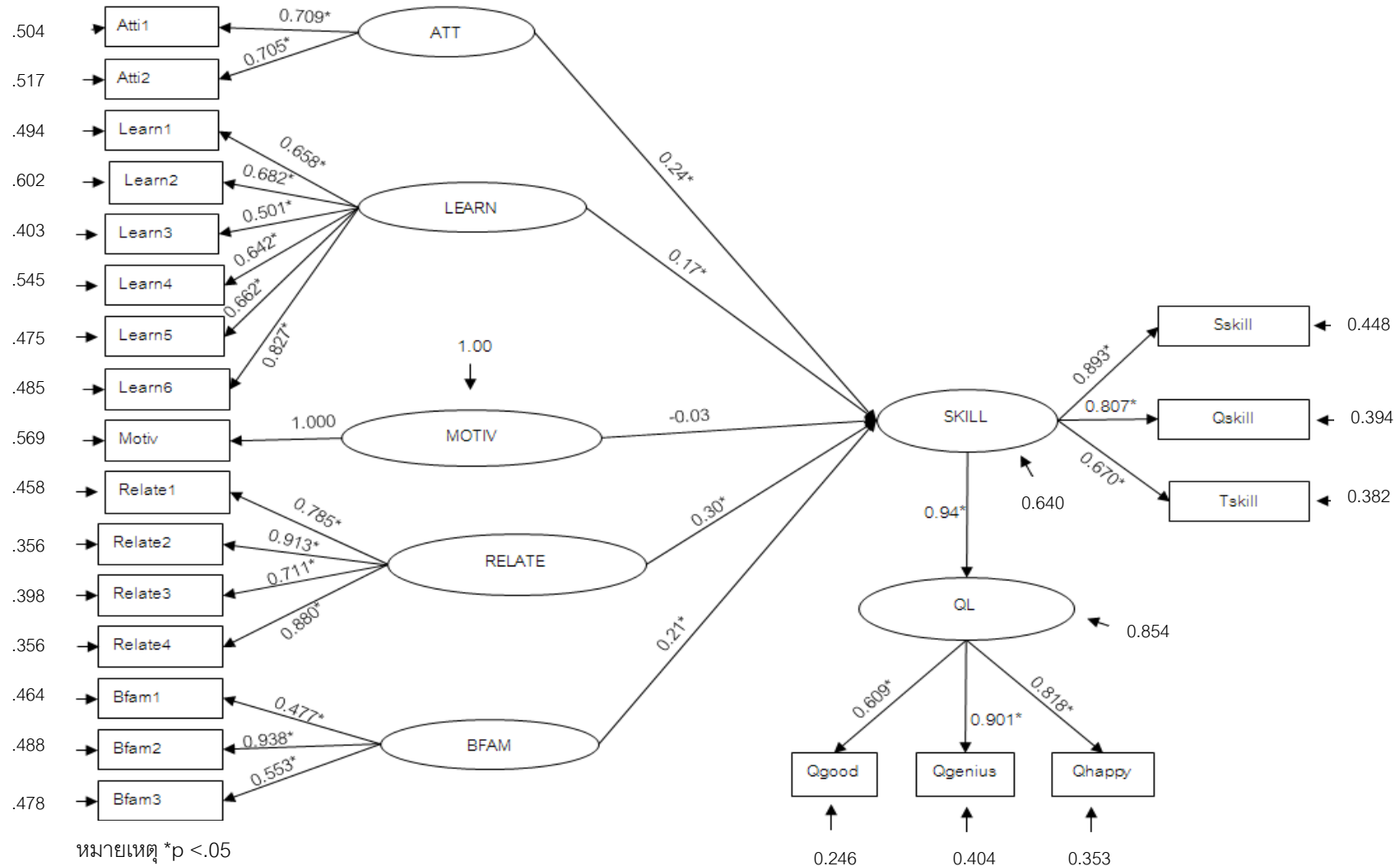
ตัวแปรผล	Skill			QL				
	TE	IE	DE	TE	IE	DE		
ตัวแปรสาเหตุ								
ATT	0.24 (0.02)* 7.88	-	0.24 (0.02)* 7.88	0.22 (0.03)* 7.81	0.22 (0.03)* 7.81	-		
LEARN	0.17 (0.03)* 5.16	-	0.17 (0.03)* 5.16	0.16 (0.04)* 5.14	0.16 (0.04)* 5.14	-		
MOTIV	-0.03 (0.02) -1.19	-	-0.03 (0.02) -1.19	-0.03 (0.02) -1.19	-0.03 (0.02) -1.19	-		
FAM	0.21 (0.03)* 9.78	-	0.21 (0.03)* 9.78	0.20 (0.03)* 9.64	0.20 (0.03)* 9.64	-		
RERAT	0.30 (0.03)* 7.10	-	0.30 (0.03)* 7.10	0.29 (0.03)* 7.04	0.29 (0.03)* 7.04	-		
Skill	-	-	-	0.94*	-	0.94*		
ค่าสถิติ								
ไคสแควร์ = 12.63 df = 7 P = .082 GFI = .99 AGFI = .98 RMR = .00								
ตัวแปร	ATT1	ATT2	LEARN1	LEARN2	LEARN3	LEARN4	LEARN5	LEARN6
ความเที่ยง	.745	.732	.755	.637	.837	.702	.774	.764
ตัวแปร	MOTIV	FAM1	FAM2	FAM3	RERAT1	RERAT2	RERAT3	RERAT4
ความเที่ยง	.676	.784	.761	.771	.790	.873	.841	.873
ตัวแปร	SSkill	TSkill	QSkill	Good	Gen	Happy		
ความเที่ยง	.799	.854	.844	.930	.836	.875		
สมการโครงสร้างของตัวแปร		Skill	QL					
R SQUARE		.59	.27					

ตาราง 4.5 ผลการวิเคราะห์หือทธิพลของโมเดลเชิงสาเหตุของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา (ต่อ)
เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ตัวแปรแฝง	SKILL	QL	ATT	LEARN	MOV	RERAT	FAM
SKILL	1.00						
QL	-0.33	1.00					
ATT	0.63	0.60	1.00				
LEARN	0.65	0.61	0.72	1.00			
MOV	0.51	0.48	0.59	0.60	1.00		
RERAT	0.69	0.64	0.59	0.65	0.56	1.00	
FAM	0.64	0.60	0.54	0.61	0.60	0.70	1.00

หมายเหตุ * $p < .05$

2.2 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์

แผนภาพที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิต ของนักเรียนอาชีวศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องโมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษามีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา 2) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research)

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยการวิจัยเป็นนักเรียนอาชีวศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนใน 7 ภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บแบบสอบถามทางไปรษณีย์และด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถาม จำนวน 700 ชุด จากทั้งหมด 840 ชุด คิดเป็นร้อยละ 83.33

ตัวแปรที่ใช้ศึกษาในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 7 ตัวแปร และตัวแปรสังเกตได้ 22 ตัว ซึ่งตัวแปรแฝงทักษะชีวิต ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปรคือ ทักษะทางสังคม (Social Skill) ทักษะทางความคิด (Cognitive Skill) และทักษะการเผชิญปัญหาทางอารมณ์ (Emotional Coping Skill) ตัวแปรคุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ คุณลักษณะด้านเก่ง คุณลักษณะด้านดี และคุณลักษณะด้านมีความสุข ตัวแปรรูปแบบการเรียน ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัวแปร คือ การเรียนแบบแข่งขัน การเรียนแบบอิสระ การเรียนแบบหลีกเลี่ยง การเรียนแบบพึ่งพา การเรียนแบบร่วมมือ และการเรียนแบบมีส่วนร่วม ตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ คือ พฤติกรรมที่แสดงออกในความต้องการประสบความสำเร็จ ตัวแปรเจตคติต่อตนเองและการเรียน ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัวแปร คือ เจตคติต่อการเรียน และเจตคติต่อตนเอง ตัวแปรพื้นฐานครอบครัว ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ ความอบอุ่นในครอบครัว แรงสนับสนุนในครอบครัว และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และตัวแปรสัมพันธภาพทางสังคม ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างภาพนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับรุ่นพี่ และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับสถาบัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทักษะชีวิต ประกอบด้วย 3 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ (checklist) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียน ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นของ

นักเรียนเกี่ยวกับคุณภาพนักเรียน มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) โดยแบบสอบถามมีความตรงเชิงเนื้อหา (ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66 – 1.00) และมีค่าความเที่ยงสูง (ค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง .810 ถึง .952) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ และความโด่ง วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุ โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิเคราะห์อิทธิพล (Path analysis) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พร้อมทั้งคำนวณขนาดอิทธิพลด้วยโปรแกรม LISREL

สรุปผลการวิจัย

1. นักเรียนอาชีวศึกษา มีทักษะชีวิตเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีทักษะทางด้านการคิดมากที่สุด รองลงมาคือ ทักษะด้านสังคม และทักษะด้านการเผชิญอารมณ์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42, 3.35 และ 3.31 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสัมพันธ์ไปในทางบวกทั้งหมด โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงสุดคือคุณภาพผู้เรียนเก่งและคุณภาพผู้เรียนมีสุข มีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เท่ากับ .734 แสดงว่า หากผู้เรียนเก่ง ผู้เรียนจะมีความสุข

3. ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลทักษะชีวิตและผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยให้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างโมเดลตามกรอบแนวคิดกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในรูปของค่า ไค-สแควร์ เท่ากับ 12.63 องศาอิสระ เท่ากับ 7 ที่ระดับความน่าจะเป็น (P) เท่ากับ .082 ประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI = .99) ดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI=.98) ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 ดัชนีกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR = .00) ค่าเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐานระหว่างตัวแปรสูงสุด (largest standardized residuals) เท่ากับ 1.25

4. สัมพันธภาพทางสังคม เจตคติต่อตนเองและการเรียน พื้นฐานครอบครัว และรูปแบบการเรียน มีอิทธิพลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.30, 0.24, 0.21 และ 0.17 ตามลำดับ และทักษะชีวิตมีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.94

เจตคติต่อตนเองและการเรียน รูปแบบการเรียน พื้นฐานครอบครัว แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และสัมพันธภาพทางสังคม สามารถอธิบายความแปรปรวนของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา ได้

ร้อยละ 59 และทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษาสามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพผู้เรียนของนักเรียนอาชีวศึกษา ได้ร้อยละ 27

อภิปรายผล

1. นักเรียนอาชีวศึกษา มีทักษะชีวิตโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากการที่นักเรียนอาชีวศึกษา มีทักษะชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง เป็นเพราะกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) ที่ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิต ซึ่งเป็นทักษะภายในที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต เพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมได้ อย่างมีความสุข หรือให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่ให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิต มีความสามารถในการแก้ปัญหาที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำวัน เพื่อให้อยู่รอดปลอดภัย และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของซูลีพร ดัดงาม (2554) ที่ศึกษาความสามารถการใช้ทักษะชีวิตตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของนักเรียนโรงเรียนอัสสัมชัญ ผลงานวิจัยพบว่าความสามารถการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนอัสสัมชัญโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางขึ้นไป

การที่นักเรียนอาชีวศึกษามีทักษะทางด้านการคิดมากที่สุดนั้น อาจเนื่องมาจากทักษะทางการคิดเป็นทักษะสำคัญในการดำรงชีวิต เป็นทักษะที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้นักเรียนมีวิีคิดแก้ปัญหาที่แตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะสังคมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทักษะทางคิดจึงมีความจำเป็นและสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับ เชิดศักดิ์ โฆวาสินธ์ (2540) ที่กล่าวว่า การคิดเป็นพฤติกรรมที่สำคัญในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน พฤติกรรมการคิดหรือความสามารถของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันออกไป โดยการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนจะเริ่มตั้งแต่เด็กจนเข้าสู่วัยเรียน ถ้ามีการส่งเสริมการคิดที่ถูกต้องเหมาะสมจะช่วยพัฒนาศักยภาพทางการคิดของเด็กที่มีอยู่ให้เพิ่มขึ้นได้

ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ รูปแบบการเรียนแบบหลีกเลียง ส่วนตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มีกระบวนการจัดการศึกษาที่ให้ครูมีบทบาทเป็นผู้คอยชี้แนะคอยจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพ โดยเฉพาะการเป็นตัวกลางที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2550) ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับครู เช่น ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับสมจิต สวธนไพบูลย์

(2550) ที่กล่าวว่า ครูเป็นมากกว่าผู้สอน แต่ครูเป็นผู้ชี้แนะแนวทางการหาความรู้ของผู้เรียน และเป็นผู้ชี้แนะแนวทางให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีสติ สามารถแก้ไขปัญหาการดำเนินชีวิตได้ ส่วนตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ รูปแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยง ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาดังที่กล่าวมาข้างต้นเน้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้ผู้เรียนที่ไม่สนใจเรียน หรือไม่ชอบมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับเพื่อนหรือผู้สอน น้อยลงหรือแทบจะไม่มี จึงทำให้ตัวแปรรูปแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสัมพันธ์ไปในทางบวกทั้งหมด โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงสุดคือคุณภาพผู้เรียนด้านเก่งและคุณภาพผู้เรียนด้านมีสุข มีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เท่ากับ .734 แสดงว่า หากผู้เรียนเก่ง ผู้เรียนจะมีความสุขมากขึ้น สอดคล้องกับทฤษฎีทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการพื้นฐานของมาสโลว์ (สุรางค์ ไคว่ตระกูล, 2556) ที่มนุษย์มีความต้องการการได้รับการยกย่องนับถือ (Esteem needs) ทั้งการนับถือตนเอง และการยกย่องนับถือจากผู้อื่น ทำให้เมื่อผู้เรียนรู้สึกว่าคุณค่าตนเอง เก่ง อาทิเช่น นักเรียนรู้สึกมีคุณค่าเมื่อได้ทำสิ่งต่างๆ อย่างเต็มความสามารถ เมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคและความผิดหวัง นักเรียนก็จะไม่ยอมแพ้ นักเรียนพยายามหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาโดยไม่คิดเอาเองตามใจชอบ และเมื่อต้องทำอะไรหลายอย่างในเวลาเดียวกัน นักเรียนตัดสินใจได้ว่าจะทำอะไรก่อนหลัง เป็นต้น ก็จะทำให้นักเรียนรู้สึกดีต่อตนเอง และเมื่อรู้สึกดีต่อตนเอง ก็จะทำอะไรได้ดีในสายตาคคนอื่น ทำให้ตนเองรู้สึกมีความสุขไปด้วย สอดคล้องกับปัญญา นาแพงหมื่น สุริวัตร จันทรโสภา และนคร วิชัยผิน (2554) ได้กล่าวถึงความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาไว้ว่าการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อผู้เรียนสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนก้าวไปสู่ความเป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา คือ การสร้างผู้เรียนให้เป็น คนดี คนเก่ง และมีความสุข

3. ทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา ได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรสัมพันธภาพทางสังคม ตัวแปรเจตคติต่อตนเองและการเรียน ตัวแปรพื้นฐานครอบครัว และตัวแปรรูปแบบการเรียน โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.30, 0.24, 0.21 และ 0.17 ตามลำดับ ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลรวมของตัวแปรทักษะชีวิต ที่ส่งผลไปยังคุณภาพผู้เรียน พบว่ามีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .94 ทั้งนี้ การที่สัมพันธภาพทางสังคมมีค่าอิทธิพลที่ส่งผลต่อตัวแปรทักษะชีวิตมากที่สุดเนื่องจาก การมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นเป็นสิ่งจำเป็นในการมีชีวิต พัฒนาการทางสังคมและความคิดความเข้าใจของบุคคล พัฒนาขึ้นจากการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น แต่ละคนถูกล่อหลอมจากประสบการณ์ให้มีความคิด ความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยม ที่แตกต่างกัน ดังนั้นการเชื่อม ความสัมพันธ์ระหว่างคน 2 คน จึงต้องอาศัยความเข้าใจถึงปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อสัมพันธภาพ

ที่มีระหว่างกัน เพื่อบุคคลทั้งสองฝ่าย จะได้ประสบความสำเร็จในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน นอกจากนี้ บุคคลเรียนรู้จักตนเองได้จากการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น (เอมอร์ กฤษณะรังสรรค์. 2555) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของ Harry Sullivan (1892-1949) พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากการที่บุคคลมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นในสังคม สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาทักษะชีวิตของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) ที่ให้ความสำคัญกับสัมพันธภาพในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาในความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม และรู้จักปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของสุมาลี เทวฤทธิ์ (2554) ที่ทำการวิจัยพบว่า การสนับสนุนทางสังคม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อทักษะชีวิตของนักเรียน แสดงว่าการสนับสนุนทางสังคม จะส่งเสริมการเจริญเติบโต และการทำงานของระบบต่างๆในร่างกาย เป็นการเพิ่มคุณค่าในตนเอง ทำให้มีอารมณ์มั่นคงและมีความสุขในชีวิต หรือทำให้เกิดความมั่นใจ ทำให้บุคคลนั้นเป็นที่ต้องการของสังคม และสอดคล้องกับสวเนียร์ วีระพันธ์ (2546) ศึกษาพบว่า การสนับสนุนทางสังคม มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี และพบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อทักษะชีวิต คือ บุคลิกภาพของนักเรียน การสนับสนุนทางสังคม การสื่อสารภายในครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดู

เจตคติต่อตนเองและการเรียน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา แสดงว่าบุคคลที่มีเจตคติต่อตนเองและการเรียนในตนเองที่ดี มักเป็นบุคคลที่รู้ถึงศักยภาพของตนเอง สามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ รวมทั้งปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นได้ สามารถแสดงพฤติกรรมออกมาได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความสำคัญกับเจตคติต่อทักษะชีวิตของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตที่ดี สามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต โดยการมีเจตคติที่ดี มีความเข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล รู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุมอารมณ์และความเครียด รู้วิธีผ่อนคลาย หลีกเลี้ยงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะก่อให้เกิดอารมณ์ไม่พึงประสงค์ไปในทางที่ดี ส่งผลให้มีทักษะชีวิตที่ดีด้วย ดังที่งานวิจัยของจิตติมา ฉิมเรือง (2551) ที่ให้ความสำคัญศึกษาเจตคติในการดำเนินชีวิตของนักเรียนโรงเรียนอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร

พื้นฐานครอบครัว มีอิทธิพลต่อทักษะชีวิต แสดงว่าสถาบันครอบครัวมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ครอบครัวเป็นรากฐานที่สำคัญในชีวิตของเยาวชน ครอบครัวที่มีความอบอุ่น มีความรักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสามัคคี ย่อมช่วยพัฒนาเยาวชนในทางที่ดี ทำให้เยาวชนรู้จักปรับตัวได้ดี มีความภาคภูมิใจในครอบครัว มองเห็นคุณค่าในตนเอง ครอบครัวจึงเป็นส่วนสำคัญในการสร้างทักษะชีวิตที่ดี สอดคล้องกับบุษกร สืบซึ่ง (2549) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อ

ครอบครัวและการสื่อสารในครอบครัวกับทักษะชีวิตพื้นฐานของวัยรุ่น พบว่า ความผูกพันต่อครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะชีวิตพื้นฐานของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และตามที่ จีรนนท์ ขำนองและคณะ (2551) จากสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว ได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของครอบครัวในการสร้างเยาวชนให้พร้อมสำหรับการดำเนินชีวิต โดยปัจจัยที่สำคัญได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก ที่จะช่วยให้เยาวชนมีทักษะชีวิตที่ดีสามารถจัดการกับความกดดัน ความบีบคั้นกับปัญหารอบตัวในสภาพปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตได้นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับอรรถวรรณ เจาะประโคน (2548) ที่ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 พบว่า การอบรมเลี้ยงดู เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรง และทางอ้อมต่อทักษะชีวิต

รูปแบบการเรียนรู้ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการเรียนรู้เป็นลักษณะเฉพาะของคนแต่ละคนที่แสดงออกทางกายภาพ อารมณ์และความรู้สึกนึกคิด ผู้เรียน มีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้ง การเรียนแบบแข่งขัน การเรียนแบบอิสระ การเรียนแบบหลีกเลี่ยง การเรียนแบบพึ่งพา การเรียนแบบร่วมมือ และการเรียนแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น ทำให้นักเรียนแต่ละคนก็มีรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันออกไป สอดคล้องกับจงรักษ์ บุญยยืน (2544) ที่ให้ความสำคัญกับรูปแบบการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากการที่ผู้เรียนแต่ละคนจะเรียนรู้ได้นั้นแตกต่างกัน ผู้เรียนแต่ละคนมีลักษณะความคิดเห็นและเรียนรู้ประสบการณ์ด้วยวิธีการที่ตนเองเป็นผู้เลือกไว้ตามเอกลักษณ์ของตนเองเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนประกอบไปด้วย พื้นฐานครอบครัว เจคติต่อตนเองและการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนรู้ และสัมพันธ์ภาพทางสังคม ดังนั้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะการนำผลงานวิจัยไปใช้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา ดังนี้

1. จากผลการศึกษาที่พบว่าสัมพันธ์ภาพทางสังคมส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้เรียนมากที่สุด ดังนั้น โรงเรียนซึ่งเป็นสถานศึกษานอกเหนือจากทำหน้าที่ให้ความรู้ และฝึกทักษะให้แก่ผู้เรียนแล้ว เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต้องเสริมสร้างบุคลิกภาพทางสังคมให้แก่ผู้เรียนด้วย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและปฏิบัติตนให้มีคุณค่าแก่สังคม

2. โรงเรียนหรือครู ควรมีแนวทางให้นักเรียนได้พัฒนาตนเอง เพื่อเสริมสร้างเจตคติต่อตนเองและการเรียนที่ดีต่อตนเองและต่อการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้ รวมไปถึงเกิดการพัฒนาทักษะชีวิตที่ดีแก่ตัวนักเรียนเอง

3. ครอบครัวหรือผู้ปกครอง ต้องคอยดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ให้เกิดความไว้วางใจระหว่างครอบครัว พร้อมทั้งให้ความรัก สร้างความอบอุ่นในครอบครัว ตลอดจนแรงสนับสนุนที่ดีในครอบครัว พยายามปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม ชี้นำถึงแนวทางการปฏิบัติตนที่เหมาะสม มีเหตุผล สอนให้นักเรียนรู้จักคบเพื่อนและรู้จักหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่เหมาะสม ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีทักษะชีวิตที่ดี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณในการศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา อาจใช้วิธีวิจัยแบบอื่นเพิ่มเติม เช่น การวิจัยเชิงคุณภาพ หรือการวิจัยแบบผสม เพื่อทำการเปรียบเทียบผลการวิจัยที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาต่อไป

นอกจากนี้อาจศึกษาทักษะชีวิต กับกลุ่มตัวอย่างอื่นด้วย เช่น กลุ่มนักเรียนประถม หรือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งนี้เพื่อเป็นจะได้ทราบทิศทางและข้อมูลของทักษะชีวิตของนักเรียนในช่วงอายุที่แตกต่างกันออกไป

รายการอ้างอิง

- กองวิจัยทางการศึกษา. (2544). รายงานการวิจัยเรื่องสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ.
- กัลยา ศรีสมบัติ. (2544). รายงานการจัดค่ายฝึกอบรมเครือข่าย ยุวสตรีไทย ห่างไกลเอดส์เพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงเอดส์ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1. อุดรดิตถ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุดรดิตถ์ เขต 1.
- กัลยา ศรีสมบัติ. (2544). ทักษะชีวิตที่เน้นเด็กเป็นสำคัญเพื่อป้องกันการใช้อินเทอร์เน็ต ในสถานศึกษา โดยความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครอง. อุดรดิตถ์: สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด อุดรดิตถ์.
- ขวัญทิพย์ สุขมาก. (2541). เทคโนโลยีการดูแลผู้ป่วยจิตเภท. พิมพ์ลักษณะ. กระทรวงสาธารณสุข.
กรมสุขภาพจิต.
- ขัตติยา กรรณสูตร. (2516). ทศนคติในการปฏิบัติงานของข้าราชการ. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์. คณะกรรมการส่งเสริมการวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ: ศูนย์สภาลาดพร้าว.
- จุฬาลักษณ์ ไสระพันธ์. (2551). โมเดลเชิงสาเหตุของการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตที่มีผลต่อ
คุณภาพนักเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาการวิจัยการศึกษา
ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชม ภูมิภาค. (2516). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชูลีพร ดัดงาม. (2554). การศึกษาความสามารถการใช้ทักษะชีวิตตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม ปีการศึกษา 2554. กรุงเทพฯ.
โรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม.
- เชิดศักดิ์ โฉวสินธุ์. (2540). การวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ทศพร ประเสริฐสุข. (2543). ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์กับการศึกษา. ในรวมบทความทาง
วิชาการความฉลาดทางอารมณ์. หน้า 115 กรุงเทพฯ: เติบโต.
- ทิตยา สุวรรณชฎ. (2520). ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒน
บริหารศาสตร์.

- เทพ สงวงกิตติพันธ์. (2545). *ทักษะชีวิต (Life Skill) ทักษะเพื่อความสุขและความสำเร็จของชีวิต*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัญญา นาแพงหมื่น, สุริวัตร จันทโรสภากา และ นคร วิชัยผิน. (2554). *การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่
ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์. (2540). การสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการใช้จ่ายเสพติด. *ในข่าวสารกอง
บริการการศึกษา*. 8(68) (มกราคม – มิถุนายน) : 8-28.
- วันเพ็ญ ไส้ไหม. (2545). *ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรม
สามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. วิทยาศาสตร์
(อนามัยครอบครัว) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ :
กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชมาพร ศรีอิทธยาจิต. (2548). *ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดนครนายก*.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สาธารณสุข, กระทรวง. กรมสุขภาพจิต. (2542). *แนวการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างคุณลักษณะ ดี เก่ง สุข*.
กรุงเทพฯ : กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สาธารณสุข, กระทรวง. กรมสุขภาพจิต. (2543). *รายงานการประชุมวิชาการทักษะชีวิต ครั้งที่ 3 เรื่อง
“ทักษะชีวิตกับความฉลาดทางอารมณ์: สู่สหัสวรรษแห่งการพัฒนาเยาวชนแบบองค์รวม”*
วันที่ 23 – 24 มีนาคม 2543. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- สกล วรเจริญศรี. (2550). *การศึกษาทักษะชีวิตและการสร้างโมเดลชุดฝึกอบรม เพื่อพัฒนาทักษะ
ชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- สงวนศรี วิรัชชัย. (2527). *จิตวิทยาสังคมเพื่อการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร.
- สมจิต สวธนไพบุลย์. (2550). *การวิจัยและพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญด้วยกิจกรรมหลากหลาย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สวณีย์ วีระพันธ์. (2546). *การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์ของ
นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน*.
วิทยานิพนธ์ (วท.ม.)มหาวิทยาลัยบูรพา.

- สุชา จันทรเอม, สุรางค์ จันทรเอม. (2520). *จิตวิทยาพัฒนาการ (Devenlopmental psychology)*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- สุมาลี เทวฤทธิ์. (2554). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดกาฬสินธุ์.วิทยานิพนธ์ (กศ.ม. การวิจัยการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2556). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวรรณมา ไชยะธนะ. (2548). *ทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สุวิทย์ มูลคำ, อรทัย มูลคำ. (2550). *19 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- อัญชลี บุญธิดา. (2553). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชนเผ่าช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 4*. วารสารการวิจัยกาสะลองคำ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย 4, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม) ; 5-14.
- เอมอร กฤษณะรังสรรค์. (2555). *ทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น*. กรุงเทพฯ: ครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ภาษาอังกฤษ

- Apply the Eccle et al. *model of achievement-related choices*. *Psychology of Women Quarterly*, 18, 585-609.
- Behavior and Young Adult Development. *New York: Cambridge University*.
- Eccles, J. S. (1987). *Understanding women's educational and occupational choice*:
- Jessor, R.; Donovan, J.E.; & Costa, F.M. (1991). *Beyond Adolescence Problem*.
- Mangrulkar, Leena. (1998). *Life Skills Approach to Child and Adolescent Health Human Development*. Washington, DC: Education Development Center, Inc.
- WHO. (1997). *Life Skilis Education in school*. Geneva: WHO.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

1. อาจารย์ ดร.สกล วรเจริญศรี อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยา)
2. อาจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาการวัดผลและวิจัย การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย การศึกษา)
3. อาจารย์ ดร.โอภาส สุขหวาน อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ สาขาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ (ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนอาชีวศึกษา)

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

แบบวัดทักษะชีวิต

คำชี้แจงในการตอบแบบวัดทักษะชีวิต

1. แบบวัดทักษะชีวิตนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาเท่านั้น
2. คำตอบของนักเรียน / นักศึกษาจะเป็นประโยชน์และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษา และการวิจัยต่อไป
3. คำตอบของนักเรียน / นักศึกษาไม่มีถูก หรือผิด ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาจากนักเรียน / นักศึกษา ช่วยตอบแบบวัดทักษะชีวิตตามความเป็นจริง และตรงกับความคิด ความรู้สึกของนักเรียน / นักศึกษามากที่สุด
4. ข้อมูลต่าง ๆ ที่นักเรียน / นักศึกษาตอบ จะถือว่าเป็นความลับและไม่เป็นผลเสียต่อตัวนักเรียนหรือบุคคลใด ๆ
5. แบบวัดทักษะชีวิตมีทั้งหมด 8 หน้า แบ่งออกเป็น 3 ตอน โปรดตอบคำถามให้ครบทุกข้อ

ผู้วิจัยขอขอบคุณนักเรียน / นักศึกษาทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และให้ความช่วยเหลือในการวิจัยครั้งนี้อย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนอาชีวศึกษา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน/นักศึกษา

1. เพศ

ชาย หญิง

2. ชั้นปีที่กำลังศึกษา

ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2

ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เกรดเฉลี่ยตั้งแต่เทอมแรกจนถึงปัจจุบัน)

0.00 - 0.99 1.00 - 1.99 2.00 - 2.99 3.00 - 4.00

4. สภาพสมรสของบิดามารดา

อยู่ร่วมกัน แยกกันอยู่ หย่าร้าง

บิดา หรือ มารดาเสียชีวิต บิดา และ มารดาเสียชีวิต

5. บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย (ผู้ปกครอง)

บิดาและมารดา

บิดา หรือ มารดา

ญาติ

บุคคลอื่นๆ (โปรดระบุ).....

6. รูปแบบที่พักอาศัยของนักเรียน

บ้าน

หอพัก

อพาร์ทเมนท์

อื่นๆ.....

7. อาชีพของผู้ปกครอง

รับราชการ

รัฐวิสาหกิจ

พนักงานบริษัท/องค์กรเอกชน

เกษตรกรรม (ทำไร่ / ทำสวน)

ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว

รับจ้างทั่วไป

เกษียณอายุ

ประกอบอาชีพอื่นๆ.....

8. รายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง

ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท 5,001 - 10,000 บาท 10,001-20,000 บาท

20,001 -30,000 บาท 30,001-40,000 บาท 40,000 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 ทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา

คำชี้แจง ให้นักศึกษาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องข้อความที่ตรงกับความคิด ความรู้สึกและการแสดงออกที่แท้จริงของนักเรียน/นักศึกษา

จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นสอดคล้องกับความเป็นจริงมากที่สุด
ส่วนใหญ่จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นสอดคล้องกับความเป็นจริงเป็นส่วนใหญ่
จริงพอสมควร	หมายถึง	ข้อความนั้นสอดคล้องกับความเป็นจริงพอสมควร
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นสอดคล้องกับความเป็นจริงเพียงบางส่วน
ไม่จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงเลย

คำถาม	ไม่จริง	จริงบ้าง	จริง พอสมควร	ส่วนใหญ่ จริง	จริง
1. เวลาเพื่อนพูดคุยกับนักเรียน นักเรียนสามารถรับฟังด้วยความตั้งใจ					
2. เวล่านักเรียนตักเตือนเพื่อน นักเรียนจะเลือกใช้คำพูดที่ไม่ทำร้ายความรู้สึกของเพื่อน					
3. เมื่อเพื่อนๆ ครู หรือผู้ปกครองแนะนำนักเรียน นักเรียนจะตั้งใจฟัง					
4. นักเรียนนำสิ่งที่เพื่อน ครู หรือผู้ปกครองแนะนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงตนเอง					
5. นักเรียนกล้าปฏิเสธถ้าเพื่อน ๆ ให้ทำสิ่งที่จะทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน					
6. เมื่อเพื่อนในกลุ่มขัดแย้งกัน นักเรียนจะเป็นคนที่คอยไกล่เกลี่ย					
7. เวลาเกิดความขัดแย้งในห้องเรียนนักเรียนสามารถเสนอทางเลือกที่จะทำให้ทุกฝ่ายพอใจได้					
8. นักเรียนไม่ชอบเอาเปรียบหรือล้วงล้ำในสิทธิของเพื่อน ๆ					
9. นักเรียนสามารถบอกความรู้สึกและความ คิดที่แท้จริงของตนเองกับเพื่อนๆ ได้					
10. เมื่อนักเรียนมีความคิดเห็นไม่ตรงกับเพื่อน นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นด้วยความสุภาพ					
11. นักเรียนรู้ว่ามีความสามารถอะไรที่จะนำมาใช้เป็นประโยชน์					

คำถาม	ไม่จริง	จริงบ้าง	จริงพอประมาณ	ส่วนใหญ่จริง	จริง
กับกลุ่มเพื่อนเมื่อต้องทำงานร่วมกันได้					
12. นักเรียนเชื่อว่าเพื่อน ๆ ในกลุ่มที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานอะไร เขาสามารถทำงานนั้นได้สำเร็จ					
13. นักเรียนสนับสนุนความคิดของเพื่อนและให้ความร่วมมือกับสมาชิกในการทำงานกลุ่ม.					
14. เมื่อเพื่อนรู้สึกผิดหวัง นักเรียนสามารถรับรู้ และเข้าใจความรู้สึกของเพื่อนว่าเขารู้สึกอย่างไร					
15. นักเรียนรู้สึกถึงอาการประหม่าของเพื่อนได้เมื่อเขาต้องออกไปพูดหน้าชั้นเรียน					
16. นักเรียนสามารถเข้าใจว่าเพื่อนของนักเรียนต้องการอะไร เวลาเพื่อนนักเรียนเจอปัญหา					
17. นักเรียนมักจะวิเคราะห์สถานการณ์และข้อมูลต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยงต่อการตัดสินใจ					
18. ก่อนจะตัดสินใจเลือกทางเลือกใดนักเรียนจะวิเคราะห์ข้อดี / ข้อเสียของทางเลือกนั้น					
19. นักเรียนสามารถประเมินผลของการตัดสินใจของนักเรียนได้ว่าเป็นอย่างไร					
20. นักเรียนสามารถบอกได้ว่าปัญหาคืออะไรและเกิดจากสาเหตุใดเมื่อประสบปัญหา					
21. นักเรียนจะวิเคราะห์แนวทางต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาด้วยเหตุและผล					
22. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น นักเรียนสามารถกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดี					
23. นักเรียนจะมองปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น กับตัวเองว่าเป็นบทเรียนที่สำคัญของชีวิต มากกว่าจะมองว่าเป็นความโชคร้าย					
24. เมื่อรู้สึกเครียดจากการเรียน นักเรียนสามารถหากิจกรรมทำเพื่อให้ตัวเองรู้สึกผ่อนคลาย					
25. เวลาที่รู้สึกกังวล นักเรียนสามารถขจัดความกังวลที่เกิดขึ้นได้					

คำถาม	ไม่จริง	จริงบ้าง	จริง พอประมาณ	ส่วนใหญ่ จริง	จริง
26. เมื่อเกิดความเครียดนักเรียนสามารถหาวิธีลดความเครียดได้					
27. เมื่ออยู่ในเหตุการณ์ที่ทำให้นักเรียนไม่พอใจ นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดี					
28. เมื่อนักเรียนรู้สึกว่าคุณเองกำลังโกรธนักเรียนจะหาวิธีควบคุมอารมณ์เพื่อไม่ให้ตัวเองโกรธ					
29. นักเรียนคิดว่าการอ่านหนังสือ หรือหาเพื่อนคุยเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนสามารถผ่อนคลายความโกรธได้					
30. นักเรียนเชื่อว่านักเรียนมีความสามารถในการทำงานที่ครูสั่งได้เป็นอย่างดี ถ้านักเรียนตั้งใจ					
31. นักเรียนมีเป้าหมายในชีวิตหลายอย่างที่ต้องการจะทำ					
32. เวลานั้นนักเรียนลงมือทำอะไร นักเรียนรู้สึกมั่นใจว่านักเรียนจะต้องทำได้					
33. นักเรียนมีความกระตือรือร้น เมื่อถึงชั่วโมงเรียน					
34. นักเรียนมีความยินดีที่จะร่วมทำกิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้					
35. นักเรียนไม่เบื่อหน่ายในการเรียน					
36. นักเรียนรู้สึกภูมิใจ เมื่อเพื่อนมีข้อสงสัยแล้วนักเรียนสามารถให้คำตอบได้					
37. นักเรียนคิดว่าการเรียนจะช่วยเสริมสร้างและพัฒนาความคิดของนักเรียนให้เป็นระบบ					
38. นักเรียนพอใจเมื่อสามารถตอบคำถามได้ก่อนเพื่อนในชั้นเรียน					
39. นักเรียนเชื่อว่าต้องเรียนแข่งกับเพื่อน เพื่อให้ได้คะแนนดี					
40. นักเรียนต้องการรู้ว่าเพื่อนคนอื่นได้คะแนนอยู่ในระดับใด เพื่อนนำมาเปรียบเทียบกับคะแนนของตน					
41. ส่วนใหญ่นักเรียนศึกษาค้นคว้าเนื้อหาวิชาที่เรียน ด้วยตนเอง					
42. นักเรียนสามารถตัดสินใจเองได้ว่าเนื้อหาวิชาตอนใดสำคัญ					
43. ถ้ามีประเด็นในบทเรียนที่น่าสนใจนักเรียนจะไปค้นเพิ่มเติม					
44. นักเรียนเบื่อและไม่สนใจเนื้อหาสาระของวิชาที่เรียน					
45. นักเรียนไม่สนใจที่จะเรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ จาก ชั้นเรียน					

คำถาม	ไม่จริง	จริงบ้าง	จริงพอประมาณ	ส่วนใหญ่จริง	จริง
46. เมื่อมีแบบฝึกหัดมากหรือยากกว่าปกติ นักเรียนมักจะไม่ทำหรือทำเฉพาะส่วนที่ง่ายเท่านั้น					
47. นักเรียนจะเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้นถ้าได้ปรึกษากับเพื่อน ๆ					
48. นักเรียนเตรียมตัวดูหนังสือสอบร่วมกับเพื่อน ๆ					
49. นักเรียนคิดว่าจับคู่เรียนกับเพื่อนที่เก่งกว่าได้ผลคุ้มค่า					
50. นักเรียนเรียนได้ดีเมื่อได้เรียนร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่ม					
51. นักเรียนสนุกกับการทำงานที่ได้รับมอบหมายเมื่อทำร่วมกับเพื่อน ๆ					
52. นักเรียนชอบทำงานกลุ่มมากกว่างานเดี่ยว					
53. นักเรียนพยายามเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนให้มากที่สุด					
54. นักเรียนสนใจกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน					
55. นักเรียนชอบพูดคุยกับเพื่อน ๆ นอกชั้นเรียนเกี่ยวกับความคิดและประเด็นปัญหาที่ได้อภิปรายแล้วในชั้นเรียน					
56. นักเรียนมีความเชื่อว่า “ความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น”					
57. เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานใดๆ นักเรียนมีความพยายามอย่างเต็มที่ เพื่อให้งานนั้นสำเร็จ					
58. นักเรียนตั้งใจเรียน เพื่อให้เป็นคนเก่งและมีอาชีพที่ดีในอนาคต					
59. เมื่อนักเรียนไม่สบายใจ ผู้ปกครองจะมีวิธีการ/กิจกรรมช่วยให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลายหรือสบายใจขึ้นได้					
60. ถ้านักเรียนมีปัญหา ผู้ปกครองจะช่วยเหลือหาวิธีแก้ไขปัญหา โดยให้โอกาสนักเรียนร่วมตัดสินใจด้วย					
61. ผู้ปกครองจะคอยรับฟัง หรือให้ความสนใจเมื่อนักเรียนนำปัญหาไปปรึกษา					
62. เมื่อนักเรียนกระทำความผิดผู้ปกครองจะบอกให้รู้ถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้น ก่อนลงโทษนักเรียน					
63. ผู้ปกครองสอนให้นักเรียนลองนำวิธีการแก้ไขปัญหาของคนอื่นมาปรับใช้เพื่อแก้ปัญหานักเรียน					

คำถาม	ไม่จริง	จริงบ้าง	จริง พอประมาณ	ส่วนใหญ่ จริง	จริง
64. ผู้ปกครองสอนให้นักเรียนเชื่อมั่นในการตัดสินใจของตนเอง แต่ต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วย					
65. เมื่อนักเรียนแก้ไขปัญหาได้ ผู้ปกครองจะให้คำชมเชยหรือมีรางวัลให้นักเรียน					
66. เมื่อนักเรียนสนใจกิจกรรมอื่นนอกเหนือจากการเรียน ผู้ปกครองจะคอยสนับสนุน					
67. เมื่อเพื่อนขัดใจกัน นักเรียนจะพยายามให้เขาทำความเข้าใจกัน					
68. นักเรียนสามารถโน้มน้าวเพื่อน ให้ทำตามความคิดของนักเรียนได้					
69. เมื่อนักเรียนเกิดปัญหา เพื่อนจะคอยให้กำลังใจ					
70. เมื่อนักเรียนเกิดปัญหาครูจะคอยให้คำปรึกษาทั้งในและนอกห้องเรียน					
71. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง					
72. ครูคือผู้หล่อหลอมให้นักเรียนเป็นคนดี และมีความรู้					
73. รุ่นพี่ไม่เคยแนะนำให้นักเรียนทดลองใช้สิ่งเสพติด เช่น บุหรี่ สุรา					
74. นักเรียนไม่เคยมีเรื่องทะเลาะกับรุ่นพี่					
75. นักเรียนสามารถคุยและทำกิจกรรมกับรุ่นพี่ได้อย่างสนิทสนม					
76. นักเรียนมีความภาคภูมิใจในสถาบัน					
77. สถาบันเป็นศูนย์รวมใจของนักเรียน					
78. เมื่อมีโอกาส นักเรียนจะกลับมาพัฒนาสถาบัน					

ตอนที่ 3 ผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา

คำชี้แจง ให้นักศึกษาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องข้อความที่ตรงกับความคิด ความรู้สึกและการแสดงออกที่แท้จริงของนักเรียน/นักศึกษา

คำถาม	ไม่จริง	จริงบ้าง	จริงพอประมาณ	ส่วนใหญ่จริง	จริง
1. เวลาโกรธหรือไม่สบาย นักเรียนรับรู้ได้ว่าเกิดอะไรขึ้น					
2. นักเรียนสามารถคอยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พอใจ					
3. นักเรียนสังเกตได้ เมื่อคนใกล้ชิดมีอารมณ์เปลี่ยนแปลง					
4. นักเรียนยินดีรับฟังความทุกข์ของผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือ					
5. เมื่อทำผิด นักเรียนสามารถกล่าวคำ "ขอโทษ" ผู้อื่นได้					
6. แม้จะต้องเสียประโยชน์ส่วนตัวไปบ้าง นักเรียนก็ยินดีทำเพื่อส่วนรวม					
7. นักเรียนรู้สึกมีคุณค่าเมื่อได้ทำสิ่งต่างๆ อย่างเต็มความสามารถ					
8. เมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคและความผิดหวัง นักเรียนก็จะไม่ยอมแพ้					
9. นักเรียนพยายามหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาโดยไม่คิดเอาเองตามใจชอบ					
10. เมื่อต้องทำอะไรหลายอย่างในเวลาเดียวกัน นักเรียนตัดสินใจได้ว่าทำอะไรก่อนหลัง					
11. นักเรียนทำความรู้จักกับผู้อื่นได้ง่าย					
12. นักเรียนมีเพื่อนสนิทหลายคนที่คบกันมานาน					
13. นักเรียนทำหน้าที่ได้ดี ไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทใด					
14. นักเรียนสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีที่สุด					
15. แม้สถานการณ์จะเลวร้าย นักเรียนก็มีความหวังว่าจะดีขึ้น					
16. นักเรียนมีความเชื่อว่าทุกปัญหา ก็มีทางออกเสมอ					
17. เมื่อว่างเว้นจากภาระหน้าที่ นักเรียนจะทำในสิ่งที่นักเรียนชอบ					
18. นักเรียนสามารถผ่อนคลายตนเองได้ แม้จะเหน็ดเหนื่อยจากภาระหน้าที่					

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือค่ะ

ภาคผนวก ค
ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ (IOC)

ภาคผนวก ค
ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ (IOC)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนอาชีวศึกษา

ข้อที่	ผลการพิจารณา
1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง	เหมาะสม
2. ชั้นปีที่กำลังศึกษา ☐ ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ☐ ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 ☐ ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3	เหมาะสม
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เกรดเฉลี่ยตั้งแต่เทอมแรกจนถึงปัจจุบัน) ☐ 0.00 - 0.99 ☐ 1.00 - 1.99 ☐ 2.00 - 2.99 ☐ 3.00 - 4.00	เหมาะสม
4. สภาพสมรสของบิดามารดา ☐ อยู่ร่วมกัน ☐ แยกกันอยู่ ☐ หย่าร้าง ☐ บิดา หรือ มารดาเสียชีวิต ☐ บิดา และ มารดาเสียชีวิต	เหมาะสม
5. บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย (ผู้ปกครอง) ☐ บิดาและมารดา ☐ บิดา หรือ มารดา ☐ ญาติ ☐ บุคคลอื่นๆ (โปรดระบุ).....	เหมาะสม
6. รูปแบบที่พักอาศัยของนักเรียน ☐ บ้าน ☐ หอพัก ☐ อพาร์ทเมนท์ ☐ อื่นๆ.....	เหมาะสม
7. อาชีพของผู้ปกครอง ☐ รับราชการ ☐ พนักงานบริษัท/องค์กรเอกชน ☐ รัฐวิสาหกิจ ☐ เกษตรกรรม (ทำไร่ / ทำสวน) ☐ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ☐ รับจ้างทั่วไป ☐ เกษียณอายุ ☐ ว่างาน อาชีพอื่นๆ (โปรดระบุ)...	เหมาะสม

ข้อที่	ผลการพิจารณา
8. รายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง ☐ ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท ☐ 5,001 - 10,000 บาท ☐ 10,001-20,000 บาท ☐ 20,001 -30,000 บาท ☐ 30,001-40,000 บาท ☐ 40,000 บาทขึ้นไป	เหมาะสม

ตอนที่ 2 ทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา

รายการขอความคิดเห็น	IOC
ทักษะด้านสังคม : การติดต่อสื่อสาร	
1. เวลาเพื่อนพูดคุยกับนักเรียน นักเรียนสามารถรับฟังด้วยความตั้งใจ	1
2. เวล่านักเรียนตักเตือนเพื่อนนักเรียนจะใช้คำพูดที่ไม่ทำร้ายความรู้สึกของเพื่อน	0.66
3. เมื่อเพื่อนๆ แนะนำนักเรียน นักเรียนจะตั้งใจฟัง	1
4. นักเรียนนำสิ่งที่เพื่อนแนะนำมาเป็นแนวทาง ในการปรับปรุงตนเอง	0.66
ทักษะด้านสังคม : การปฏิเสธ เจจจาและต่อรอง	
5. นักเรียนกล้าปฏิเสธถ้าเพื่อน ๆ ให้ทำสิ่งที่จะทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน	1
6. เมื่อเพื่อนในกลุ่มขัดแย้งกัน นักเรียนจะเป็นคนที่คอยไกล่เกลี่ย	1
7. เวลาเกิดความขัดแย้งในห้องเรียนนักเรียนสามารถเสนอทางเลือกที่จะทำให้ทุกฝ่ายพอใจได้	1
ทักษะด้านสังคม : กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม	
8. นักเรียนไม่ชอบเอาเปรียบหรือลวงล้าในสิทธิของเพื่อน ๆ	0.66
9. นักเรียนสามารถบอกความรู้สึกและความ คิดที่แท้จริงของตนเองกับเพื่อนๆ ได้	1
10. เมื่อนักเรียนมีความคิดเห็นไม่ตรงกับเพื่อน นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็น โดยไม่ทำให้เพื่อน ๆ รู้สึกไม่พอใจ	1
ทักษะด้านสังคม : การให้ความร่วมมือ	
11. นักเรียนรู้ดีว่ามีความสามารถอะไรที่จะนำมาใช้เป็นประโยชน์กับกลุ่มเพื่อนเมื่อต้องทำงานร่วมกันได้	1
12. นักเรียนเชื่อว่าเพื่อน ๆ ในกลุ่มที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานอะไร เขาสามารถทำงานนั้นได้สำเร็จ	1
13. นักเรียนสนับสนุนความคิดของเพื่อนและให้ความร่วมมือกับสมาชิกในการทำงานกลุ่ม.	1
ทักษะด้านสังคม : การเห็นอกเห็นใจ	
14. เมื่อเพื่อนรู้สึกผิดหวัง นักเรียนสามารถรับรู้ และเข้าใจความรู้สึกของเพื่อนว่าเขารู้สึกอย่างไร	1
15. นักเรียนรู้สึกถึงอาการประหม่าของเพื่อนได้เมื่อเขาต้องออกไปพูดหน้าชั้นเรียน	1
16. นักเรียนสามารถเข้าใจว่าเพื่อนของนักเรียนต้องการอะไร เวลาเพื่อนนักเรียนเจอปัญหา	1

รายการขอความคิดเห็น	IOC
ทักษะการคิด : การตัดสินใจ	
17. นักเรียนมักจะวิเคราะห์สถานการณ์และข้อมูลต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยงต่อการตัดสินใจ	1
18. ก่อนจะตัดสินใจเลือกทางเลือกใดนักเรียนจะวิเคราะห์ข้อดี / ข้อเสียของทางเลือกนั้น	1
19. นักเรียนสามารถประเมินผลของการตัดสินใจของนักเรียนได้ว่าเป็นอย่างไร	1
ทักษะการคิด : คิดแก้ปัญหา	1
20. นักเรียนสามารถบอกได้ว่าปัญหาคืออะไรและเกิดจากสาเหตุใด เมื่อประสบปัญหา	1
21. นักเรียนจะวิเคราะห์แนวทางต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาด้วยเหตุและผล	1
22. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น นักเรียนสามารถกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดี	1
23. นักเรียนจะมองปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น กับตัวเองว่าเป็นบทเรียนที่สำคัญของชีวิต มากกว่าจะมองว่าเป็นความโชคร้าย	0.66
ทักษะด้านการเผชิญอารมณ์ : การจัดการด้านความเครียด	
24. เมื่อรู้สึกเครียดจากการเรียน นักเรียนสามารถหากิจกรรมทำเพื่อให้ตัวเองรู้สึกผ่อนคลาย	1
25. เมื่อเกิดความเครียดนักเรียนสามารถหาวิธีลดความเครียดได้	1
26. เวลาที่รู้สึกกังวล นักเรียนสามารถจัดการความกังวลที่เกิดขึ้นได้	1
ทักษะด้านการเผชิญอารมณ์ : การเผชิญความโกรธ	
27. เมื่ออยู่ในเหตุการณ์ที่ทำให้นักเรียนไม่พอใจ นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดี	1
28. เมื่อนักเรียนรู้สึกว่าตนเองกำลังโกรธนักเรียนจะหาวิธีควบคุมอารมณ์เพื่อไม่ให้ตัวเองโกรธ	1
29. การอ่านหนังสือ หรือหาเพื่อนคุยเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้เราสามารถผ่อนคลายความโกรธได้	1
ทักษะด้านการเผชิญอารมณ์ : ทักษะการควบคุมตนเอง	
30. นักเรียนเชื่อว่านักเรียนสามารถทำรายงานที่ครูสั่งได้เป็นอย่างดี ถ้านักเรียนตั้งใจ	0.66
31. เวลานั้นนักเรียนลงมือทำอะไร นักเรียนรู้สึกมั่นใจว่านักเรียนจะต้องทำได้	1
32. นักเรียนมีเป้าหมายในชีวิตหลายอย่างที่ต้องการจะทำ	1
เจตคติ : ต่อการเรียน	

รายการขอความคิดเห็น	IOC
33. นักเรียนมีความกระตือรือร้น เมื่อถึงชั่วโมงเรียน	1
34. นักเรียนมีความยินดีที่จะร่วมทำกิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้	1
35. นักเรียนไม่เบื่อหน่ายในการเรียน	1
เจตคติ : ต่อตนเอง	
36. นักเรียนรู้สึกภูมิใจ เมื่อเพื่อนมีข้อสงสัยแล้วนักเรียนสามารถให้คำตอบได้	1
37. นักเรียนคิดว่าการเรียนจะช่วยเสริมสร้างและพัฒนาความคิดของนักเรียนให้เป็นระบบ	0.66
รูปแบบการเรียน : แบบแข่งขัน	
38. นักเรียนพอใจเมื่อสามารถตอบคำถามได้ก่อนเพื่อนในชั้นเรียน	0.66
39. นักเรียนเชื่อต้องเรียนแข่งกับเพื่อน เพื่อให้ได้คะแนนดี	0.66
40. นักเรียนต้องการรู้ว่าเพื่อนคนอื่นได้คะแนนอยู่ระดับใด	0.66
รูปแบบการเรียน : แบบอิสระ	
41. ส่วนใหญ่ นักเรียนศึกษาค้นคว้าเนื้อหาวิชาที่เรียนด้วยตนเอง	0.66
42. นักเรียนสามารถตัดสินใจเองได้ว่าเนื้อหาวิชาตอนใดสำคัญ	0.66
43. ถ้ามีประเด็นในบทเรียนที่น่าสนใจนักเรียนจะไปค้นเพิ่มเติม	1
รูปแบบการเรียน : แบบหลีกเลี่ยง	
44. นักเรียนเบื่อและไม่สนใจเนื้อหาสาระของวิชาที่เรียน	0.66
45. นักเรียนไม่สนใจที่จะเรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ จากชั้นเรียน	0.66
46. เมื่อมีแบบฝึกหัดมากหรือยากกว่าปกติ นักเรียนมักจะไม่ทำ หรือทำเฉพาะส่วนที่ง่ายเท่านั้น	1
รูปแบบการเรียน : แบบพึ่งพา	
47. นักเรียนจะเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้นถ้าได้ปรึกษากับเพื่อน	1
48. นักเรียนเตรียมตัวดูหนังสือสอบร่วมกับเพื่อน ๆ	1
49. นักเรียนคิดว่าการเรียนในชั้นเรียนร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ผลคุ้มค่า	0.66
รูปแบบการเรียน : แบบร่วมมือ	
50. นักเรียนเรียนได้ดีเมื่อได้เรียนร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่ม	1
51. นักเรียนสนุกกับการทำงานที่ได้รับมอบหมายเมื่อทำร่วมกับเพื่อน ๆ	1
52. นักเรียนไม่ชอบทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำเพียงคนเดียว	1
รูปแบบการเรียน : แบบมีส่วนร่วม	

รายการขอความคิดเห็น	IOC
53. นักเรียนพยายามเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนให้มากที่สุด	0.66
54. นักเรียนสนใจกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน	0.66
55. นักเรียนชอบพูดคุยกับเพื่อน ๆ นอกชั้นเรียนเกี่ยวกับความคิดและประเด็นปัญหาที่ได้อภิปรายในชั้นเรียน	0.66
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ :	
56. นักเรียนมีความเชื่อว่า “ความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น”	0.66
57. เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานใดๆ นักเรียนมีความพยายามอย่างเต็มที่ เพื่อให้งานนั้นสำเร็จ	0.66
58. นักเรียนตั้งใจเรียน เพื่อให้เป็นคนเก่งและมีอาชีพที่ดีในอนาคต	0.66
พื้นฐานครอบครัว : ความอบอุ่นในครอบครัว	1
59. เมื่อครอบครัวเกิดปัญหา ผู้ปกครองจะให้เด็กมีส่วนร่วมรับรู้และร่วมแก้ไขปัญหาด้วย	1
60. ถ้านักเรียนมีปัญหา ผู้ปกครองจะช่วยหาวิธีแก้ไขปัญหา โดยให้โอกาสนักเรียนร่วมตัดสินใจด้วย	1
61. ผู้ปกครองจะคอยรับฟัง หรือให้ความสนใจเมื่อนักเรียนนำปัญหาไปปรึกษา	1
พื้นฐานครอบครัว : รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู	
62. เมื่อนักเรียนกระทำความผิดผู้ปกครองจะบอกให้รู้ถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้น ก่อนลงโทษนักเรียน	1
63. ผู้ปกครองสอนให้นักเรียนลองนำวิธีการแก้ไขปัญหาของคนอื่น มาปรับใช้เพื่อแก้ปัญหาของนักเรียน	1
64. ผู้ปกครองสอนให้นักเรียนเชื่อมั่นในการตัดสินใจของตนเอง แต่ต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วย	1
พื้นฐานครอบครัว : แรงสนับสนุนในครอบครัว	
65. เมื่อนักเรียนแก้ปัญหาได้ ผู้ปกครองจะให้คำชมเชยหรือมีรางวัลให้นักเรียน	1
66. เมื่อนักเรียนสนใจกิจกรรมอื่นนอกเหนือจากการเรียน ผู้ปกครองจะคอยสนับสนุน	1
สัมพันธภาพทางสังคม : ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน	
67. เมื่อเพื่อนขัดใจกัน นักเรียนจะพยายามให้เขาทำความเข้าใจกัน	1
68. นักเรียนสามารถโน้มน้าวเพื่อน ๆ ให้ทำตามความคิดของนักเรียนได้	1
69. เวลาเกิดความขัดแย้งในห้องเรียนนักเรียนสามารถเสนอทางเลือกที่จะช่วยทำให้ทุก	0.33

รายการขอความคิดเห็น	IOC
ฝ่ายพอใจได้	
70. นักเรียนสามารถบอกความต้องการของนักเรียนกับเพื่อนได้	0.66
สัมพันธภาพทางสังคม : ระหว่างนักเรียนกับครู	
71. เมื่อนักเรียนเกิดปัญหาครูจะคอยให้คำปรึกษาทั้งในและนอกห้องเรียน	1
72. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง	1
73. ครูคือผู้หล่อหลอมให้นักเรียนเป็นคนดี และมีความรู้	1
สัมพันธภาพทางสังคม : ระหว่างนักเรียนกับรุ่นพี่	
74. รุ่นพี่ไม่เคยแนะนำให้นักเรียนทดลองใช้สิ่งเสพติด เช่น บุหรี่ สุรา	1
75. นักเรียนไม่เคยมีเรื่องทะเลาะกับรุ่นพี่	1
76. นักเรียนสามารถคุยและทำกิจกรรมกับรุ่นพี่ได้อย่างสนิทสนม	1
สัมพันธภาพทางสังคม : ระหว่างนักเรียนกับสถาบัน	
77. นักเรียนมีความภาคภูมิใจในสถาบัน	1
78. สถาบันเป็นศูนย์รวมใจของนักเรียน	1
79. เมื่อมีโอกาส นักเรียนจะกลับมาพัฒนาสถาบัน	1

ตอนที่ 3 ผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา

รายการขอความคิดเห็น	IOC
คุณภาพของผู้เรียน : ดี : ควบคุมตนเอง	
1. เวลาโกรธหรือไม่สบาย นักเรียนรับรู้ได้ว่าเกิดอะไรขึ้น	0.66
2. นักเรียนสามารถคอยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พอใจ	1
คุณภาพของผู้เรียน : ดี : เห็นใจผู้อื่น	
3. นักเรียนสังเกตได้ เมื่อคนใกล้ชิดมีอารมณ์เปลี่ยนแปลง	1
4. แม้มีภาระที่ต้องทำ นักเรียนก็ยินดีรับฟังความทุกข์ของผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือ	1
คุณภาพของผู้เรียน : ดี : รับผิดชอบ	
5. เมื่อทำผิด นักเรียนสามารถกล่าวคำ "ขอโทษ" ผู้อื่นได้	1
6. ถึงแม้จะต้องเสียประโยชน์ส่วนตัวไปบ้าง นักเรียนก็ยินดีทำเพื่อส่วนรวม	1
คุณภาพของผู้เรียน : เก่ง : มีแรงจูงใจ	
7. นักเรียนรู้สึกมีคุณค่าเมื่อได้ทำสิ่งต่างๆ อย่างเต็มความสามารถ	1
8. เมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคและความผิดหวัง นักเรียนก็จะไม่ยอมแพ้	1
คุณภาพของผู้เรียน : เก่ง : ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหา	
9. นักเรียนพยายามหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาโดยไม่คิดเอาเองตามใจชอบ	1
10. เมื่อต้องทำอะไรหลายอย่างในเวลาเดียวกัน นักเรียนตัดสินใจได้ว่าจะทำอะไรก่อนหลัง	1
คุณภาพของผู้เรียน : เก่ง : การมีสัมพันธภาพ	
11. นักเรียนทำความรู้จักกับผู้อื่นได้ง่าย	1
12. นักเรียนมีเพื่อนสนิทหลายคนที่คบกันมานาน	1
คุณภาพของผู้เรียน : มีสุข : ภูมิใจ	
13. นักเรียนทำหน้าที่ได้ดี ไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทใด	1
14. นักเรียนสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีที่สุด	1
คุณภาพของผู้เรียน : มีสุข : พอใจ	
15. แม้สถานการณ์จะเลวร้าย นักเรียนก็มีความหวังว่าจะดีขึ้น	1
16. นักเรียนมีความเชื่อว่าทุกปัญหามักมีทางออกเสมอ	1
คุณภาพของผู้เรียน : มีสุข : สุขสงบ	
17. เมื่อว่างเว้นจากภาระหน้าที่ นักเรียนจะทำในสิ่งที่นักเรียนชอบ	1
18. นักเรียนสามารถผ่อนคลายตนเองได้ แม้จะเหน็ดเหนื่อยจากภาระหน้าที่	1

ภาคผนวก ง
ผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา
ด้วยโปรแกรมลิสมเรล

DATE: 4/27/2013

TIME: 7:51

L I S R E L 8.72

BY

Karl G. J"reskog & Dag S"rbom

This program is published exclusively by
 Scientific Software International, Inc.
 7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100
 Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.

Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140
 Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2005
 Use of this program is subject to the terms specified in the
 Universal Copyright Convention.
 Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file C:\Users\Administrator\Desktop\๓๓
 ๓๓\test.LPJ:

```

TI
DA NI=7 NO=700 MA=CM
LA
ATT LEARN MOV RERAT FAM SKILL QL
KM
1
0.72072924 1
0.590318742 0.596726487 1
0.591758985 0.653403451 0.559597931 1
0.536096704 0.613974617 0.597790053 0.702825605 1
0.632714797 0.664944244 0.477908006 0.681525269 0.626322277 1
0.596269367 0.587937174 0.51050035 0.649555212 0.614241975 0.611753699 1
SE
6 7 1 2 3 4 5 /
SD
0.03004182 0.023848294 0.035102078 0.029497917 0.028140271 0.024795945
0.029505796
MO NX=5 NY=2 BE=FU GA=FI PS=SY TY=FI TX=FI AL=FI KA=FI
FI PH(1,1) PH(2,2) PH(4,4)
FR BE(2,1) GA(1,1) GA(1,2) GA(1,3) GA(1,4) GA(1,5) AL(1) AL(2) KA(1)
FR KA(2) KA(3) KA(4) KA(5) PS(2,1)
VA 0.63 PH(1,1)
VA 0.40 PH(2,2)
VA 0.61 PH(4,4)
PD
OU PC RS EF FS SS SC PT

TI

```

```

Number of Input Variables 7
Number of Y - Variables 2
Number of X - Variables 5
Number of ETA - Variables 2
Number of KSI - Variables 5

```

Number of Observations 700

TI

Covariance Matrix

	SKILL	QL	ATT	LEARN	MOV	RERAT
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
SKILL	0.00					
QL	0.00	0.00				
ATT	0.00	0.00	0.00			
LEARN	0.00	0.00	0.00	0.00		
MOV	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
RERAT	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
FAM	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

Covariance Matrix

	FAM

FAM	0.00

TI

Parameter Specifications

BETA

	SKILL	QL
	-----	-----
SKILL	0	0
QL	1	0

GAMMA

	ATT	LEARN	MOV	RERAT	FAM
	-----	-----	-----	-----	-----
SKILL	2	3	4	5	6
QL	0	0	0	0	0

PHI

	ATT	LEARN	MOV	RERAT	FAM
	-----	-----	-----	-----	-----
ATT	0				
LEARN	7	0			
MOV	8	9	10		
RERAT	11	12	13	0	
FAM	14	15	16	17	18

PSI

	SKILL	QL
	-----	-----
SKILL	19	
QL	20	21

ALPHA

SKILL	QL
22	23

TI

Initial Estimates (TSLs)

BETA

	SKILL	QL
SKILL	- -	- -
QL	0.50	- -

GAMMA

	ATT	LEARN	MOV	RERAT	FAM
SKILL	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50
QL	- -	- -	- -	- -	- -

Covariance Matrix of Y and X

	SKILL	QL	ATT	LEARN	MOV	RERAT
SKILL	0.00					
QL	0.00	0.00				
ATT	0.00	0.00	0.00			
LEARN	0.00	0.00	0.00	0.00		
MOV	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
RERAT	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
FAM	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

Covariance Matrix of Y and X

	FAM
FAM	0.00

PHI

	ATT	LEARN	MOV	RERAT	FAM
ATT	0.00				
LEARN	0.00	0.00			
MOV	0.00	0.00	0.00		
RERAT	0.00	0.00	0.00	0.00	
FAM	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

PSI

	SKILL	QL
SKILL	0.00	
QL	0.00	0.00

Covariance Matrix of Y and X

	FAM				

FAM	0.00				
PHI					
	ATT	LEARN	MOV	RERAT	FAM
	-----	-----	-----	-----	-----
ATT	0.00				
LEARN	0.00 (0.00) 48.83	0.00			
MOV	0.00 (0.00) 20.20	0.00 (0.00) 20.52	0.00 (0.00) 20.64		
RERAT	0.00 (0.00) 28.31	0.00 (0.00) 36.06	0.00 (0.00) 18.86	0.00	
FAM	0.00 (0.00) 18.81	0.00 (0.00) 22.34	0.00 (0.00) 16.34	0.00 (0.00) 26.75	0.00 (0.00) 21.95
PSI					
	SKILL	QL			
	-----	-----			
SKILL	0.00 (0.00) 18.63				
QL	0.00 (0.00) -10.96	0.00 (0.00) 15.20			

Squared Multiple Correlations for Structural Equations

	SKILL	QL
	-----	-----
	0.59	0.27

Squared Multiple Correlations for Reduced Form

	SKILL	QL
	-----	-----
	0.59	0.52

Reduced Form

	ATT	LEARN	MOV	RERAT	FAM
	-----	-----	-----	-----	-----
SKILL	0.20 (0.02)	0.17 (0.03)	-0.02 (0.02)	0.26 (0.03)	0.19 (0.03)

	7.88	5.16	-1.19	9.78	7.10
QL	0.22	0.19	-0.03	0.29	0.21
	(0.03)	(0.04)	(0.02)	(0.03)	(0.03)
	7.81	5.14	-1.19	9.64	7.04

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 7

Minimum Fit Function Chi-Square = 12.41 (P = 0.088)

Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 12.30 (P = 0.091)

Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 5.30

90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 19.17)

Minimum Fit Function Value = 0.018

Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.0076

90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.028)

Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.033

90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.063)

P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 0.80

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.098

90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.081 ; 0.11)

ECVI for Saturated Model = 0.081

ECVI for Independence Model = 7.97

Chi-Square for Independence Model with 21 Degrees of Freedom = 5517.11

Independence AIC = 5531.11

Model AIC = 68.30

Saturated AIC = 56.00

Independence CAIC = 5569.97

Model CAIC = 223.73

Saturated CAIC = 211.43

Normed Fit Index (NFI) = 1.00

Non-Normed Fit Index (NNFI) = 1.00

Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.33

Comparative Fit Index (CFI) = 1.00

Incremental Fit Index (IFI) = 1.00

Relative Fit Index (RFI) = 0.99

Critical N (CN) = 1041.97

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.00

Standardized RMR = 0.011

Goodness of Fit Index (GFI) = 0.99

Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.98

Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.25

TI

Fitted Covariance Matrix

	SKILL	QL	ATT	LEARN	MOV	RERAT
SKILL	0.00					

QL	0.00	0.00					
ATT	0.00	0.00	0.00				
LEARN	0.00	0.00	0.00	0.00			
MOV	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00		
RERAT	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
FAM	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

Fitted Covariance Matrix

	FAM

FAM	0.00

Fitted Residuals

	SKILL	QL	ATT	LEARN	MOV	RERAT
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
SKILL	0.00					
QL	0.00	0.00				
ATT	0.00	0.00	--			
LEARN	0.00	0.00	--	--		
MOV	0.00	0.00	--	--	--	
RERAT	0.00	0.00	--	--	--	--
FAM	0.00	0.00	--	--	--	--

Fitted Residuals

	FAM

FAM	--

Standardized Residuals

	SKILL	QL	ATT	LEARN	MOV	RERAT
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
SKILL	0.00					
QL	0.00	0.00				
ATT	-0.01	0.02	--			
LEARN	0.45	-0.60	--	--		
MOV	-0.97	1.25	--	--	--	
RERAT	-0.10	0.13	--	--	--	--
FAM	-0.38	0.50	--	--	--	--

Standardized Residuals

	FAM

FAM	--

Summary Statistics for Standardized Residuals

Smallest Standardized Residual = -0.97
Median Standardized Residual = 0.00
Largest Standardized Residual = 1.25

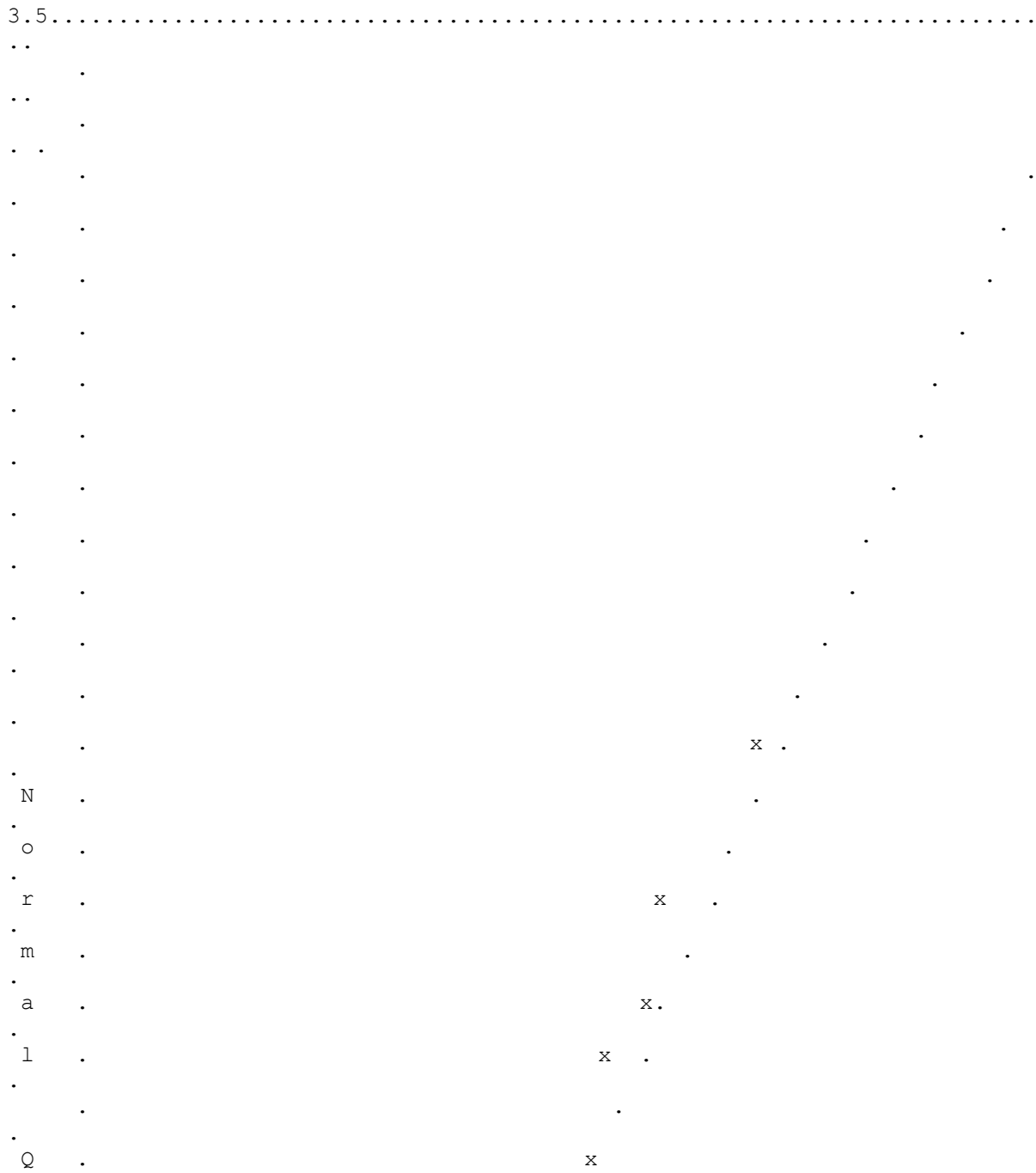
Stemleaf Plot

- 8|7
- 6|0
- 4|

- 2|8
- 0|01000000000000000000
0|23
2|
4|50
6|
8|
10|
12|5

TI

Qplot of Standardized Residuals

PH 2,1	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 3,1	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 3,2	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 3,3	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 4,1	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 4,2	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 4,3	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 5,1	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 5,2	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 5,3	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 5,4	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 5,5	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PS 1,1	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PS 2,1	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PS 2,2	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
AL 1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
AL 2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
KA 1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
KA 2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
KA 3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
KA 4	- -	- -	- -	- -	- -	- -
KA 5	- -	- -	- -	- -	- -	- -

Covariance Matrix of Parameter Estimates

	PH 2,1	PH 3,1	PH 3,2	PH 3,3	PH 4,1	PH 4,2
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
PH 2,1	0.00					
PH 3,1	0.00	0.00				
PH 3,2	0.00	0.00	0.00			
PH 3,3	0.00	0.00	0.00	0.00		
PH 4,1	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
PH 4,2	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 4,3	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 5,1	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 5,2	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 5,3	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 5,4	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 5,5	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PS 1,1	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PS 2,1	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PS 2,2	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
AL 1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
AL 2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
KA 1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
KA 2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
KA 3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
KA 4	- -	- -	- -	- -	- -	- -
KA 5	- -	- -	- -	- -	- -	- -

Covariance Matrix of Parameter Estimates

	PH 4,3	PH 5,1	PH 5,2	PH 5,3	PH 5,4	PH 5,5
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
PH 4,3	0.00					
PH 5,1	0.00	0.00				
PH 5,2	0.00	0.00	0.00			
PH 5,3	0.00	0.00	0.00	0.00		
PH 5,4	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
PH 5,5	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

PS 1,1	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PS 2,1	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PS 2,2	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
AL 1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
AL 2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
KA 1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
KA 2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
KA 3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
KA 4	- -	- -	- -	- -	- -	- -
KA 5	- -	- -	- -	- -	- -	- -

Covariance Matrix of Parameter Estimates

	PS 1,1	PS 2,1	PS 2,2	AL 1	AL 2	KA 1
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
PS 1,1	0.00					
PS 2,1	0.00	0.00				
PS 2,2	0.00	0.00	0.00			
AL 1	- -	- -	- -	0.00		
AL 2	- -	- -	- -	0.00	0.00	
KA 1	- -	- -	- -	0.00	0.00	0.00
KA 2	- -	- -	- -	0.00	0.00	0.00
KA 3	- -	- -	- -	0.00	0.00	0.00
KA 4	- -	- -	- -	0.00	0.00	0.00
KA 5	- -	- -	- -	0.00	0.00	0.00

Covariance Matrix of Parameter Estimates

	KA 2	KA 3	KA 4	KA 5
	-----	-----	-----	-----
KA 2	0.00			
KA 3	0.00	0.00		
KA 4	0.00	0.00	0.00	
KA 5	0.00	0.00	0.00	0.00

TI

Correlation Matrix of Parameter Estimates

	BE 2,1	GA 1,1	GA 1,2	GA 1,3	GA 1,4	GA 1,5
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
BE 2,1	1.00					
GA 1,1	-0.15	1.00				
GA 1,2	-0.10	-0.44	1.00			
GA 1,3	0.02	-0.23	-0.15	1.00		
GA 1,4	-0.19	-0.11	-0.21	-0.08	1.00	
GA 1,5	-0.14	0.02	-0.15	-0.26	-0.41	1.00
PH 2,1	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 3,1	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 3,2	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 3,3	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 4,1	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 4,2	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 4,3	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 5,1	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 5,2	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 5,3	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 5,4	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PH 5,5	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PS 1,1	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

PS 2,1	-0.58	0.09	0.06	-0.01	0.11	0.08
PS 2,2	0.58	-0.09	-0.06	0.01	-0.11	-0.08
AL 1	--	--	--	--	--	--
AL 2	--	--	--	--	--	--
KA 1	--	--	--	--	--	--
KA 2	--	--	--	--	--	--
KA 3	--	--	--	--	--	--
KA 4	--	--	--	--	--	--
KA 5	--	--	--	--	--	--

Correlation Matrix of Parameter Estimates

	PH 2,1	PH 3,1	PH 3,2	PH 3,3	PH 4,1	PH 4,2
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
PH 2,1	1.00					
PH 3,1	0.17	1.00				
PH 3,2	0.16	0.72	1.00			
PH 3,3	0.06	0.69	0.70	1.00		
PH 4,1	0.27	0.20	0.10	0.09	1.00	
PH 4,2	0.12	0.09	0.16	0.07	0.42	1.00
PH 4,3	0.07	0.60	0.65	0.66	0.26	0.23
PH 5,1	0.22	0.33	0.22	0.20	0.41	0.17
PH 5,2	0.08	0.21	0.30	0.20	0.15	0.34
PH 5,3	0.07	0.54	0.60	0.66	0.14	0.13
PH 5,4	0.03	0.17	0.20	0.19	0.12	0.18
PH 5,5	0.03	0.17	0.20	0.20	0.07	0.11
PS 1,1	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PS 2,1	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PS 2,2	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
AL 1	--	--	--	--	--	--
AL 2	--	--	--	--	--	--
KA 1	--	--	--	--	--	--
KA 2	--	--	--	--	--	--
KA 3	--	--	--	--	--	--
KA 4	--	--	--	--	--	--
KA 5	--	--	--	--	--	--

Correlation Matrix of Parameter Estimates

	PH 4,3	PH 5,1	PH 5,2	PH 5,3	PH 5,4	PH 5,5
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
PH 4,3	1.00					
PH 5,1	0.24	1.00				
PH 5,2	0.23	0.68	1.00			
PH 5,3	0.67	0.54	0.56	1.00		
PH 5,4	0.30	0.58	0.67	0.56	1.00	
PH 5,5	0.23	0.58	0.69	0.62	0.80	1.00
PS 1,1	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PS 2,1	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PS 2,2	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
AL 1	--	--	--	--	--	--
AL 2	--	--	--	--	--	--
KA 1	--	--	--	--	--	--
KA 2	--	--	--	--	--	--
KA 3	--	--	--	--	--	--
KA 4	--	--	--	--	--	--
KA 5	--	--	--	--	--	--

Correlation Matrix of Parameter Estimates

	PS 1,1	PS 2,1	PS 2,2	AL 1	AL 2	KA 1
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
PS 1,1	1.00					
PS 2,1	-0.59	1.00				
PS 2,2	0.29	-0.82	1.00			
AL 1	- -	- -	- -	1.00		
AL 2	- -	- -	- -	-0.60	1.00	
KA 1	- -	- -	- -	0.00	0.00	1.00
KA 2	- -	- -	- -	0.00	0.00	0.72
KA 3	- -	- -	- -	0.00	0.00	0.59
KA 4	- -	- -	- -	0.00	0.00	0.59
KA 5	- -	- -	- -	0.00	0.00	0.54

Correlation Matrix of Parameter Estimates

	KA 2	KA 3	KA 4	KA 5
	-----	-----	-----	-----
KA 2	1.00			
KA 3	0.60	1.00		
KA 4	0.65	0.56	1.00	
KA 5	0.61	0.60	0.70	1.00

TI

Factor Scores Regressions

Y

	SKILL	QL	ATT	LEARN	MOV	RERAT
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
SKILL	1.00	- -	0.00	0.00	0.00	0.00
QL	0.00	1.00	0.00	0.00	- -	0.00

Y

	FAM

SKILL	0.00
QL	0.00

X

	SKILL	QL	ATT	LEARN	MOV	RERAT
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
ATT	0.00	0.00	1.00	0.00	0.00	0.00
LEARN	- -	0.00	0.00	1.00	0.00	0.00
MOV	0.00	0.00	0.00	0.00	1.00	0.00
RERAT	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1.00
FAM	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

X

	FAM

ATT	0.00
LEARN	- -
MOV	0.00
RERAT	0.00
FAM	1.00

TI

Standardized Solution

BETA

	SKILL	QL
SKILL	0.94	-
QL		-

GAMMA

	ATT	LEARN	MOV	RERAT	FAM
SKILL	0.24	0.17	-0.03	0.30	0.21
QL	-	-	-	-	-

Correlation Matrix of Y and X

	SKILL	QL	ATT	LEARN	MOV	RERAT
SKILL	1.00					
QL	0.61	1.00				
ATT	0.63	0.60	1.00			
LEARN	0.65	0.61	0.72	1.00		
MOV	0.51	0.48	0.59	0.60	1.00	
RERAT	0.69	0.64	0.59	0.65	0.56	1.00
FAM	0.64	0.60	0.54	0.61	0.60	0.70

Correlation Matrix of Y and X

	FAM
FAM	1.00

PSI

	SKILL	QL
SKILL	0.41	
QL	-0.33	0.73

Regression Matrix Y on X (Standardized)

	ATT	LEARN	MOV	RERAT	FAM
SKILL	0.24	0.17	-0.03	0.30	0.21
QL	0.22	0.16	-0.03	0.29	0.20

TI

Total and Indirect Effects

Total Effects of X on Y

	ATT	LEARN	MOV	RERAT	FAM
SKILL	0.20 (0.02)	0.17 (0.03)	-0.02 (0.02)	0.26 (0.03)	0.19 (0.03)

	7.88	5.16	-1.19	9.78	7.10
QL	0.22	0.19	-0.03	0.29	0.21
	(0.03)	(0.04)	(0.02)	(0.03)	(0.03)
	7.81	5.14	-1.19	9.64	7.04

Indirect Effects of X on Y

	ATT	LEARN	MOV	RERAT	FAM
	-----	-----	-----	-----	-----
SKILL	- -	- -	- -	- -	- -
QL	0.22	0.19	-0.03	0.29	0.21
	(0.03)	(0.04)	(0.02)	(0.03)	(0.03)
	7.81	5.14	-1.19	9.64	7.04

Total Effects of Y on Y

	SKILL	QL
	-----	-----
SKILL	- -	- -
QL	1.12	- -
	(0.05)	
	22.15	

Largest Eigenvalue of B*B' (Stability Index) is 1.253

TI

Standardized Total and Indirect Effects

Standardized Total Effects of X on Y

	ATT	LEARN	MOV	RERAT	FAM
	-----	-----	-----	-----	-----
SKILL	0.24	0.17	-0.03	0.30	0.21
QL	0.22	0.16	-0.03	0.29	0.20

Standardized Indirect Effects of X on Y

	ATT	LEARN	MOV	RERAT	FAM
	-----	-----	-----	-----	-----
SKILL	- -	- -	- -	- -	- -
QL	0.22	0.16	-0.03	0.29	0.20

Standardized Total Effects of Y on Y

	SKILL	QL
	-----	-----
SKILL	- -	- -
QL	0.94	- -

Time used: 0.047 Seconds

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวจตุพร เจ้าทรัพย์ เกิดวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2529 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี การศึกษาศาสตรบัณฑิต เอกวิทยาศาสตร์ทั่วไป จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อปีการศึกษา 2551 และ เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิธีการวิทยาการวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยา การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2552 ปัจจุบันเป็นพนักงาน มหาวิทยาลัย ตำแหน่งนักวิชาการศึกษา คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ